

Çamlıhemşin

BİR SEVDADIR

ÇAMLIHEMŞİN EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ YAYIN ORGANIDIR

06

www.camlihemsin.org

ayder

GRUP

*Biz
Büyük Bir
Aileyiz...*

www.aydergrup.com.tr

Yaşamdan Gelen Lezzet

Ölümsüzlüğün simgesi zeytin ağacının, sağlık yüklü yaşam meyvesini, tüm doğallığı ve lezzeti ile dalından sofralara getirdik.

www.habitatstore.com.tr

Geçmişten Bugüne Aıştığınız Lezzet

İzmir'de 1965'ten bu yana sürdüşdüğü kalite hizmet anlayışı ve misafirlerinin takđiri ile markalaşan Reyhan Pastanesi 5 Şubesi ile hizmetinizde...

Alsancak Şube
Agora AVM Şube
Bostanlı Şube
Çeşme Şube
Hilltown AVM Şube

alsancak@reyhan.com.tr
agora@reyhan.com.tr
bostanli@reyhan.com.tr
cesme@reyhan.com.tr
hilltown@reyhan.com.tr

*Aıştığınız Lezzet
Lakubar*

0232 700 1965

İmtiyaz sahibi Çamlıhemşin Eğt. ve Klt. Der. adına Metin Gültan Başkan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Sezin Gülay Küçük
Editör Şule Gedik Alabyrak
Yayın Kurulu Prof. Dr. Adil Güner Prof. Dr. Ali İhsan Arol Prof. Ömer Akgün Tekin Ahmet Eren Ali Akgün Ayşe Gül Hacıoğlu Avcı Hüseyin Reyhan Merve Gültan Murat Aksoy Mustafa Yıldız Nihat Ataman Nur Yücel Osman Gözen Savaş Çolakoğlu Selami Haşımoğlu Tolga Reyhan Yaşar Yurtseven Yunus Demirci
Yapım Sude Ajans Güvenevler mah. Farabi sokak no: 39/11 Çankaya Ankara Tasarım Başak Sopacı, Mete Gültan
Web Tasarım ve Admin Tolga Reyhan POBOL Web & Grafik Yönetim Yeri İnkılap Sokak 25/5 Kızılay - ANKARA Tel: 312 425 79 92 Fax: 312 425 62 47
Yayın İdare Merkezi Kültür Mah. Meşrutiyet Cad. 36/18 Kızılay/ANKARA Tel: 0312 419 39 79 camlihemsinliler@gmail.com www.camlihemsin.org
Kapak Fotoğraf Metin Gültan
Dergimizde yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüşleridir. Bu yazılardan dolayı Çamlıhemşin Eğt. ve Klt. Derneği sorumluluk üstlenmez. Kaynak belirtmek koşulu ile alıntı yapılabilir. Basım Tarihi: Yayın Türü: Yerel Süreli
Basım Yeri

İÇİNDEKİLER

6	YEREL YÖNETİCİLER VE MUHTARLAR
11	KAYMAKAMIMIZ AHMED ÇELİK
12	TULUM SESİNE DALDIM
18	GURBETİN TAŞIYICILARI
33	CEMAL GÜLAS İLE ATALARIN İZİNDEN ASYA GEZİSİ...
44	MURAT ÜMİT HİÇYILMAZ
54	KARADENİZ LOKANTASI
62	ÇARLIK RUSYASIN'DAKİ GURBETÇİLER
80	1977 YILININ BİR YAYLA GÜNCEİ
101	TAKOŞOĞLU ALİ ALTAŞ
108	FIRTINANIN KUŞLARI
115	PALOVİT VADİSİ'NDE BULUTLARA DOKUNMAK...
121	BİR TARİH ÖLÜYOR BİR DOĞA YOK EDİLİYOR!
124	DURDUN ALİ SAZKAYA
126	FIRTINA'NIN ÇETİN KADINLARI

FUNDA®

CAFE&PATISSERIE
SINCE 1959

YALTA 1840 - ANKARA 1959

GOP | YAŞAMKENT | GALLERIA | ANGORA BULVARI | PANORA AVM

ONLINE ALIŞVERİŞ **fundapastaneleri.com**

fundapastanesi

fundapastaneleri

Çamlıhemşin Dergisinin yeni bir sayısı ile tekrar karşınızdayız.

Her sayı açıkça bir evvelkinden daha fazla konu ve sayfa ihtiva eder hale geldi. O kadar güzel konular var ki sayfaları azaltamıyoruz. Yazdıkça yazıyoruz, Sohbetler yapıyoruz, Araştırıyoruz, Ziyaretler yapıyoruz ve elde ettiğimiz tüm bilgileri sizlere dergi ve kitaplar olarak sunmaya gayret ediyoruz ve bu arada çok güzel yorumlarınıza muhatap oluyoruz.

Bu yorumlarınız bizlere inanın ki daha fazla güç veriyor.

Bütün bunları daha iyi ve profesyonelce yapabilelim diye ÇAMDER YAYINCILIK adı altında bir yapıyı da kurmuş bulunmaktayız. Bundan sonra tüm Dergi ve Kitaplarımızı buradan yayınlayacağız.

“Geçmişten Geleceğe bir köprü” misyonu ile bundan sonra hareket edeceğimiz bu dergimizde hem tarihi ve hem de yöresel unsurları kapsayan konuları bulacaksınız.

Lütfen bizlere olan ilginizi kaybetmeyin ve bizlere muhakkak ulaşın.

camlihemsinliler@gmail.com adresi ve www.camlihemsin.org adresleri bizlere ulaşabileceğiniz adreslerdir.

Keyifli okumalar diliyoruz.

Bir sonraki yayına kadar Hoşça kalın.

Metin Gültan

ÇAMDER

Çamlıhemşin Eğit. ve Kült. Der.

Yönetim Kurulu Başkanı

YEREL YÖNETİCİLER VE MUHTARLAR

BELEDİYE BAŞKANI
Osman Haşimoğlu

25.11.1957 yılında Rize'nin Çamlıhemşin İlçesi Köprübaşı köyünde dünyaya gelen Osman Haşimoğlu, ailesinin ikinci çocuğudur.

Annesi Hafize, babası Haşim Haşimoğlu dur.

İlk ve orta öğrenimini Çamlıhemşin'de tamamladıktan sonra uzun bir süre aile işletmelerinde ticaret ile uğraşır.

2001 yılında Ak Parti kurucuları arasında yer alarak, Çamlıhemşin Ak Parti Kurucu İlçe Başkanlığı ile siyasete adım atmış ve 7 yıl ilçe başkanlığı, 5 yıl Rize il Genel Meclisi üyeliği yapmıştır. Ak Parti İl Disiplin Kurulu üyeliği görevinde bulunan Haşimoğlu, 2014 Yerel Seçimleri'nde belediye başkanlığına adaylığını koyarak seçimleri kazanmıştır.

Osman Haşimoğlu, 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'nde de AK Parti Rize Çamlıhemşin Belediye Başkanı seçildi.

Osman Haşimoğlu evli ve 4 çocuk babasıdır.

Çamlıhemşin kültürü ile yetişmenin verdiği avantajlara sahip Haşimoğlu, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde Çamlıhemşin Belediye başkanlığına seçilir. Haşimoğlu vaat ettiği projelerin takipçisi olarak göreve devam etmektedir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİ

Yusuf ARISOY
AKP TOPLUCA

Ali KUYUMCU
AKP ÇAYIRDÜZÜ

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ

Şefik YILMAZ
(AKP)

Bilal YAĞCI
(AKP)

İsmail SARI
(AKP)

Ceren YILMAZ
(AKP)

Ayşe ŞAHİN
(CHP)

Engin KÖR
(CHP)

Kader DEMİRCİ
(CHP)

Osman Zeki İSMAİLOĞLU
(CHP)

Taner ZARARSIZ
(AKP)

Başsağlığı

Belediye Meclis üyemiz Osman Karaman'ı kaybettik.
Allah'tan Rahmet diliyoruz..

MAHALLE MUHTARLARI

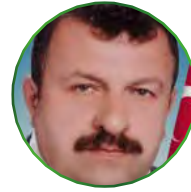
Aşağı Çamlıca Mah.
GÜLAY KURTULUŞ

Aşağı Şimşirli Mah.
KADİR YILMAZ

Kadıköy Mah.
DİLAVER KARAGÖZ

Kaplıca Mah.
İBRAHİM TOPAL

Kavak Mah.
TAYFUN BEKAR

Konaklar Mah.
HÜZEYİR BİRYOL

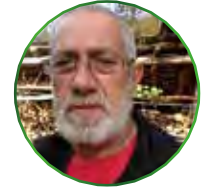
Merkez Mah.
METİN KURKUT

Sırt Mah.
YALÇIN ŞAHİN

Yağmurlu Mah.
YUSUF AYDINOĞLU

Yukarı Çamlıca Mah.
İBRAHİM REYHAN

KÖY MUHTARLARI

Behice Köyü
HAMZA ÇİÇİL

Boğaziçi Köyü
KEMAL OKAN

Çat Köyü
MAKSUT SEL

Çayırüzü Köyü
HASAN ÇAKIR

Dikkaya Köyü
ADEM KURKUT

Güllü Köyü
AHMET GÜNBA

Güroluk Köyü
OSMAN YILMAZ

Kale Köyü
M. ALİ YANMIŞOĞLU

Köprübaşı Köyü
YAŞAR ALİNOĞLU

Meydan Köyü
HAYRİ ARABACI

Mollaveyis Köyü
TUNCAY ARI

Murat Köyü
LÜTFÜ SEZGİN

Ortaklar Köyü
İBRAHİM KÖSEOĞLU

Ortan Köyü
MEHMET YILMAZ

Ortayayla Köyü
BEKİR ALTUN

Sıraköy Köyü
SEFER DOLAR

Şenköy Köyü
HAYATİ ARAS

Şenyuva Köyü
İBRAHİM DANIŞOĞLU

Topluca Köyü
MUSTAFA KESTİOĞLU

Yaylaköy Köyü
NACİ AYDIN

Yazlık Köyü
EYÜP TIKBAŞ

Yolkıy Köyü
NALAN DUMAN

Y. Şimşirli Köyü
HELİM BULUT

Zilkale Köyü
AHMET YILDIZ

Başsağlığı

Şenköy muhtarımız Şefik Aras'ı kaybettik.
Allah'tan Rahmet diliyoruz..

TRUMAR®

SAFETY FOOTWEAR

İŞ GÜVENLİĞİ AYAKKABILARI VE BOTLARI

Kalite Yönetim Sistemi
TS EN ISO 9001

CE

Aykosan 2. Ks. 5. Ada D Blok No:1 İkitelli/OSB İstanbul TÜRKİYE

t: +90 212 549 00 98 f: +90212549 47 59

info@trumar.com.tr

www.trumar.com.tr

BAHAR
AYDINLATMA

'35 YILLIK
Tasarım ve Üretim
Tecrübesi'

LUXI İSTANBUL SHOWROOM

HOM Design Center Skyland
KAT 1
0(212) 812 27 16

LUXI ANTALYA SHOWROOM

Aspendos Bulvarı No:194/A
Muratpaşa/Anıtlıya
0(242) 311 76 65

LUXI ANKARA SHOWROOM

Karacakaya Cad. No: 150
Siteler / ANKARA
0(312) 350 16 94

BAHAR AYDINLATMA ANKARA

Söğütözü Mah. 2176.No: 7/104
Çankaya / ANKARA
0(312) 219 02 26

BAHAR AYDINLATMA FABRİKA

Susuz Mah. Rampa Gıda A Blok
Yenimahalle/ ANKARA
0(312) 351 76 86 - 89

MARKALARIMIZ

labbee
LABORATORIES

spectbee

lampini

siberled

LUXI *Luxury Lighting*

Fabrika / Merkez Ofis

Adres: Susuz, İstanbul Yolu 26. Km, 06980 Yenimahalle/Ankara
Mail: proje@baharaydinlatma.com.tr

Telefon 1: +90 (312) 351 76 85
Telefon 2: +90 (312) 351 76 86

KAYMAKAMIMIZ AHMED ÇELİK

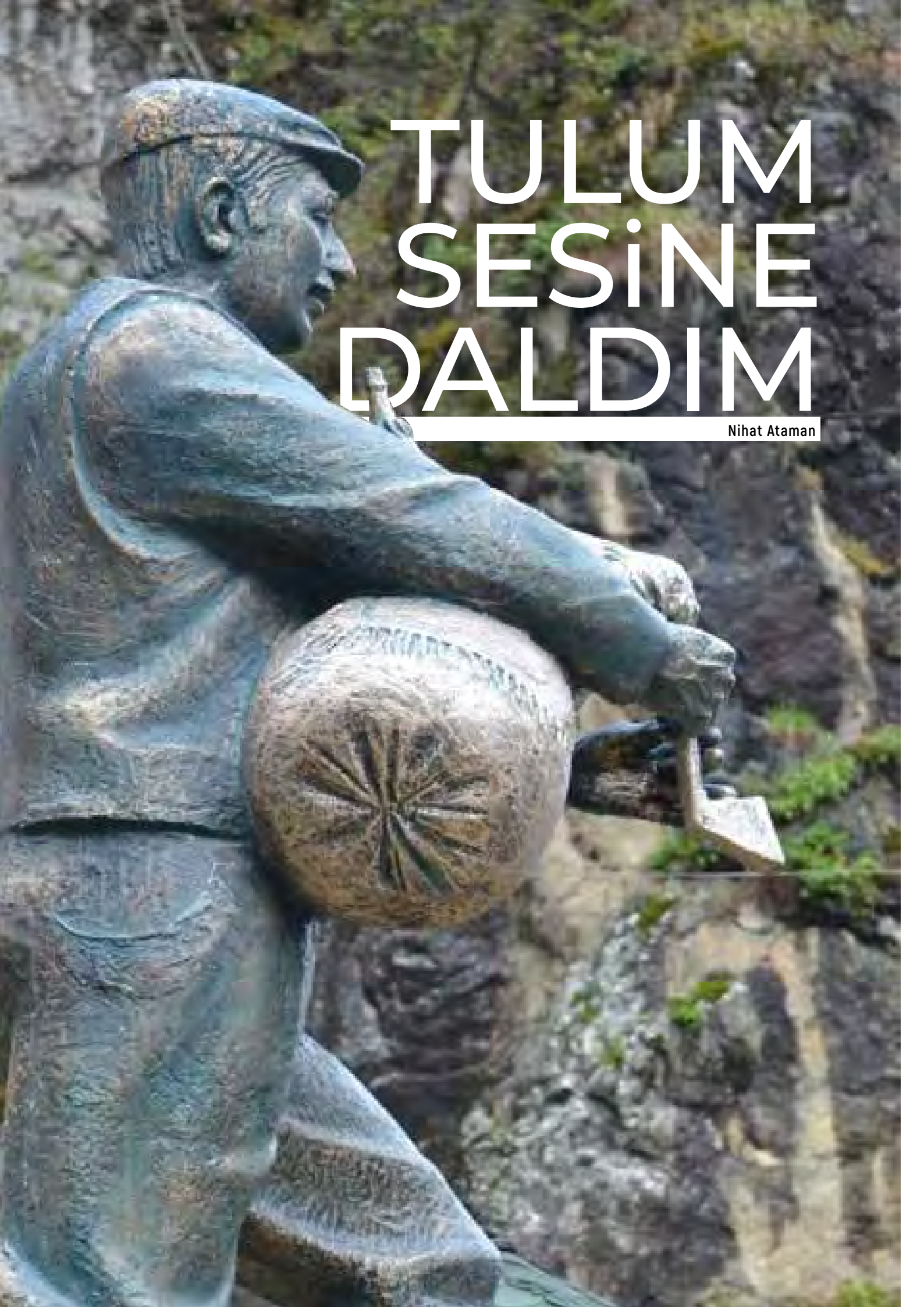
1986 yılında İstanbul'da doğdu. İlköğretim ve Lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. 2011 yılında Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünden mezun oldu. Sırasıyla Maliye Bakanlığı Gelir Uzman Yardımcılığı, Sosyal Güvenlik Kurumu'nda Denetmen Yardımcılığı, Vergi Denetim Kurulu'nda Müfettiş Yardımcısı olarak çalıştı. 17 Aralık 2016 ta-

rihinde İçişleri Bakanlığı tarafından açılan Kaymakam Adaylığı sınavını kazanarak 26 Temmuz 2017'de 105. Dönem Mülki İdare Amiri Muğla Kaymakam Adayı olarak Mesleğe intisap etti. Konyaaltı ve Menderes İlçelerinde Refiklik stajını tamamladı. 07.11.2017 tarihli İçişleri Bakanlığı oluruyla Devrekani ilçesinde Kaymakam Vekili olarak 8 ay görev yaptı. Mülkiye Müfettişi refakatinde

teftiş stajını Ankara'da tamamladıktan sonra Sheffield Üniversitesinde 8 ay dil eğitimi aldı. İngiltere'de bulunduğu süre boyunca Kamu Yönetimi ve Seçim Sistemi üzerine incelemelerde bulunan Ahmed ÇELİK iyi derecede İngilizce bilmektedir. Evli ve bir kızı vardır. Kaymakam Ahmed ÇELİK 28.10.2019 tarihi itibarı ile İlçemizdeki görevine başlamıştır.

TULUM SESİNE DALDIM

Nihat Ataman

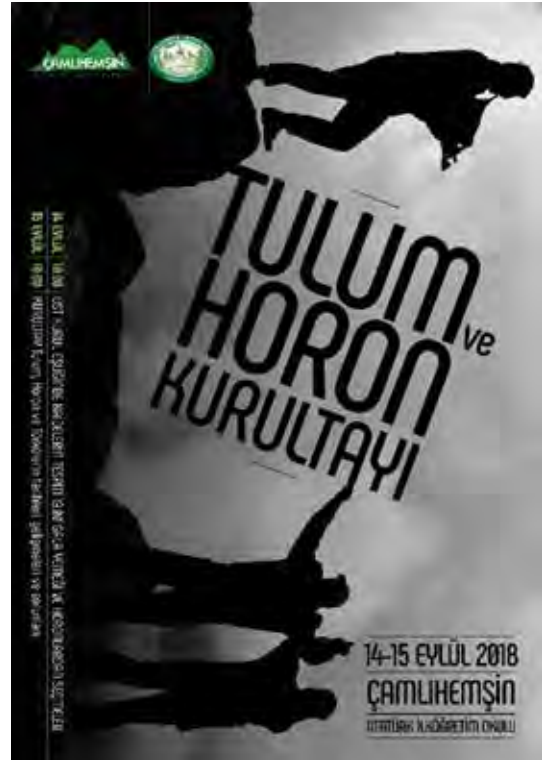

“Yaşamı ve müziği karikatürize edilmiş bir yörenin dertli çalgısıdır ‘Tulum’. Dağlarda güneş duası eden bir halkın ömrünün fon müziğidir. Yıllarca İskoç gaydası sanıldı, oysaki, hep bu ülkenin çalgısıydı. Bugün artık tanındı ve bağlı olduğu topraklardan çok uzaklara bile sesini duyurabiliyor. Fakat halkından alınıp farklı kalıplara dökülen yüzyıllık ezgiler sessizce yok oluyor. Yöresel tatların, motiflerin, ezgilerin yok olmaya başladığı, küreselleşen bir dünyada; geleneksel tulumcuların müzisyenlere dönüştüğü bir dönemde bu dönüşümün tanıklığını yapmış üstatlarla tulumun, tulumcunun durumu ortaya konmaya çalışılıyor.”

Yukarıdaki ifadeler 2009 yılında Ankara’da gerçekleştirilen “**Ver Tulumun Hakkını**” söyleşinin çağrı metninden alıntıdır. O yıl, geleneksel tulum ezgileri ve horonlardaki değişim “yozlaşma”, Ankara Vartevoru, Yerdumanı ve ÇAHEV Gençlik sivil oluşumlarını harekete geçirmiş, sonraki nesillere doğru ezgileri (kaide) ve bilgileri bırakabilmek amacıyla 14 Kasım 2009 yılında Ankara Bahar Otelinde değişik şehirlerden davet edilen dönemin tulum üstatları ve tulum kültürün yaşamasına emek veren tulumcularla önce tulum kaidelerinin listesi yapılmaya çalışılmış, ilerleyen saatlerde bunun yeterli olmayacağı düşünülerek o günün şartlarında ses ve video kaydı alınmıştır. 15 Kasım günü İnşaat Mühendisleri Odası’nda yapılan söyleşi öncesinde orijinal isimleri belirlenmeye çalışılan kaideler katılımcılara sunulmuştur. Söyleşide üstatların tulumculuk serüvenleri, bu işin zorlukları, gelinen noktadaki durum keyifli anlatımlarla paylaşılmıştır.

Tulum ve tulumcunun Hemşin kültürünün çok önemli bir parçası, hatta simgelerinden biri olduğu düşünülerek Belediye, STK’lar ve vatandaş iş birliği ile Çamlıhemşin ilçesine bir tulumcu heykelinin yapılması için harekete geçilmiş ve Heykeltraş Kadir Genç tarafından 2014 yılında bu gün mevcut olan Tulumcu Heykeli yapılmıştır

Çamlıhemşin Derneği, Çamlıhemşin Hemşin Vakfı ve Trabzon Üniversitesi ortak çalışması ile Prof. Dr. Abdullah Akat öncülüğünde, 2018 yılında geleneksel tulum ezgilerinin çalışmaları ve adlandırılması üzerinde ortaklaşamamış ve eksik

kalan hususların tamamlanması ve daha gelişmiş ses ve görüntü kayıtları ile belgelenmesi amacıyla iki gün süren **“Tulum ve Horon Kurultayı”** yapılmıştır.

Detaylarını yazının devamında okuyabileceğiniz Kurultay da bir detay olarak Avusturya'dan davet edilen Prof. Ulrich Morgenstern'in kendi imal ettiği bir tulum çeşidi ile açılışın yapıldığı sunumlarda birçok konuşmacı tulumun tarihçesini, dünyada dağılımını, gelişimini ve sorunlarını konuşup tartıştıklarını ve Tulumcu Heykeli altında çektikleri bir fotoğrafla kurultayı bitirdiklerini söyleyebiliriz.

Bu aşamadan sonra Hüseyin Reyhan, Nihat Ataman, Metin Gültan, Murat Atacan ve Mehmet Demirci eşliğinde yapılan çalışmalar ile haftalarca tespit edilen bütün kaideler üzerinde çalışılmış ve Stüdyo öncesi kayıtlara alınmıştır.

2019 yılında Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuvarı stüdyosunda parçaların, aynı zamanda tulum yapımcısı da olan Engin Durmuşoğlu icrası ile kayıt çalışmaları yapılmış ve 44 Horon parçası (Açık kapalı 48 parça) ile 18 uzun hava ve yol havası kayıt altına alınmıştır. Çalışmaların bir kitap haline getirilmesi için yapılan çalışmalarda ise

Çamlıhemşin Derneği, Çamlıhemşin Hemşin Vakfı yanlarına Rize Dernekleri Federasyonunu da alarak önce Prof. Dr. Abdullah Akat'ın Ankara da **“Tulumun tarihçesi ve yapısal özellikleri”** üzerine bir sunum ve söyleşisi organize edilmiş, sonrasında oluşturulan bir ekip ile Tulum kitabının alt yapısı çalışmaları başlatılmıştır.

ÇAMLIHEMŞİNDE TULUM VE HORON KURULTAYININ DETAYLARI...

TULUM VE HORON KURULTAYI; Çamlıhemşin Eğitim ve Kültür Derneği, Çamlıhemşin Hemşin Vakfı ve İstanbul Hemşinliler Derneği ile beraber Çamlıhemşin de yapıldı.

Detaylarını aşağıda bulacağınız bu etkinliğin gerçekleşmesinde katkıları olan birkaç ismi zikretmeden geçmek olmaz. **Numan Devrim, Ertan Uysal, Gürsel Alınacı ve Soner Güner'in** katkıları bu kurultayın gerçekleşmesinde çok önemlidir.

Kendilerine çok teşekkür ediyoruz.

KAİDE ÇALIŞMALARI...

İlk gün çalışma konusu tamamen tulum kaideleri üzerineydi. Tulum kaideleri üzerinde isimleri netleştirebilmek açısından otorite olabilecek Tulumcu, Tulum imalatçıları ve Horonculardan oluşan bir üst kurul oluşturuldu. Atabir Okumuşoğlu, Dindar Güner, Hızır Canbaz, Hüseyin Reyhan, Mahmut Turan, Osman Turan, Refah Veziroğlu, Remzi Bekar, Süleyman Serin, Şükrü Parlak, Varol Taşer, Yaşar Çelik, Yaşar Çorbacı, Yusuf Turandan oluşan bu listeye Mustafa Gökay Ferah ve Filiz İlkey Balta da eşlik etmişlerdir.

Kaide çalışmalarına ise Uğur Yazıcı, Hasan Ali Ferah ve Engin Durmuşoğlu tulumları ile eşlik etmişlerdir.

Nihat Ataman ve Abdullah Akat'ın moderatörlüğünde yapılan kayıt altına alma çalışmaları sabah saat 10:00 başlamış ve akşam saat 19:00 a kadar devam etmiştir.

Oldukça hararetle geçen kaide ve isimlerinin netleşmesi çalışmalarında açık ve kapalı çalınan 48 adet kaide kayıt altına alınmıştır.

Hasan Ali Ferah Uğur Yazıcı,
ve Engin Durmuşoğlu

Uğur Yazıcı

Varol Taşer

Remzi Bekar

Dindar Güner

Hüseyin Reyhan

Gayda sanatçısı Prof.
Dr. Ulrich Morgenstern

KURULTAY...

Ertesi gün yapılan açılışın ardından Yaşar Çelik bu gün anısına yazdığı şiirini okumuştur.

Şiirin ardından kurultayda ilk konuşmacı Nihat Ataman, O zaman Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuar Müdürü olan Prof.Dr. Abdullah Akat, Hızır Canbaz, Avusturya Viyana Üniversitesi Konservatuar Bölümü öğretim üyesi ve Gayda sanatçısı Prof. Dr. Ulrich Morgenstern, Mustafa Gö-kay Ferah, Mahmut Turan, Tulumcu belgeselinin yapımcısı Murat Aksoy, Remzi Bekar, Dindar Güner, Yaşar Çorbacı, Varol Taşer, Yaşar Çelik, Hüseyin Reyhan, Mahmut Turan, Uğur Yazıcı, Süleyman Serin, Şahsena Şahin, ilk kadın tulumcu olarak Filiz İlkay Balta ve online olarak Selim Tarım görüşlerini bildirdiler.

Tulum üstadı Dindar Güner abimizi kaybettik.
Allahtan rahmetler diliyoruz.

SEVENİ AĞLATIR, SİHIRLI SESİN

Çal kardeşim çal ki, Yürek kaynasın
Eller kenetlensin, Dizler oynasın
Fora gel Türküde, Yer Gök İnlesin
Bizi tanımayan, Seni ne Bilsin
Seveni Büyüler, Sihirli sesin
Yol havası çalsan, Yollar Tükenir
Gelin çıkarırsın, Gözler İslanır
Tabancalar Patlar, Sana Seslenir
Anane Bilmeyen, Seni ne bilsin
Seveni Büyüler, Sihirli sesin
Navdan çıkan Seda, Hoş gelir bize
İster Papilat çal, İstersen Rize
Gençlerin Verince, Omuz Omuze
Horon oynamayan, Seni ne Bilsin
Seveni Büyüler, Sihirli sesin
Gelsun mi, Gelsun mi, Bağırıyorlar
Aha Ahha Diye, Ne Soyluyorlar
Horoncuğu Zaten, Dinlemiyorlar
Tarihi bilmeyen, Seni ne bilsin
Seveni Büyüler, Sihirli sesin
Yorgunum, Sen çal da, Türkü söyleyim
Az da olsa Dertlerimi, Dökeyim
Bir yer verin, Şuracığa Çökeyim
Edep bilmeyenler, Seni ne bilsin
Seveni Ağlatır, Sihirli Sesin.

Un işlemek sanattır

Meeting
The Bests

ISERNHÄGER
Die Backkultur*

HEG GIDA VE UNLU MAMÜLLERİ SAN. İHR. İTH. PAZ. VE DAH. TİC. LTD. ŞTİ.

www.heggida.com.tr

GURBETİN TAŞIYICILARI

Metin GÜLTAN

Çamlıhemşin'den
geliyorsanız
Pazara yürüyüş
en az 2 gün gidiş
2 gün de dönüş
demektir.

Herhalde bu güne kadar pek işlenmemiş olsa da birçok evladı anasından, eşi karısından ve sevdalıyı sevdiğinden ayırdığı ve gurbete götürdükleri için aleyhlerinde en çok türkü yazılanların başında Çamlıhemşin – Pazar arası yolcu taşıyan şoförler gelmektedir.

Bu gün burada bunlardan iki efsane isim olan KONFOR lakaplı İbrahim Gülay'dan ve ŞOFÖR AMET lakaplı Ahmet Köroğlundan bahsetmek istiyorum.

Bu konunun aslında çıkış noktası yakın zamanda kaybettiğimiz Diş Doktorumuz ve ciddi bir Dernekçimiz olan Oktay Sönmez ile sohbetlerimiz ve onun bana vermiş olduğu mektuplardır.

Gurbetçi Oktay Sönmez, Köyde yerleşik olan (Konfor) İbrahim Gülay ile çok eskiye dayanan bir zaman sürecinde yazışmaktaymışlar. Mektupların içeriği daha ziyade yalnızlaşan köyler, köylere hasret ve gurbetçilik üzerineymiş.

Bu yazışmaların birçok yerinde de bu hasret şiirlerle mısralara dökülmüş. Hatta son çalıştığı görev yeri Hopa dan, yeni yeri Ankara'ya giden Oktay Sönmez'e, İbrahim Gülay'ın yazdığı satır aralarındaki ifadeler bile bu özlemi çok net ortaya koymaktadır. Şöyle demiş “Artık bir Oktay Sönmez Cuma günleri Hopa dan alelacele pazara gelip, elini tuttuğu Cenk le garajda Konforu aramayacaktır, sanmam ki Halil Şişman bir daha Konforu karşılamak üzere Çay Fabrikasına kadar yaya yürümeyi göze alabilsin. Yazıhaneye yaklaşırken kapıda sabırsızlıkla Konforu bekleyen Hüseyin Kutlu da ki o saf ve temiz tebessümleri bir daha görebilmek mümkün olacak mı dır.”

Mektupların en güzel bölümlerinde de yazılmış çok güzel şiirler bulunmaktadır.

Bunlardan da bazı örnekleri yazacağız ama önce o zamanı biraz hatırlayalım.

Karedoğ da bekleyen yolcular

ÇAMLIHEMŞİNE ARABA YOLU...

Bildiğiniz gibi Çamlıhemşin'in ilçe olması çok eskilere gitmemektedir. Cumhuriyetin ilanından önce 1922 yılında karakol merkezi oluşturulan ve 1953 yılında ise Ardeşen ilçe olunca, Vicealtı "ÇAMLICA" adı ile bu ilçeye bağlanan Çamlıhemşin de, 1954'de Bucak binası yapıldı. 1955'de Belediye kuruldu. 27.06.1957'de yürürlüğe giren 7033 Sayılı Kanun ile Çamlıhemşin adını alarak ilçe haline getirildi. İlçenin kuruluşu 1960'larda tamamlandı.

İlçenin, Sahilden Çamlıhemşin'in ilçe merkezine kadar olan araba yolu, çok da eskilere gitmemektedir.

Daha evvel atalarımızdan dinlediğimiz kadarıyla sahile sadece yürüyerek gitmek mümkünmüş. İnsanlar o zamanlar Aşağı Vice köyünün içinden dağa vurup Kanlı Boğazı aşmaktaymışlar.

Kanlıboğaz denilen yer ise Eşkiya yatağı olup Gurbetçilerin bir numaralı kabusuymuş.

Kanlıboğaz geçildikten sonra arka Hemşin tarafına inilerek Pazara ulaşabilmekteymişler ki buda en az 1 günlük yürüyüş demektir.

Bu yolculuk yola çıktığınız yere bağlı olmak üzere 1 ila 3 günlük bir yolculuk demektir. O zamanlar gidenler belirli yerlerdeki yollardaki Hanlarda geceler ve sabah erkenden tekrar yola çıkarlarmış.

Yani Çamlıhemşin'den geliyorsanız Pazara yürüyüş en az 2 gün gidiş 2 günde dönüş demektir.

Araba yolu olmadığı için Eşek, Katır ve Atlar da insanların yük taşımacılığındaki en büyük yardımcılarıydı.

İşte bu zor şartlardan dolayı gurbette gidenlerde kolay kolay geri gelemezlerdi.

İLK ARABA YOLU...

Adnan Kurtuluş ağabeyimizle yaptığımız sohbete göre devam eden Araba yolunu ise Orman İdaresi yaptırmaya başlamış. Yol 1954 yılında sadece Dikkaya'ya kadar gelebilmekteymiş.

Hatta o zamanların meşhur politikası neticesinde halka ucuz Buğday satabilmek için Dikkaya'ya kadar gelen araçlar sonra Katırlarla buğdayı o zamanlar ki ismi ile Çamlıca'ya (Vicealtına) getirebilmekteymişler.

Çamlıhemşin'e kadar kalan yol ise 1956 yılında tamamlanmış ve Çamlıhemşin ile Sahil arasındaki bağlantı bu şekilde kurulmuş.

Çamlıhemşin'den yukarı yani diğer bölgelere geçiş de ondan sonraki yıllarda olmuş. Mesela Ayder'e yol 1958 li yıllarda yapılmış.

Ortan köprüsünde bir araba

Konforun ilk arabası

GURBETÇİLİĞİ KOLAYLAŞTIRAN YOL...

Yolun yapılması bir taraftan Çamlıhemşin ilçesinin de hareketlenmesine sebebiyet vermiş. Yavaş yavaş malzeme satan dükkanlar Çamlıhemşin de de oluşmaya başlamış. Diğer taraftan ise yol sayesinde Gurbetçilerin gidiş gelişleri de özellikle yaz aylarında hızlanmış.

Şehirler arası yol ile Pazara kadar gelen veya giden yolcuların da bir şekilde taşımacılığı gerekmektedir. İşte burada Konfor ile başlayan bir süreç ve yeni bir sektör devreye girmektedir.

Yolcu taşımacılığı.

Ankara, İstanbul veya İzmir'e gidecek olan yolcuların kalkış saatleri bellidir. Taşımacı olan kişi önce sabah bir şekilde bu yolcuları Pazara getirecektir. Bu arada ilçede özellikle ilaç gibi olmayan şeylerle de

ilgili birçok siparişler vardır. Yolcular bırakıldıktan sonra bu siparişler yerine getirilecek ve sonra Ankara, İstanbul veya İzmir den gelen otobüslerin yolcuları alınıp tekrar Çamlıhemşin'e geri dönülecek. Bu insanın tam gününü alan bir işti. Çünkü o zamanlar da toprak yolda dur kalklarla bir sefer gidiş veya geliş yaklaşık 2.5 – 3 saat sürmekteydi. 3 saat gidiş, 3 saat de geliş az değil.

Bu işi Çamlıhemşin Pazar arasında ilk başlatan kişi daha sonra Konfor adıyla bilinecek olan İbrahim Gülay'dır. Ortak olmasalar da bir müddet Şoför Amet lakabıyla bilinecek olan Köroğlu Ahmet ile beraber çalışırlar.

KONFOR...

1923 İstanbul doğumlu. Bölgemizin ilk yol emekçiliğini yapan KONFOR lakaplı İbrahim Gülay, kendi ifadesine göre '1339 doğumluyum ama 1340 lı olarak yazmışlar' dermiş. Yani Nüfus kaydına göre 1924 olmasına rağmen gerçek doğum yılı 1923.

Şimdiki adıyla Konaklar Mahallesi olan Makreis'in Çelina mahallesi doğumludur.

İstanbul'a Karaköy de Fırıncılık yapan babasının yanına gittiğinde ise yaşı sadece 13.

Gerçi şimdi "ya o yaşta da çalışılır mı!" dediğinizi duyar gibi oluyorum ama tüm gençlerin gurbet yaşı o zamanlar onüçmüş.

İbrahim Gülay İstanbul da Beyoğlu Erkek Ortaokuluna başladı.

Babasının iki yıl sonra ölümünden sonra okulu terk eder ve babasının işine devam eder.

Bir müddet daha aynı yerde Bakkal ve Lokanta olarak iş yaptıktan sonra Askere gider.

Askerden sonra ise Çamlıhemşin de ki yolun yapılacağını da öğrenen İbrahim Gülay, İstanbul da KONFOR MOBİLYA'nın nakliye de kullanılan bir aracı olan Chevrolet Kamyonet alarak 1956 yılında taşımacılık yapmak üzere köyüne geri dönüş yapar.

Bu arabanın aküsü olmadığı için aracı çalıştırmak için ön taraftan bir manivela çevirmeleri ve motoru o şekilde çalıştırmaları gerekiyormuş. Bir gün manivelayı biraz kuvvetlice çevirince araba birden çalışmaya başlıyor ve vitesdeki araba hareket edip uçurumdan aşağı dereye doğru uçuşur.

Allah'tan ağaçların sayesinde pek fazla bir hasar almadan araç ağaçlara takılı kalıyor.

O zamanın şartlarında çok uzun zaman süren çalışmalardan sonra az hasarlı gözüken arabayı nihayet tekrar çıkartıp çalıştırmayı başarıyorlar ve bir müddet daha o araba ile işleri devam ediyor.

Konfor daha sonra bir Trojan Minibüs alarak işlerine devam etmiş. Onu sattıktan sonra da en sonunda son arabası olan ve birçok yerde Fotoları gözüken Desoto ile final yapıyor.

Çocuklarının arzusu ile işi ve mesleği bırakıyor.

5 çocuğu olan Konfor İbrahim Gülay'ı 1997 yılında kaybetti.

BENİM TANIDIĞIM KONFOR...

Konfor yani İbrahim Gülay benim anne tarafından daha yakın olsa da hem hem anne hem de baba tarafından akrabamdır.

Aynı sülaledeniz, Yani Gülaboğlu sülalesindeniz. Fakat onlar annem ile aynı köydeniz. Gülaboğlu sülalesinin asıl yerleşim yeri olan Çelina'dan, bizler ise sonradan Ortan köyüne göçmüştüz.

İbrahim Amca çok enteresan bir insandı.

Öncelikle çok prensipliydi.

Konfor'un kalkışı şimdiki Konaklar mevkisin de bulunan Karedoğ da ki Hacı'nın Kahvenin yanından olurdu. Konfor saat 06:00 da muhakkak kontağı çevirmiş olurdu.

Şu gelecek, bu gelecek gibi konularla asla ilgilenmez ve gidecek herkesin o saatte orada olmasını ister yoksa akrabası da olsa beklemes ve hemen hareket ederdi.

Mesela arabaya geç kalmış ama baktı ki sallana sallana geliyorlar beklemes devam ederdi. Koşa koşa gelenleri biraz beklerdi. Hafif yollu geç kalan da muhakkak bir fırça yedi.

Hatta bu konuda bilgisini aldığım oğlu Halil Gülay enteresan şeylerde anlattı.

Mesela Halil'in annesinin dayısı olan Muzaffer Yücel'i 2 sefer zamanında gelmedi diye almadan gitmiş. Sonunda adamcağz o geceyi bunlarda geçirmiş de beraber kalkıp gitmişler.

Konfor'un Kuralları dergilere bile konu olmuştu. Seyran Dergisi 1980 sayısında Konfor'dan ve kurallarından epeyce bahsetmektedir.

Kendi kaldığı ev Çelinaday dı ve Çelina araba yoluna en az yarım saat yürümek demekti. Her gün saat 06:00 da hareket edebilmek için sabahın köründe yola çıkardı.

Zaten o tarihlerde hiçbir köyün yolu yoktu.

Galiba bizim köy olan Ortanköyü'nün yolu 1972 yılında Çamlıhemşin de ilk defa yapılmıştı diye hatırlıyorum.

Konfor'un bu kadar erken gitmesinin altında bir sebep olduğu söylenirdi.

Ehliyeti olmadığı için saat 09:00 kadar Pazara varıp Polis kontrolünden kaçtığı söylenirdi.

Fakat oğlu Halil bunun doğru olma-

diğını ve o zamanlarda bir ara ehliyetinin vizesi ile sıkıntısı olduğunu ama sonra bunu Erzurum'da hallettiğini söyledi. Her halde söylenti bu dönem de başladı ve hiç bitmedi.

Konfor da oturacak adam sayısı bellidir asla fazla olmaz. İlveler içinde küçük tabureleri vardı. Onları çıkarırdı. Bu sebeple yer kalmayınca başka yolcu da almazdı.

Kalkışı ve dönüşü bellidir. 06:00 da hareket eder, Pazardan da 11:00 civarı hareket edip geri dönerdi.

Pazarda daha ziyade hem yolcu bekler hem de Çamlıhemşin'de olmadığı için, ilaç da dahil birçok malzemenin siparişini hallederdi.

Dakikliği o kadar oturmuş ki, Elevit yaylasının meşhur Kartal'ı onun için "aynı VARAN" dermiş.

Konfor ne kadar dakikse ve otoriterse Şoför Amet de o kadar rahat dı.

Hatta Şoför Amet için önce ortaklar denilmekteydi ama Halil ortak olmadıklarını ve bir müddet Ahmet amcanın evini yapana kadar beraber çalıştıklarını anlattı.

ŞOFÖR AMET

Şoför Amet veya Köroğlu Amet' de denilen Ahmet Köroğlu 1925 Yolkiy (Küşüve) köyünde Köroğlu Ailesinden Hakkı'nın oğlu olarak dünyaya gelmiştir.

Köylüsü Mustafa Güney'den aldığımız bilgilere göre, Konfor gibi oda Fırtına Deresinin ilk şoförlerinden dir ve uzun yıllar taşımacılık yapmış.

Şoförlüğü dışında çok iyi bir aracıymış. Bölgede özellikle Fenni kovancılığın öncülüğünü yapmış.

Balı çorba kaşığıyla yer, bal sağarken peçe kullanmazmış.

Arı sokmasının ilaç olduğunu söyler, özellikle arıyı tutup dizlerinden sokmasını sağlar, romatizması olana iyi geldiğini söylermiş.

Hatta bu konuda Mustafa Güney ölümünden kısa bir zaman önce "İlaç dedik kaşıkla bal yedik, 90 a kadar yaşarım diyordum ama 60 ı zor bulduk" dediğini bizzat yakınları tarafından duymuş.

Mustafa Güneyin onunla arasında

geçen bir anekdot için anlattıkları ise enteresandır.

"17 yaşlarındayım üniversite sonuçlarını bekliyorum, o yaz köydeyim. Bana nereyi kazanmak istediğimi yani meslek olarak ne seçmek istediğimi sorduğun da; puanım tutarsa doktor olmak istediğimi söylemiştim. Bana "Yeğenum (anne tarafından dayım sayılır) doktor olup, adam boki kokuliyeceğunga, ziraat mühendisi olup aru boku kokula daha eyidur" diyerek doğayla ne kadar yakın olduğunu da anlatmaya çalışmış.

Köyün ombudsmanı sayılırmış. Her türlü anlaşmazlıklarda veya çözülmesi gereken konularda kendisine müracaat edilirmiş. Köyün ilk yarıdım uzmanıymış. Pansuman, iğne gibi işler ondan sorulurmuş. Köyün öğrencilerini ücretsiz olarak her sabah okula taşıyarak eğitime büyük katkı vermiştir.

İki evlilik yaptığı halde çocuğu olmamış ve abisinin çocuklarını kendi evlatları olarak sevmiştir.

1986 yılında Prostat kanserinden ölmüş.

BENİM TANIDIĞI ŞOFÖR AMET...

Ahmet Köroğlu'nun arabası Willys Pickup'dı.

Arabası ilk mi dir son mu dur bilmiyorum ama ben bir tek bu arabayı hatırlarım.

Çok binmişliğim vardı. Bu sebeple iyi hatırlarım.

Konfordan daha sonra yola çıkan Köroğlu, Konforun aksine her köyde durarak adeta bir dolmuş gibi giderdi. Sürekli dur kalk lar la midesi bulanmayan kimse kalmazdı.

Araç arkası branda ile kapalı bir kamyonetti. Ön taraf ta ise şoför dahil en fazla iki veya üç kişi oturabilecekken en az beş altı kişi otururdu. Şoför koltuğunu da yolculara verir ve kendisi direksiyonu tutabileceği bir yere resmen sığırdı.

Kamyonetin arkası kenarlarında oturma yerleri olan ve ortası yük konan bir haldeydi.

Oturma alanları dolunca yüklerinde üzerinde oturulurdu.

Yükler genelde çuval işi olurdu. Bu sebeple oturma-sı kolay olurdu.

Sahile giderken Sabit bir yerden kalkmazdı. Önceden haber verilmişse yukarı ki köylerden yolun yettiği yere kadar gider ve yolcu alırdı. Sonrada yavaş yavaş sahile doğru yol almaya başlardı.

Arka dolmuşsa yeni durduğu her yerde arka tarafa doğru **"İNCELEN BEYİM İNCELEN"** diye seslenirdi. Bu kadar çok kişi almasının da aslında haklı bir sebebi vardı. O da bunları almasa başka bir araç olmadığı için o gün bu kişilerin ilçeye gitme şansları olamazdı. Dönenler de yürüyerek gelmek mecburiyetinde kalırlardı. Bu sebeple şikayet etseler de herkes durumundan memnun du, çünkü başka araba yoktu.

Araba tepeleme dolardı ama bu da yetmez birkaç kişi de muhakkak arabaya asılarak giderdi.

Her köy altında yolcu varsa arkaya doğru *"İncelen beyim incelen"* diye seslenirdi. Fakat bir gün arkada zaten iyice sıkışmış olanlardan birisinin *"İncel incel Kürdana döndük Ahmet Ağabey!"* sözü de hep anlatılırdı.

Dur kalk üç saati geçerci Pazara gelmek.

O zamanlar
yolcu
uğurlamak
adeta bir
seremoni
gibiydi. Tüm
köy halkı yolcu
uğurlamak için
araba yoluna
beraber
inerlerdi.
Buralardan
çekilmiş
çok güzel
fotoğraflar
halen
mevcuttur.

İNSANLARI BİRBİRİNDEN AYIRAN VE KAVUŞTURANLAR...

Dönüşde ise Pazarda Konfor döndüğü için kalan yolcuları zaman geçirerek bekler alır ve o şekilde dönerdi.

Muhakkak çok iş olurdu. Olmasa da bekleyen kişilere iş olduğundan beklediğini söylerdi.

Bekler, bekler, bekler ve sonunda yolcular isyan edince de arabayı çalıştırır ve yaklaşık bir saat de Pazar da dolaştıktan sonra kalan herkesi alır ve geri dönerdi.

Dönüşünün de aynı zahmet yoğunluğunda olduğunu söylememe her halde gerek yok.

Zaten yaklaşık 27 ila 30 saat süren o uzun ve armoniklerden geçip bizleri perişan eden Ankara Rize yolculuğundan sonra bir de Çamlıhemşine geçiş beni çok kötü ederdi. İstifra etmeden gittiğimi hatırlıyorum.

Prostat Kanseri idi ve ölümünden az önce Ankara'ya gelip bizim Lokantaya uğradı. Hem çalışanlarla hem de babamla ağlayarak vedalaşmalarını ve helalleşmelerini hiç unutamadım.

Gurbete giden ve köyde gidenleri uğurlayanların haleti ruhiyelerinin aynı olamayacağı aşıkardır.

Çünkü giden yepyeni yerlere gidiyordur ve gittikten sonra o hasretler gündeminden düşebilmektedir, Ama kalan için durum aynı değildir.

Uzun zamandır beklediği kişi gelmiş ve evi onunla neşelenmiştir. Bu kişi çocukları da olabilir, eşi de olabilir ve hatta bazıları için sevdalıları da olabilir ve bunlar gideceklerdir. Yolculuk yaklaştıkça günler evvelinde gizli gizli iç çekmeler başlar. Belki de yaylada gördüğü ve sevdalandığı kişiyi uzunca bir zaman bir daha göremeyecektir.

O zamanlar yolcu uğurlamak adeta bir seremoni gibiydi. Tüm köy halkı yolcu uğurlamak için araba yoluna beraber inerlerdi. Buralardan çekilmiş çok güzel fotoğraflar halen mevcuttur.

Buradan yolcular bir duygu seli gibi uğurlanırlardı. Birilerinin sevdikleri veya sevdalıları ellerinden alınıp götürülüyor ve ne zaman geleceği de belli değil. İşte bu duygular ve oluşan o duygu seli de insanların ağzından türküler olarak dökülebilmekteydi. Tabi bundan bu gidişe aracılık edenlerde payını almaktaydılar ki, Konfor ve Şoför Amed de bundan nasiplerini alanlardandı.

YOLCU UĞURLAMAK VE SONRASI...

Sosyal medya üzerinden küçük bir araştırma yaptık ve onlar için söylenmiş bazı türküleri sizler için seçtik.

Bir türkü Cevat Civelekoğlundan:

Aldı yarumi gitti,
Amedun arabasi,
Anasi verdi ama,
Vermiyor ki babasi.

Konforun arabasi,
Korna çalup geçiyor,
Artuk kararungi ver,
Gençluğumuz geçiyor.

Amedun arabasi,
Hem yurur, hem de durur,
Sevduğumun hasreti,
Yureğumi kavurur.

Bizim köyun şoferi,
Hem Konfordur, hem Amet,
Alup gitma yarumi,
Azucuk merhamet et.

Sabiha Karayalçın'dan

Havalar açık gider,
Alçak dumanda gelmez,
Aldı gitti yarumi,
Konfora ahum kalmaz.

Kamer Sarı'dan

Enip sarıleceğüm,
konforun direğina,
Aldı gitti yarumi,
Aşk olsun yüreğina

Hem Seyran Dergisinde hem de Konfor'un mektubunda yazan ise aslında insanların neler hissettiklerinin çok açıkça ifadesidir.

Bir Türkü diyeceğim,
Konfor ağabey sana,
Aldın gittun yarumi,
İyi iş ettin bana.

Konforun arabası,
Merakli gelir sesi,
Götürdüyse getirir,
Bedduva etmem asli.

Selçuk Hacaloğlu'ndan

Daha de merak etmem,
gelmez yarumun sesi-
aldı gitti yarumi,
konforun arabası

Yazbaşı geldi çattı,
duydum bir korna sesi
acaba yarum midur,
konforun arabası.

“KONFOR GİTTİ! KONFOR GELDİ!”...

Konforun, Seyran dergisindeki bir mülakatında “**KONFOR GİTTİ! KONFOR GELDİ!**” diye bir söylemden bahsedilmektedir. Bir kişinin aynı gün içerisindeki düşüncelerini ifade eden bu tabir çok enteresan.

Konforun kuralları ağır olduğu için arabaya binecek olanlar koşa koşa gelirlermiş. Gene bir gün yolcu ve beraberindeki kişi koşa koşa gelmişler. Yolcu yanındaki, yolcuyu uğurlayandır ve Konfor’a nefretle bakmaktadır. Ğhemegedur da işi olduğunu ve oraya kadar götürüp götürmeyeceğini sorar.

Konfor da arabaya alır.

İndikten sonra bile yanındakini götürüyor diye halen nefretle bakmaktadır Konfor’a.

İşte bu “**Konfor gitti!**” diye açıklanmaktadır.

Ğhemegedur da inen bütün alışverişlerini yapar işlerini görür, zamanda öğleyi geçmiştir. Bütün yüklerini sırtındaki sepetine koyarak yürümeye başlar ki tam o arada arkadan bir korna sesi duyulur. Bakar ki Konfor. Ama yanındaki biriside kıs kıs gülüyor. Biraz daha dikkatli bakar ki bunun çok yakını olduğu ortaya çıkar. İşte o zamanda Konfor’a iltifatlar bitmek bilmezmiş. İşte buna da “**Konfor Geldi!**” denirmiş.

ZAMAN HIZLA AKIYOR...

Zaman hızla geçiyor ve klasik gurbetçilik bitmeye başlamıştı

Artık gurbetçiler eşlerini de yanlarında götürmeye başlamışlardı.

Gidenler de köyde o kadar ağır şartlarda yaşayıp eziyet görmüş oluyorlardı ki bir daha köye dönmeyi asla düşünmüyorlardı.

Fakat bir düzenden diğerine geçmek o kadar da kolay değildi.

Çünkü halen köyde sığır yetiştirenler vardı.

Sığır yetiştiren hanelerin de başlarında genel de

o hanenin yaşlıları bulunurdu.

Yaşlıların ne kadar iş yapabileceği belliydi bu sebeple yazın köyde yapılması gereken bazı işler vardı.

Sığırların yaylaya çıkması, kışın yiyeceklerinin sağlanması gibi devam eden bazı görevler halen vardı.

Bir taraftan şehirde bir hayat devam ederken diğer tarafta köy hayatı da bir müddet daha devam edecekti.

İşte bu dönüşümün en güzel özetlerini ise Konaklar Mahallesinden Konfor ile gene aynı köyden Diş Doktoru Oktay Sönmez’in yazışmalarında görebilmekteyiz.

Diş doktoru Oktay Sönmez ve çocukları

DİŞ DOKTORU OKTAY SÖNMEZ...

Oktay Sönmez Nüfus cüzdanına göre 12.12.1946 kendine göre 16 04 1946 yılında Çamlıhemşin o zamanlar ki adıyla Makrevis olan Konaklar Mahallesinde dünyaya geldi.

İlk okulu Çamlıhemşin İlk okulunda tamamlayıp ortaokul ve Liseyi Van da bitirdi.

Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümünü kazanmıştır. Fakat burada bir sene kadar eğitim alıp sonra tekrar sınavlara girip Ankara Üniversitesi Tıp fakültesi Dış hekimliği bölümünü okuyup bitirmiştir.

Devlet burslu okuyan Oktay Sönmez mezuniyetin akabinde devlete olan borcunu ödemek için Erzurum'un Oltu ilçesinde çalışmıştır.

Memleketine yakın olmak için 1974 yılından sonra Artvin Hopa ya taşınıp orada muayenehane açan Oktay Sönmez, 1979 yılında bir daha asla terk etmeyeceği Ankara adresine gelmiş ve Ankara da muayenehanesini açmıştır.

Dernek işlerinde de adeta bir duayen olan Oktay Sönmez'i, dernek adına çıkartmış olduğu Pokut ve Seyran Dergilerinden de tanımaktayız.

İki çocuk babası olan Oktay Sönmez'i maalesef 2020 yılında kaybetmiş bulunuyoruz.

KARŞILIKLI YAZILAN MEKTUPLAR...

Ben Oktay Sönmez'i özellikle son yıllarında çok ziyaret eder olmuştum. Oda benim gibi zamanında dergi çıkarttığı için dergilerden bahsederdik, Hikayeler ederdik ve onun yöre ile ilgili toplamış olduğu veya kayıt altına aldığı kasetleri dinlerdik.

Bu günlerden birinde bana Konfor ile beraber yazışmalarını okutmuştu ve bir gün nasip olursa bir dergide bunlardan bahsetmemi rica etmişti.

Mektuplar ve içindeki şiirler aslında bölgemizin gurbete nasıl yenik

düşüğünün çok güzel bir göstergesiydi. Mektupların tamamı hasret, özlem, dönüşüm ve Gurbet ile yok olmaya başlayan köy hayatını kapsıyordu.

Mektuplardan anladığım kadarıyla aralarındaki ilk yazışma 1965 yılında Van dan yapılıyor ve fasılalarla devam ediyordu.

Mektupların tamamını verme şansımız yok ama hiç olmazsa önem arz eden dönüşümü anlatan bir şiirini yazmadan geçmek mümkün değil.

Konforun en meşhur şiirlerinden biriside yazdığı AKROSTİŞ tarzından şiirlerdir ki mektuplarda bunlardan sıkça uygulamıştır. Yazıyı sonlandırırken bir örnekle burada sizlere aktarmak isterim.

Konfor yine o Konfor, yalnız ismi değişti,

Oyine memleketin, türküsünde değişti,

Nasıl yine bir arzu, anlamlı isteyişti,

Fakat unutmaz asla, ne bugün ne de yarın,

Okahrını çektiğin acımasız yılların,

Rehaveti içinde yaşanan Sonbaharın.

Konfor mektuplarının bir tanesinde **TO SEN ANKARANIN NERESİNDENSİN** diyerek artık köyleri boşlamış olan ama Ankara da da pek bir iş yapmayan erkeklere bir şiir yazmış.

TO SEN ANKARANIN NERESİNDENSİN?

Kadını evde bir odaya kapat,
Hayatını yaşa, şefkine şefk kat,
İster Poker oyna, istersen zar at,
Senin eserindir, bu güzel buluş,
Küçükcesat, Tepebaşı, Kurtuluş,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Annen hala arkasında yük taşır,
Arkada ip, elde orak savaşır,
Sana disco, Kumarhane yaraşır,
Boşver her kuralı, gönlünce yaşa,
Yenidoğan, Mamak, Abidinpaşa,
To sen Ankara'nın neresindensin?

İşini şaşırma ne edip edip,
Masaya kuruldu, işte bir tertip,
Kaderinde ne orak var nede ip,
Çek kafayı Alkol duvarını aş,
İncesu, telsizler, Güngören, Kayaş,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Ona revamıdır bu acıklı son,
Babanın altında yokken Pantolon,
Sen Toto oynarsın bilmem kaç kolon,
Dolaş Ankara'yı sen tepe tepe,
Demetevler, Karşıyaka, Maltepe,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Nasıl büyüttü mü seni hatırla,
Ne otobüs, Ne Kamyon'la, Ne Tır'la,
Bir tek sarı öküz, birde katırla,
Kim silecek gözünden akan yaş,
Madenoglu, Anıttepe, Gölbaşı,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Unutma ağlarsa ananla peder,
Bugün sana güler görünen kader,
Bir gün gelir, üzerine "ŞEY" eder,
Alırlar elinden o çatlak sazı,
Hoşdere, Topraklık, Hüzeyingazi,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Dersin ki "Hasretlik yetti canıma!"
Söz geçirmek mümkün değil hanıma,
Vefalıyım, geçmişime anıma,
Şaka etme dostum biraz ciddi ol,
Oranşehir, Yenimahalle, Dörtöyol,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Artık kendine gel, Kapıp koy verme,
Önüme bir sürü mazeret serme,
Kitapta yerini bana gösterme,
O dipsiz hayatı bir de bana sor,
Esentepe, Dikmen, Yıldız, İmrakor,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Uğraşp çözülmez bir bilmeceyle,
Doğduğun yerlere hor bakma öyle,
Yine Horon oyna, Türkünü söyle,
Donanma sesleri sarsın dağları,
Gülveren, Çankaya, Seyranbağları,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Geri dön iş isten geçmeden ancak,
Sanma ki bu gençlik böyle kalacak,
Zaman bir gün senden hesap soracak,
Geri dön, saçında artmadan aklar,
Keçiören, Cebeci, Kırkkonaklar,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Yıllardır bu yolda ısrarın neden,
Değiştir rotayı çık meyhaneden,
Çek elini artık Kumarhaneden,
As kareden medet umma boş yere,
Yukarı Ayrancı, Kavaklıdere,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Ancak beraberce yürür bu savaş,
Şimdi kadın, erkek ile başa baş,
Bu sözüme ister darıl, ister şaş,
Beşevler, Ulubey, Ulus, Kızılay,
To sen Ankara'nın neresindensin?

Daha sonrada **KA SEN ANKARANIN NERESİNDENSİN?** diyerek bu sitemi kadınlara yapmış.

KA SEN ANKARANIN NERESİNDENSİN?

Zeliha, Fatime, Hediye Baci,
Köye gelmiyorsun ne diye Baci,
Yalvarmam Hoşmeri ye diye Baci,
Lütfen bak buraya olmazsın şaşı,
Karşıyaka Topraklık ve Gölbaşı,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Al da sığırları, yürü çobana,
Çarığın yaması vursun arkana,
Köy denince böyle sızlanmasana,
Seni ürküten kim, Kayın baban mı,
Yuarı Ayrancı, İnce sudan mı,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Göç günü olurdu büyük curcuna,
Tezek kokuları vursun burnuna,
Yük almazsın artık Belli sırtına,
Hemşinde çalışmak değildir kolay,
Aşağı Ayrancı, Ullus, Kızılay,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Burda her şey artık sana yabancı,
Bilmem ki benmiyim, sen mi yalancı,
Yaz başı gelince başlar bir sancı,
Sakıncalı olur hemşine gitmen,
Çankaya, Maltepe, Cebeci, Dikmen,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Orman çiftliğine git de gölgelen,
Fakir halmış köye çok gidip gelen.
At fazla kilonu biraz incelen,
Köye gelmemekse senin maksadın,i
Güzelyurt, Beşevler, Saime Kadın,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Haydi girişe as yine Bakracı,
Karalahanayı ede baştacı,
Bu sözlerim sana gelmesin acı,
Sanırım yorulmam benim boş yere,
Küçük esat, Tepebaşı, Hoşdee,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Lahana yesinler, Mısır yesinler,
İster köy adamsız olmaz desinler,
Böyle martavalı artık kim dinler,
O tatlı canını üzme boş yere,
Kurtuluş, Gülveren, Kavaklıdere,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Kocan arzularken köye gelmeyi,
Davrandı boynuna geçirilmeyi,
Kimseler farketmez bu işkenceyi,
Sür de devamını sen rahat yaşa,
Maltepe Telsizler, Abidinpaşa,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Kulak verme yine sen hiçbir lafa,
Sanmam ki gidersin artık Alafa,i
Köhnemiş fikirler,kalkmalı rafa,
Büyükesat, Esentepe, Güngören,
Anıttepe, Çiçin ve Keçiören,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

İster Kaynanalar yollara baksın,
İster gözyaşları sel gibi aksın,
Bir günde sen böyle haykıracaksın,
Nasıl unuttunuz yeşil dağları,
Bahçelievler ve Seyranbağları,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Sen ne kadar köyü kötölesen de ,
Dere yine akar sen gelmesen de ,
Çamlıbel de ılık rüzgar esen de,
Elbet durur bir gün Gurbete göçler,
Yenidoğan, Demetebvler, Öveçler,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

Sizin eseriniz, sönen yaylalar,
Birer Viraneye dönen yaylalar,
Kaderine boyun eğen Yaylalar,
Issız kaldı artık "Perum Boğazı",
Demerevler, Mamak, Hüzeyin gazi,
Ka sen Ankara'nın Neresindensin?

**Yazımızı bu şiirlerle sonlandırırken KONFOR İbrahim GÜLAY, ŞOFÖR
Ahmet KÖROĞLU ve Dişçi Oktay SÖNMEZ ağabeylerimize Allah'tan
rahmetler diliyoruz.**

1964'te kurmaya başladığımız
bir hayal dünyasıdır Damla
Pastanesi. En özel anılarınızın

1964'den beri

tadımız bozulmadı

hazırladığımız bütün ürünler
sevgi ve mutlulukla üretilmiştir.
size kat kat mutluluk ve sevgi
getirmeleri dileğiyle

Doğanın İçinde Bir Lezzet Bahçesi

25 yıldır birbirinden farklı konseptleriyle her anı değerli kılan yaz ve kış bahçelerimiz yılların tecrübesini doğanın yüceliğinde yaşatmaya devam ediyor. Kuşlar her sabah cıvıltılarıyla kahvaltınıza eşlik ediyor, rüzgâr ağaçların arasından günün tüm yorgunluğunu peşine katmak için geliyor...

☎ 312 239 12 70

📷 calgansaklikoy

🌐 calganetlokantasi.com

Çalgan
SAKLIKÖY

CEMAL GÜLAS İLE ATALARIN İZİNDEN ASYA GEZİSİ...

Metin GÜLTAN (Röportaj ve düzenleme)
Şule GEDİK ALBAYRAK (Kayıttan çözümleme)

Cemal Gülas...

Onu buralarda tanımayan yaptıklarıyla ne kadar farklı bir insan olduğunu bilmeyen yok gibidir. Son olarak annesi avcılar tarafından öldürüldüğü için yalnız kalan ve büyüdükçe çevreye zarar verebileceği düşüncesiyle Bursa'ya gönderilecekken sahiplendiği 3 aylık bir yavru ayı olan DATVİ ile Türkiye gündemine konu olmuş böylece yalnız bölge halkı değil tüm Türkiye de onu tanımaya başlamıştı.

Ben ise, onun Rusya'da mezarı bulunan dedesinin hikâyesini ve 29 ay kadar kaldığı Asya ziyaretini kendi ağzından dinlemek istiyordum. Uzun bekleyişler sonunda nihayet kendisini Çamlıhemşin'de bulunan evinde ziyaret etme imkânı buldum.

Cemal'ın Evi ve Köpeği "Malinki"

Fırtına Vadisi ile Hemşin Vadisi arasında kalan dağların tepelerinde, eskiden kısmen düzlük ve otlak, mezra olarak kullanılan yerler varmış. Bu yerlere sonradan o mezraları kullanan köylerden bazı aileler kalıcı olarak yerleşmişler ve oraları yerleşim yeri haline getirmişler. *Gülas* sülalesi de yaklaşık 300 yıl kadar evvel, yaşamakta oldukları *Makrevis Köyü*'nden göçerek bu mezraya yerleşmişti. Yaşadıkları yere *Makrevis Köyü*'nde (Konaklar Mahallesi) yaşadıkları yer olan *Pogina Mahallesi* isminden esinlenerek *Pogina* denmiş.

Malinki

Diğer mezralara göçen *Aşağı* ve *Yukarı Vijeliler* de (Çamlıca) yerleştikleri köylere *Tumashı* ve *Ovaklı* demişler. Köyler eskiden kendi adları ile çağrılırlarmış. Fakat günümüzde muhtarlaşan bu üç köyün tamamına *Boğaziçi Köyü* denilmektedir. *Boğaziçi*'ne gidebilmek için *Aşağı Çamlıca* üzerinden geçip *Kanlı Boğaz* mevkiini aşmanız gerekmektedir. *Kanlı Boğaz*'dan sonra sözünü ettiğimiz bu köyler karşınıza çıkar. İşte ben bugün yanım da **Hakan Dikbıyık**'la beraber tüm bu köylerden geçip *Pogina*'ya yani Cemal'in evine gidiyorum.

Cemal'in evi köyün tüm manzarasına hâkim yüksekçe bir yerde idi. Bu ilk ziyaretim değildi daha önce de kendisini ziyaret etme imkânım olmuştu. Evine vardığımızda onu bahçede yine bir şeylerle uğraşır vaziyette bulduk. Kendisini bekleme-miz için evin bahçesinde bulunan

koltukları işaret ederek orada kendisini beklerken dinlenebileceğimizi ve işi bitince yanımıza geleceğini söyledi. Bunu söylerken bahçede bulunan köpeğinden hiç bahsetmemişti.

Asya'dan yanlış hatırlamıyorsam Sibirya Baykal taraflarından getirmiş köpeğini. Adı **Malinki**... Ben ki köpekten korkmayan ve evde 50 kiloluk bir *Dogo* besleyen bir adamım, *Dogo*'nun yarısında, ufak 15- 20 kiloluk bir canavar olan *Malinki*, bizi resmen oturduğumuz o koltuğa mıhladı. Bir metre uzamda duruyor ve ne zaman kıpırdasam paçama atlıyor asla nefes aldırmiyordu. Hakan bir ara içeri gideyim diye hareket edince bir diş yedi. Böyle korkunç bir yaratılmış gibi anlattığıma bakmayın yalnız değildim. Cemal'i ziyaretten sonra kardeşi Ahmet'i arayıp henüz köpek lafı ağzımdan çıkarken "*Allah onun*

belasını vermesin. Köyde adam bırakmadı" diye serzenişini duyunca bir nebze rahatladım.

Bu arada biz bahçede otururken enteresan kuş sesleri gelmeye başladı. Bir ara tavus kuşu sesleri gelmeye başlayınca "*Hadi canım sende!*" dedim kendi kendime. Sonra Tavus kuşunu o azametiyle görünce resmen büyülendim. Cemal geldikten sonra bahçesinde beslediği yabani kuş türlerinden bahsedince tavus kuşunun bile diğerlerinin yanında çok ufak bir örnek kaldığını anladım.

Bahçedeki kısa maceramızdan sonra Cemal'le, onun hikâyesini konuşmaya başladık. Kendi hikâyesini onun ağzından aktarırken Asya gezisini daha çok görsellerle vermeye çalıştım. Umarım benim dinlerken aldığım zevki sizler de okurken alırsınız.

Habip Ali Gülas

Dedesinin Hikayesi...

Dedemin abisi Avadan Habip Ali, Bolşevik İhtilali sonrası gurbetçi olarak gitmiş olduğu Rusya'dan dönüyor ve orada kapalı kalıyor. Biz dedemden bir daha haber alamadık. İrtibat tamamen kopmuş. Yaşadığıyla ilgili hep bir umut vardı ama nerede olduğunu, hayattaysa neden irtibat kuramadığımızı bilmiyorduk. Düşün ki abisi sağ, annesi sağ, kardeşleri sağ ve bu adam kayıp. Ne oldu acaba? soruları bizim evde hep soruluyordu. Ne de olsa akıbetini bilmediğin kişinin yarısı hiç kapanmıyor. En son köylüsü Andun İsmail dedeye 1.000 altın veriyor Habip Ali *"Ben gelemem ama sen bunu anneme verirsin"* diyor. İsmail amca ile karısıyla çektiği fotoğraflarını gönderiyor. Bu sıralarda ihtilal oluyor ve bir daha kendisinden haber alınamıyor.

Bir gün adeta bir mucize oldu ve tesadüfen kendisinden haber alabildik. Ben buraya evi taşıyınca interneti yeni bağlatmıştım o zaman her yerde internet yok. Köylüler de eve gelip bende e-maillerine falan bakıyorlardı. Avadan Nuhata abi var. Bir gün o gelip *"Maillerime bakabilir miyim?"* diye ricada bulundu. Ne demek dedim. Bilgisayarı açtım ama ben Mac kullandığım için kullanamazlar diye mecburen bende bilgisayarın başında kaldım. Bilgisayarı açtım. Maillerine baktı. *"Bir de Facebook'a bakabilir miyim?"* diye sordu. O zamanlar Facebook da yeni çıkmış. Açtım facebooku, şifresini girdi ve sayfası açıldı. Ama açılır açılmaz ona bir mesaj geldi. Bu ne yahu derken bende hemen yanında olduğum için beraberce mesaja baktık. Mesajda aynen şöyle yazıyordu. *"Merhaba. Ben Ali Avadan. Trabzon ili, Hemşin kazasının"*

Habip Ali Gülas ve eşi

dan, Ali Avadanın torunuyum. Eğer siz dedemi tanıyor ve akrabaysanız mesajıma cevap verir misiniz?”

Bu mesaj herkesin umudu kestiği dedemden yıllar sonra aldığım ilk mesajdı. Ben o heyecanla hemen cevabı yazmaya başladım. Hatta Nuhata abi de şaşırdı. “Ne yapıyorsun?” dedi. Abi dur dedim. Ben “Senin dedenin adı Habip Ali Gülas mı?” diye sordum. O da “Hayır, Ali Avadan.” dedi. Benim bilgisayarda Habip Ali dedemin bir fotoğrafı vardı. Hemen o siyah beyaz fotoğrafı buldum ve net gözükebilsin diye sadece onun gözüktüğü kısmı kopyalayıp ona gönderdim. “Deden bu mu?” diye sordum. O da fotoğrafın tamamını bana “Eşi de bu!” diye bize geri gönderince evde bir tufan koptu. Ağlayanlar mı istersin, hayretle başını sallayanlar mı istersin her şey vardı.

Dedem: Habib Ali Gülas

Burada bizim bir komşumuz ve dedemin yakın bir arkadaşı vardı, Ali Avadan adında. Dedem giderken onun pasaportu ile gidiyor. O zamanlar herkes de pasaport yok. Biri çıkartmış herkes onun kimliğiyle gidiyor. Kapılar kapanıp dedem

orada kalınca mecburen Habip Ali olarak değil de Ali Avadan olarak orada kalmış. Bütün işleri ve kayıtları da Ali Avadan olarak geçiyormuş. Seneler sonra torunları da onu Ali Avadan olarak arıyorlarmış.

Bu arada bayrama 2 gün vardı ve bütün sülale köydeydi. Köy geçti birbirine. Direk telefonlar devreye girdi. Aradım ve dedim ki, “Gelip seni alıyoruz.” zaten önümüz bayram. O da “Biz Geliyoruz!” dedi. Hemen ne zaman geleceğini öğrendim ve Hopa Gümrüğüne gittim.

Gümrük de bir arkadaşım vardı. Ona durumu izah ettim. O da çok heyecanlandı ve “Sen onu gümrüksüz sahada bana göster ben onu alıp getireyim.” dedi ama hiç görmemişim, nasıl bir şey bilmiyorum ki. Bayram olduğu için de gümrükte anormal bir sirkülasyon var.

Gözlerim gümrüksüz sahada dikkatle inen yolculara tarıyordu. Yolcular otobüsten tek tek inmeye başladı. (Burada hıçkırıklar birbirine karışıyor.)

Birisi inerken çok kötü oldum. Bu kadar benzemek olur. Sanki fotoğraflarından artık iyice tanıdığım dedem iniyor. Bu kadar mı benzer-

ler. Hemen işaret ettim gidip aldılar. “Nasıl tanıdın?” dediler. Dedemin fotoğrafını gösterdim, aynı o. Hani bazen insanın anlatamadığı ifadeler vardır ya işte öyle bir an yaşadık. Biz konunun bir tarafını biliyoruz. O bizim bilmediğimiz diğer tarafını biliyor ve ortada buluşuyorsunuz. Bu sürgünü yaşayan insanlar artık yok ama o yaşayan insanları tanıyanlar var. Bu konu aslında tam filmlik bir konu. Düşünsene nokta halası var ve diğer birçok konu var. Bunlar tam filmlik konular. Tabi bizler de hemen dedemin topraklarını ve mezarını ziyaret ettik.

Dedem Habib Ali Gülas; Kırım Aloştada mahkemede hâkim. Karısı Tatar.

Stalin bir gece bütün Tatarları sürüyor. Eşi de onların içinde. O da eşinin peşinden gidiyor ve Kazakistan’ın bir sürgün kampı olan Karlak taraflarında buluyor eşini. Oradan Azerbaycan’ın Gence şehrine getiriyor. Karısının dayısı oradaymış ve yetkili birisiymiş. Onun yanına geliyorlar. Tamamen irtibatı kaybettiğimiz Habib Ali dedem, 1967 yılında orada ölüyor ve toprağa veriliyor. Biz yıllarca hiç haber alamadık.

Rusya Gezisinin Ortaya Çıkışı...

Dedem ve Rusya'da daha sonra rastladığı Hemşinliler benim bu bölgeleri gezme planımın temelini oluşturdu. Asya Kıtası'na zaten ilgi duymaktaydım. Aleksandr Soljenitsin'in *Gulak Takım Adaları* kitabını tam 5 kere okumuştum. Oradaki Sibirya hikâyeleri ve Asya'nın medeniyetten uzak, yaygın geniş coğrafyası zaten yoğun ilgimi çekmişti. Dedemin abisinin Sibirya'da denize raylar döşediği hikâyesini duyduğumda, Sibirya'yı ve Asya'nın o çorak ve uçsuz bucaksız steplerini çok merak ettim. Türk tarihi hakikaten enteresan ve araştırılmaya muhtaç. Benim bu projem de biraz bu sebeple gelişti. Her ne kadar projemin adı *ASIA EXPEDITION* olsa da ben orada daha ziyade Türk devletlerinin izinden gittim.

Araç Temini...

Seyahatin en önemli kısmı araç teminiydi. Aracımız her türlü ihtiyacımıza cevap verecek şekilde özel olarak tasarlanmıştı. Ona kamyon veya araç demek de doğru değil çünkü o tam bir iş makinesiydi. Piyasada bulunabilecek bir araç değildi. Tamamen ihtiyaca göre özel tasarlanmış bir araçtı. Konaklama da

dahil, iletişim, navigasyon tamamen orada yapıyordu. Düşün ki seyahat boyunca uydudan hiç kopmadık. İnternetimiz hep açıktı. Canım sıkılınca Türkiye ile canlı görüşüyordum. Çünkü aracın nerede olduğu önemli değildi. Ayrıca aracın donanımı da çok iyiydi. Arazi kabiliyeti mükemmeldi. Seyahat 29 ay sürdü. Biz 80.000 Km deyip yuvarlıyoruz ama daha fazla yaklaşık 82.000 km yol gittik ve bunun sadece 20.000 kilometresini araba yolundan gittik. Diğerleri yol olmadığından arazide yapılmış olan kilometrelerdi. Bu sebeple aracımızın her türlü donanımına sahip olması gerekiyordu çünkü yapmış olduğumuz çekimleri ve diğer aktarımların tamamını yani internet de dahil bütün işimizi araçta bitirmemiz gerekiyordu. Tabi aynı zamanda geceyi de araçta geçiriyorduk. Kabini biz tasarladık. İçerisini tamamen biz organize ettik. Elbette aracın bu kadar komple olmasının yan etkileri de vardı. Çünkü bazı gümrüklerden geçişlerde sorun yaşadık. Adamlar nasıl

Asya Expedisyonu rotası

bir araç olduğunu anlayamıyorlardı. Ama bütün işimizi gören ve tamamen benim istediğim gibi tasarlanmış bir araçtı.

Gezinin Ayrıntıları...

İlk olarak Gürcistan'dan yola çıktık, Kuzeyde gidebildiğimiz yere kadar gittik. Sonra ana giriş için vizeler hazırlanırken bir uçak düştü. Rus uçağı düşürüldüğü zaman aracı Moğolistan'a zor kaçırdık ama 9 ay Moğolistan'da rehin kaldık. Moğolistan'da gitmediğimiz yer kalmadı. Oradan Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan'ın bir bölümünü gezdik. Şöyle söyleyeyim oralarda görmediğimiz yer kalmadı. Rusya taraflarında, yukarıya doğru Aral Gölü ve etrafındaki cumhuriyetleri gezdik. Elimizde çok ciddi bir doküman oluştu. Bir zamanlar İpek Yolu diye bir belgesel vardı. *İpek Yolu Belgeseli* bizim gezinin yanında çocuk kalır.

Türk devletleriyle çok çalıştık ama maalesef yayınlamakla ilgili sıkıntımız var. Düşünsenize biz oradaki

Türkleri çekik gözlü fala düşünüyö-
ruz ama öyle değiller. Mesela mavi
gözlü, sarışın, hafif çekik gözlü
Türklerle tanıştık. Nasıl olur diyor-
sun ama varlar. Bizim Hemşinlilerin
nasıl olup da sürgüne gittiklerine
çok şaşırmıştım. Hopadan, Çaye-
li'nden adamlara Kırgızistan'da rast-
ladım. Hemşinlilerin Kırgızistan
tarafına sürgün gittiklerini ve orada
ikiye bölündüklerini ve bir kısmı-
nın Tacikistan'a geçtiğini anlattılar.
Bunlar bayağı bizim gibi tulum ça-
lıp horon oynuyorlar. Hem de tam
bizim eski zaman, çardahlar da oy-
nandığı horonu oynuyorlar. Hepsi
Müslüman. Sürgün olduklarını an-
lattılar. Bir kadın vardı, sanırsın ki
bizim yukarı yer olan meydandan
gitme. Şivede en ufak bir fark yoktu.

Birçok yerde Türkler, bizlerden iyi
Türkçe konuşuyorlar ve çok eskiler.
Müslüman olmadan evvel de varlar
oralarda. Kimi Yahudi, kimi Hristi-
yan her dinden ve ırktan insan var.
Her yerde aynı kaya resimlerine,
aynı damgalara rastlamak müm-
kün. Hakkârî'deki bir damgayı takip
ederek ta İzlanda'ya kadar gidile-
biliyor. İnsan seyahat halindeyken
memleket duygusu her halde kay-
boluyor. Düşünsene göçebe hayatı

yaşıyorlar. Her gün farklı bir yerde
konaklıyorlar. O zaman insan bir
arayış içerisinde olamıyor herhalde.

Seyahat 29 ay sürdü. Araç hep ora-
daydı ama biz bazen işimiz oldukça
gidip geliyorduk. Vizelerle uğraşı-
yorsun, çekimlerle uğraşıyorsun.
Önce 8 kişi vardı sonra bu sayı azal-
dı ve en son araç ta sabit iki kişi kal-
dık ve bir de çekim yapmak için gi-
dip gelen bir arkadaş. Hele hele kışı
tamamen iki kişi ile geçirdik.

Bir uçak kazasından dolayı Moğö-
listan da 9 ay rehin kaldık. Biz çıkı-
yoruz ama aracı çıkaramıyoruz. 12
tonluk dev, resmi plakalı bir araç.
Sağ olsun Rus büyükelçisi Kar-
lov'un bize çok büyük faydası oldu.
Bizi uğurlayanlar arasında vardı ve
orada da çok faydası oldu. Bize ilk
7 gün geçiş izni verdi ve o kapılara
da yazı yazıp geleceğimizi bildirdi.
Düşünsene aracı oralarda bir ince-
lemeye alsalar bir daha toparlanma
imkânı olmazdı. Bütün bunlara rağ-
men kapılardan birisini de 27.000
Dolar rüşvet vererek ancak geçebil-
dik. Bazı kapılarda adamlar kafayı
yiyorlardı siz buralara nasıl geçip de
gelebildiniz diye. Altı kez gözaltına
alındık. Saatlerce sorgulandık. 10-
11 saat sorgulandığımız oldu.

Bir seferinde biz de kaşındık. Tuğa
tarafında 7-8 bölge var ve hepsi için
izin almamız gerekiyordu. Sonra
dediler ki bir bölge daha var Çin
sınırında, giderken anlayamazsınız
o bölgeye izin vermiyoruz. Zaten
tabelalarla da uyarıyoruz dediler.
Orasının çok özel bir izni var. Oraya
girmeyin dediler. Bizde o bölgede gi-
derken yoldan gitmediğimiz için ta-
belaları görmedik ve atladık. Biz Çin
sınırına girmişiz. Bir dağ silsilesi ol-
masa belki de Çine devam edeceğiz.

Dağ silsilesi, gidiş rotamızda güneyi kapatıyordu. Biz düz gittik ve orada bir göl vardı. Biz de kendimizce diyoruz ki gölün öbür tarafı herhalde Çin. Bir yerlerden açık arazide bir yola düştük. Yolda araç izleri vardı. Meğerse onlar askeri devriye araçlarının izleriymiş. Bir anda arkamızdan önümüzden araçlar gelmeye başladı. Silahlı bir sürü asker indi ve bizi indirdiler. Rus devriyeleriymiş. Allaha tan Çin sınırına girememişiz yoksa durumumuz ne olurdu bilmiyorum.

Biz 3 kişiydik ve şaşkın turist ayağındaydık. Burada ne arıyorsunuz diye sordular.

Orada gerçi aramızda İngilizce ve ufak tefek Rusça da biliniyordu ama daha ziyade Türkçe konuşuyorduk. Orası zaten bir Türk devletiydi. Gelenler önce silahları bize doğrulttular ama Türk bayrağını görünce ne yapacaklarını şaşırdılar. Adam bize direkt olarak “*Türk müsünüz?*” dedi. Evet cevabını alınca sonra “*Burada*

ne arıyorsunuz?” dedi. Önceki stres bu cevaptan sonra iki taraf içinde ortadan kalktı. İzinlerimizi sordular, var dedik ve gösterdik. Fakat bir türlü o yola nereden geldiğimizi çıkartamadılar. Sürekli olarak oraya nereden gelmiş olabileceğimizi sorguladılar. Neyse askeri araçlar etrafımızı çevirmiş bir halde gölün kıyısındaki o şehre gittik.

Her şeyimizi alıp bizi bir yerde beklemeye aldılar. Sonra iyi Türk-

çe konuşan yüzbaşı ayarından bir subay geldi. Sonra da bir binbaşı geldi. Ama bu Rus askeri idi. Adam İngilizce öğretmeniymiş. Önce diğerlerini sorguya aldılar sonra da beni aldılar ama adam çok hoşsohbet bir adamdı. Sonra adamlarını çağırdı ve bize bir ceza yazdılar 500 Ruble kadar ama hemen bankadan da yatırmamız gerekiyordu, çünkü bankalar kapanmak üzereydi. Bu şekilde 24 saat izin verdiler.

İşler bittikten sonra da subay bana

“Akşam ben o gölün bir yerinde balığa gideceğim. İstersen gel orada sohbet de ederiz” dedi. Güzel bir maceraydı. Sonra dönüşe geçtik. Aracı Ulanbatur’da elçiliğe bıraktık ve biz oradaki özerk bir bölgenin izinleri için koşturmaya başladık. Bizim Avustralya’da bir partnerimiz vardı. Tüm seyahatimizi o da takip ediyordu. Bizim ne tip problemlerimiz olursa o yardımcı oluyordu. İzinlerimizi aldık. Sabah uçağımız var Ulanbatur’a ve o sabah uçak düştü. On beş gün kadar daha bekle-

dik izinler açılır diye ama açılmadı. Araç da elçiliğin bahçesinde duruyordu. Bu kadar süreceğini de bilemediğimiz için hazırlıklı değildik. Isı birkaç gün için de -20 derecelere kadar düşmüş. Biz döndüğümüz de araç tamamen buz tutmuştu. Aracı tekrar seyahat eder duruma getirmek 1 haftamızı aldı.

Bizlerde mecburen 9 ay Moğolistan’da kaldık. Ama iyi ki kalmışsınız çünkü çok güzel yerler vardı.

Dönüşte Afganistan’da Rus mayın-

larıyla ilgili biraz sıkıntımız oldu ve birkaç kere de ufak tefek problemler yaşayarak dönüşe geçtik. Bütün bölgede Türk kelimesinin bir önemi var. Özbekistan'da bir Türk'e ne hayır diyebiliyorlar ne evet. Tacikistan kadar temiz düzenli bir ülke görmedim bir tek çöp bile yok. Toprak tabanlı evlerde yaşıyorlar ama tek toz yok. En güzel kızlar Tacikistan'da... Kafkasya'da başka bir ülkede olduğunun duygusuna kapılamıyorsun. Genç kuşak Rusça bilmiyor tam tersi eskiler konuşuyor.

Kurgan ve Kaya resimleri üzerine de çok yoğunlaştık. Mecburen yoğunlaşıyorduk çünkü çok var. Binlerce demek bile hakaret sayılır çünkü milyonlarca var. Nasıl bir şeydir anlamakta zorlanıyorum. Moğolistan'da Çin sınırına yakın Orgi diye bir yere geldik. Bir dağ 30 kilometre boyunca figür dolu. Figürleri bir görsen geyik, boğa resimleri nasıl değişik figürler. Nasıl güzel ve canlı figürlerdi görmek lazım.

80 bin km yol, 8 ülke ve 29 ay süren bu yolculuğun sonunda hasretlerim, başladığım yerin çok önünde, meraklarım ise gemlenemez halde. Bu kadar büyük bir coğrafyada, mensup olduğum halkın, binlerce yıldır sürdürdüğü hayatlardan geriye kalan izler ile yüzleşmek, sorularına sorular eklemeye devam etti.

Bir gün ülkemin, benim görüp kayıtt altına aldıklarımı öğrenerek, ilgisi- ni bu alanlara çevirmesini umarak,

insan ömründe bir kez yapabileceği böyle bir yolculuğu gerçekleştirmiş olmanın yorgunluğuyla, kendi derin sessizliğimde inime döndüm.

Seçil buradaki görsellerimizi bir sıraya göre dizerken, ben de böyle bir seyahati gerçekleştirdiğime asla inanmayacağım, derin bir rüyadan uyanmış gibi hissediyorum. Ancak Malinki'nin inkâr edilemez varlığı, bu yolculuğun tek gerçek kanıtı olarak, her gün bana "Sen bu yollardan geldin." demeye devam ediyor. Ben- se tüm bu zahmetin ve dönmek üzere çıkılan yolculuğun bir tek sebebi olduğuna inanıyorum. Malinki'yi kurtarmak...

Bütün bunları yapıyorsun, uğraşıyorsun ama burada 300 senelik dedemin evini yaptım diye beni mahkemeye vermişler. Mahkeme beni 5 ay mahkûm etmiş.

Başka ne diyeyim...

79 Yıldır Saygıyla Sevgiyle Üretiyoruz...

Değerlerimizi Yaşatarak Büyüyoruz...

1942'den bu yana insan ve kalite odaklı yaklaşımımız ile açılan şubelerimize bir yenisini daha ekledik; **Petek İzmir Karşıyaka**

Mekan tasarımından, ürünlerine, servis kalitesinden, çalışanlarına size layık olabilmek için çok çalıştı. Ve şimdi PETEK değerlerini yaşatacağımız bir mekanı daha sizlere sunmanın sevincini yaşıyor. Pastanemizde sizleri ağırlamaktan onur duyacağız...

Türkiye'nin Her Yerinden
444 34 31

MERKEZ : Mareşal Çakmak Cad. No:16
PETEK CAFE : Atatürk Bulvarı Şehitlik Anıtı Yanı
PETEK YELKEN : Piri Reis Mah. Cengiz Topel Cd. Sahil Evler No:4
PETEK KUZİNE : İsmet İnönü Cad. No : 151/A
PETEK KUZİNE : Doktorlar Cad. No: 68
PETEK FORBES : Park Forbes AVM. 3. Kat
PETEK DÖRTYOL : Sanayi Mah. İnönü Cad. No : 32
PETEK ARSUZ : Uluçınar Mah. Çakır Sokak No:32
PETEK OSMANİYE : Park 328 Avm Zemin Kat No: 55
PETEK KARŞIYAKA : Mavişehir Mah. Caher Dudayev Bulv No:30 H

İSKENDERUN Tel: 444 34 31
İSKENDERUN Tel: (0326) 613 48 08
İSKENDERUN Tel: (0326) 614 15 13
İSKENDERUN Tel: (0326) 613 23 93
İSKENDERUN Tel: (0326) 617 10 12
İSKENDERUN Tel: (0326) 502 52 22
DÖRTYOL Tel: (0326) 712 88 88
ARSUZ Tel: (0326) 643 30 31
OSMANİYE Tel: (0328) 802 44 94
İZMİR Tel: (0232) 323 31 31

Petek
— 1942 —
"Unutamayacağınız Bir Tat"

petek1942

petek1942

petekpastanesi.com.tr

Mhlamayı uzatın, arayı uzatmayın!

Karadeniz'den bu yana mutfak tozunu yutmuş,
babadan oğula geçen el lezzetinin hakim olduğu bir ailenin hikayesidir
Hamlakit...

Vazgeçilemeyen Lezzetlerin Adresi
HAMLAKİT

Merkez: Konya Yolu Shell Benzinliğin İçi Gölbaşı / Ankara

Şube: İnönü Caddesi No.: 15 Gölbaşı / Ankara

0312 484 8 525 • 0312 484 8 505

www.hamlakit.com

HAMLAKİT®

BÖLGE TARİHÇİMİZ MURAT ÜMİT HIÇYILMAZ

Murat Ümit Hiçyılmaz; uzun zaman önce yazılarını ÇAMLIHEMŞİN Dergisinde değerlendirdiğimiz, tanıştıktan sonra ise ortaya koyduğu çalışmalarla, bölge tarihine ciddi anlamda katkı yaptığına inandığımız ve sık sık kendisine danıştığımız genç bir arkadaşımızdır.

Kendisinin makalelerini KALİF Dergisinde de yayınlamıştık. Yayınlamış olduğu kitapları ile çok verimli çalıştığına ikna olsak da saha çalışması yaparken kendisini görme imkânı bulamamıştık. Bu fırsatı Çamlıhemşin Mezar kitabeleri çalışmasında yakaladık ve kendisi ile bazı yerleri beraber ziyaret etme fırsatı bulduk. Birçok kitabında ortak çalıştığı İshak Güven Güvelioğlu'nun da bölge tarihimize olan katkılarını unutmamak lazım.

Bu kadar genç olup, bu kadar araştırma heyecanı ve hevesi ile dolu olmaları açıkça bizleri çok etkilemektedir. Kendileri bölge tarihi konusunda artık otorite kabul edilebilecek düzeydedirler.

Murat Ümit Hiçyılmaz'ın, bölgemizi ilgilendiren ÇAMLIHEMŞİN SEYAHATNAMESİ kitabının ardından ÇAMLIHEMŞİN MEZAR KİTABELERİ kitabı da piyasaya çıkmıştır.

Bizlere kim olduğunu sıkça sorduğunuz bu değerli araştırmacı arkadaşımızı bizler bu sayımız da sizlere tanıtmak istedik.

İşte kendi ağzından Murat Ümit Hiçyılmaz.

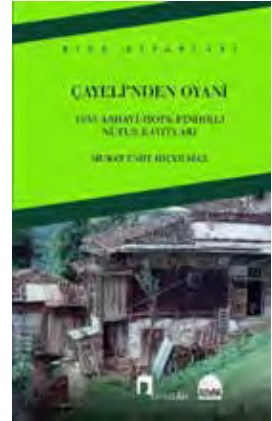
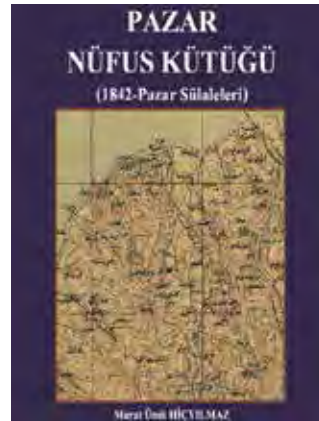
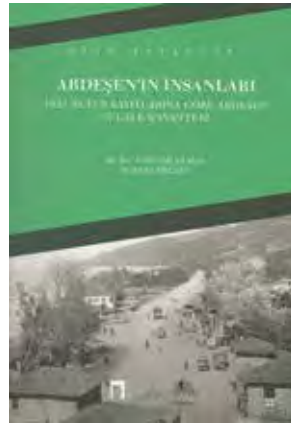
Ben, Pazar'ın Başköy köyündenim. 1981 doğumluyum. Lisans eğitimim Çevre Mühendisliği bölümünden, yani yaptığım bu tür işlerle hiçbir alakası olmayan bir eğitime sahibim. İş hayatına İstanbul'da atıldım.

Ümraniye Belediyesinde iki yıl kadar mühendis olarak çalıştım. Ama memleket hasretine daha fazla dayanamayarak ilk fırsatta memleketime temelli yerleştim. Şu an ÇAYKUR'un bir fabrikasında Teknik

Kısım Müdürü olarak memuriyetimi icra ediyorum. Evliyim ve iki çocuk babasıyım.

Öncelikle çıkartmış olduğu kitaplarla başlayalım ki nasıl bir kişiden bahsettiğimiz daha iyi bilinsin.

Murat Ümit Hiçyılmaz'ın Kitapları

YÖRE TARİHİNE İLGİ DUYMA

Aslında çocukluğumdan beri eski hikâyelere, lise ve üniversite döneminde ise tarihin kendisine ilgi duymaya başladım. Üniversite yıllarında özellikle tarih konularında çok fazla kitap okuyor ve bir taraftan da kitap koleksiyonu yapmaya çalışıyordum. İstanbul'da yaşadığım dönemde yöre tarihine ilgim artmaya başladı, algımı tamamen bu yöne tahsis ettim ve yöre tarihiyle ilgili mevcut eserleri toplamaya başladım. O dönem Rize Tarihi ile alakalı birkaç kitap vardı yayınlanmış olan, onlarda köyümle alakalı bilgileri tutarlı bulmadım, eksik bir şeyler vardı. Memlekete döndüğümde köyümüzün akil insanlarına başvurdum, o an köyümüzün Başköy isminden başka eski bir ada sahip olduğunu öğrendim. Bu ismi çok merak ettim. Bizzat araştırma yapıp, sonuçlarını insanlarla paylaşmak, yani bir kitap yapmak fikri

o zaman oluştu. Kitap yazmak fikri benim için çok hayal bir iş değildi çünkü üniversitede okul gazetesinde ve bazı ulusal gazetelerde ufak tefek siyasi yazılarım yayınlanmıştı. Roman ve parodi denemelerim de mevcuttu. Yani köyümün tarihini pekâlâ araştırıp kitap haline getirebilirdim, nihayet yaptım da.

MEZAR KİTABELERİ ÇALIŞMALARI...

Rize'de yerel araştırma yapan insan sayısı oldukça azdır. İşin içine girince bu insanlarla hemen yolum kesişti. İshak Güven Güvelioğlu, Recep Koyuncu, Veysel Atacan ve Orhan Naci Ak gibi araştırmacı yazarların bende emeği çoktur. Köyümdeki Osmanlıca yazılı mezar taşlarını okuyamadığım an, Osmanlıca bilmeden tarih hususunda bir adım bile ilerleyemeyeceğimi daha o an anladım. Kısa zamanda işimi görececek kadar Osmanlıca'yı kavradım. İlk olarak İshak hoca ile birlikte Hemşin ilçesi mezar kitabeleri kitabını ortaya çıkardık. Bu kitabın saha çalışmasını tamamen ben yaptım, tabi bana eşlik eden ve yardımcı olan mesai arkadaşlarımla katkısı da takdire şayandır. Daha sonra Ardeşen ve Pazar ilçelerinin mezar kitabelerini de kitaplaştırdım. Tüm bunlar tecrübe oldu, saha çalışmaları söz konusu olduğunda mütevazı olmayacağım, çok iyi bir seviyeye geldim.

SEYAHATNAME ÇALIŞMALARI...

İyi bir saha araştırmacı olmanın ürünü seyahatname çalışmalarıdır. Seyahatname, gezdiğiniz yerlerde edindiğiniz izlenim ve gözlemlerinizi kâğıda dökme işidir. Zannediyorum 2013 yılı başlarıydı, dönemin Fındıklı kaymakamından bir çalışma teklifi geldi. İlçenin tüm köylerini etraflıca gezecek ve kültürel-tarihi eserlerin tamamını fotoğraflayıp kayıt altına alacaktık. Bu işi arkadaşım Özcan BAŞTOPÇU ile birlikte üstlendik. Bize araç ve personel tahsis edildi, muhtarlar bilgilendirildi. Çok zevkli bir 10 günlük gezi sonucunda Fındıklı'nın bütün kültürel dökümünü çıkardık. Kaymakam bey bu verilerle herhangi bir çalışma yapamadan tayin oldu, çalışma da sonuçsuz kaldı. Daha sonra aklıma bir fikir geldi. Çok etkilendiğim bu 10 günlük gezi esnasında edindiğim izlenimleri, sohbet ettiğim insanları, fotoğrafladığım eserleri samimi bir üslupla gün gün anlatırsam, ilginç bir ilçe seyahatnamesi olur diye düşündüm.

YAZMAYA BAŞLAMA....

Ortaya çıkacak eserin basılıp basılmayacağını, okunup okunmayacağını düşünmeden yazmaya başladım. Hafızama güveniyordum, çok fazla fotoğraf çektiğimiz için adım adım ne yaptığımızı ve neyle karşılaştığımızı fotoğraflardan takip edebiliyordum. İlçenin tarihi noktasında elimde arşiv belgeleri de olunca daha ciddi bir seyahatname ortaya çıktı. Eserlerdeki Osmanlıca kitabe ve tarihleri de okuyabildiğim için oldukça tatmin edici bir çalışma oldu diyebilirim. Bu eserimi o dönem yeni kurulmuş olan Rize Araştırmaları Vakfı (REVAK) basıp yayınlamakta hiç tereddüt etmedi. Çok güzel tepkiler aldık. O dönem vakıftan çıkan eserlerin editörlüğünü üstlenen hemşerimiz Prof. Dr. İsmail KARA hocamız ve Türk Tarih Kurumu eski başkanı Prof. Dr. Ali BİRİNCİ hocamız bu seyahatname çalışmasını çok beğendiler ve Rize'nin tüm ilçelerine yapılması gerektiğini ifade ettiler.

Vakıf yönetimindeki değerli büyüklerim de seyahatname çalışmasını çok desteklediler. 2014 yılı sonunda hem Çamlıhemşin ilçesine, hem de Güneysu ilçesine birden başladık. Güneysu ilçesini 7 günde tamamladım ama orada o ilçenin evladı İstanbul Liman Başkanı Muhammet ERDOĞAN bana refakatçi oldu, o yüzden gezimiz sorunsuz ve hızlı ilerledi. Muhammet ağabey aynı zamanda vakfın sekreteryasını yürütüyordu, o yüzden yaptığımız işe aşına biriydi. Çamlıhemşin ilçesi ise hem köy sayısı olarak, hem de coğrafi

olarak çok büyüktü, bu yüzden anca 20 günde tamamlayabildim. Üstelik Çamlıhemşin ilçesinde standart bir refakatçim yoktu. Araç sorunu da vardı. Bazı köylerde muhtarlar, bazılarında dostlarımız ilgilendi. Bazı köyleri ise tamamen kendi imkânlarım ile tek başıma yürüttüm. Çamlıhemşin ilçesinde kültürel zenginlik de çok fazlaydı, bu açıdan da bu seyahatname çalışmasında çok zorlandığımı, bazen projeyi bırakmayı bile düşündüğümü itiraf etmeliyim. Eksik olmasın, dönemin Kültür Bakanlığı müsteşarı Ömer ARISOY o zor günlerde çok yardımcı oldu.

HAZIRLIK AŞAMASI...

Hazırlık safhası bu işin olmazsa olmazlarından. Bugün itibarıyla üç seyahatname çalışmasını tamamladım, ilkinde yani Fındıklı'da hazırlık çalışması olmadığı ve spontane geliştiği için daha yavan olduğunu düşünüyorum. Yine de Fındıklı çalışmasını daha çok beğenenler de var, çünkü daha samimi bir çalışma olduğunu düşünüyorlar. Diğerlerinde ister istemez kurgusal mevzular biraz sırtıyor. Gezi yapacağım köy hakkında önceden bir hazırlık yapıyorum. O köyün tarihini, yaşayan sülaleleri, coğrafi

pozisyonunu, tarihi eserlerini ve o köyden yetişmiş önemli şahsiyetleri mümkün mertebe derliyorum. Gezi esnasında önceden tespitini yaptığım hususların izini kovalıyorum. Böylece çalışma daha eksiksiz bir kıvamda oluyor. Mesela Çamlıhemşin'de kimse çıkıp da, bizim konağı incelememişsiniz diyemez, çünkü hemen her yere uğradım, hepsinin fotoğrafını çektim. Kitaba koymadığım ve değinmediğim eserler ya da hikâyeler elbette vardır ama onları vasıfsız oldukları için işlemeyi uygun bulmamışımdır, yoksa görmediğim için değil.

GEZİ ESNASINDA UYGULANAN YÖNTEMLER...

Öncelikle gezideki partnerim çok önemli. O kişi köyü bilen bir kişi ise ondan ziyadesiyle faydalaniyorum, doğru insanlarla karşılaşmaya çalışıyorum. Köyü genel olarak mahallelerine bölüyorum ve istisnalar hariç en üçer yerleşkesinden başlıyorum. Çünkü gezi esnasında adeta zamanla yarışıyoruz. Yaprakların döküldüğü ve dikenlerin nispeten kuruduğu kış aylarında gezi yapmamız gerekiyor, çünkü yaz aylarında aşırı yeşillik sebebiyle birçok detayı atlayabiliriz. Kışın dezavantajı ise günlerin kısa oluşu ve güneşin aşırı yatay gelişi. Yani birçok fotoğraf sağlıklı çıkmıyor, ne yazık ki kötü fotoğraflar yüzünden yaz aylarında o köylere tekrar tekrar gitmem gerekiyor. Bazen tek bir fotoğraf karesi için ikinci kez uzak bir köye çıktığım olmuştur. Çamlıhemşin Seyahatnamesi kitapta 20 gün üzerinden işlenmişse de aslında bu çalışma için herhalde 50 kez çıkmışumdır.

GEZİLER SIRASINDA DİKKAT EDİLENLER...

Öncelikle köydeki tüm mikro yer adlarını derliyorum. Köydeki somut tarihi eserlerden konak, cami, serender, köprü, değirmen, çeşme ve mezarlıkları es geçme şansına sahip değilim. Bütün bu eserler yöre kültürünün mihenk taşları. Bu eserlerde yazılı bir kitabe ve tarih varsa onları adeta koklayarak bulurum. Dedim ya, iyi bir saha araştırmacısı oldum diye. Çok defa herhangi bir Osmanlıca tarih olmadığı hane sahiplerince ifade edilmesine rağmen yazılı bir metin tespit etmişimdir, onlar da şaşırılmışlardır. Yani bu durum tecrübeyle gelişen bir şey, neyi nerede arayacağınızı bilmeniz, belki biraz da geçmişteki atalarımızın gözüyle bakmayı becerebilmek gerekiyor.

GEZİ ESNASINDA Kİ PROBLEMLER...

Benim bu tür gezilerdeki en büyük korkum köpeklerle karşı karşıya gelmek. O köyden biriyle geziyorsam gittiğimiz yerde köpek olup olmadığını sıklıkla sorarım. Onun dışında bazen insan kaynaklı problemlerle de karşılaşırız. Yaptığımız işi anlayamayan veya yalan söylediğimizi düşünen, muhtemelen define için falan geldiğimizi sanan köylüler oluyor. Onlara kızmıyorum, çünkü gerçekten amatör definciler ciddi bir sorun teşkil ediyor. Bir şey diyeyim mi, definciler biz araştırmacılardan her zaman birkaç adım öndeler. Yani hangi tarihi eseri incelemek için gitsem, mutlaka bizden önce bir defincinin orayı yoklamış olduğunu görüyorum. Birkaç kez, yeni kazı yapılmış alanlara denk geldim, neyse ki yanımda birileri vardı da, ihale bize kalmadı. İşimizin en güç taraflarından biri de şüphesiz dikenlerle dolu bir mezarlıkta çalışma yapmaktır. Eski bir taş buluncaya kadar saatlerce diken temizlemek veya toprak kazımak zorunda kaldığımız sıkça olmuştur. Eski terk edilmiş konaklar da içine girdiğinizde çok tehlikeli oluyor ama o konaktaki tarihi bir objeyi ya da kitabeyi resimleyebilmek için her zaman bu tür riskleri almak durumunda oluyoruz.

Gezi esnasında insanların engellemelerine maruz kaldığımız oluyor. Mesela Çamlıhemşin gezisinden örnek vereyim, Mikron da Pelitoğlu ve Mollaveys de Firiloğlu konağına bu sebeplerle giremedim. Her iki konak da seyahatname çalışmamda es geçemeyeceğim tarihi eserlerdi ve onlara mecburen başlık açtım. Neyse ki Faik Okan ATAKCAN kardeşimde olan fotoğraflardan yararlandım. Yine de o konak sakinlerine kıyamam, çünkü artık bu işlerden sıkılmışlar. O konaklar bizler için fotoğrafı çekilmesi gereken tarihi eserler olabilir ama onların günlük yaşam alanı sonuçta. Gün aşırı fotoğrafçıları ağırlamak ve eve yabancıları sokup mahremlerini paylaşmak zorunda değiller, saygı duymak durumundayız. Ama bunlar istisna örneklerdir. Hemşin insanının ne kadar misafirperver olduğunu herkes bilir, çok evde zorla alıkonulup ağırlandım.

BÖLGEDE YENİ DOSTLUKLAR KURULMASI...

Çok güzel insanlarla karşılaşıyoruz. İşimizi çok önemseyen, ciddi anlamda yardımcı olan insanlar oluyor. Birçoğuyla hala görüşüyorum. Mesela Halâdan Mesut Çolak, Meydan'dan Celal Arabacı, Çinçiva'dan Halil Karayalçın, Küşüve'den Yaşar Duman, Elevit'ten Naci Aydın ilk aklıma gelenler.

OLUMSUZ TEPKİLER...

Bu da işimizin bir parçası. Fındıklı'da bir muhtardan çok ciddi bir olumsuz tepki aldım, neredeyse beni mahkemeye verecekti, çok üzüldüm. İstemedim incitmişiz, defalarca özür diledim. Çamlıhemşin'de de Dikkaya köyünden bana gezi esnasında eşlik eden arkadaş, yazdıklarımın rahatsız olup alınmış. Bazı yerlerde ve sosyal medyada yazıp çizmiş bu konuda. Kendine göre haklı tabi, bu tip durumlar ne yazık ki oluyor, mümkün mertebe özür dilemeye çalışıyorum bu tip durumlar için. Seyahatnamelerde samimiyet ve özgür irade gereklidir, yani seyyah duygu ve gözlemlerini samimi bir şekilde yazmalıdır, yoksa bunu okuyucu hemen hisseder. Bundan sonraki çalışmalarda insanları kırmamak için daha dikkatli olacağım.

YENİ SEYAHATNAMELER...

Rize Araştırmaları Vakfı bu projeyi çok önemsiyor, Rize'nin bütün ilçelerine yapılmasını istiyor. Çünkü bu bir saha çalışması projesi. Yani seyahatname kitapları bu projenin meyvelerinden sadece biri. Sonuçta bir ilçenin kültürel envanteri çıkarılmış oluyor, bu tespitler başka birçok çalışmada daha kullanılıyor. Örneğin mimari konulu bir çalışma mı yapılacak, Çamlıhemşin'in bütün mimari eserlerin fotoğrafı elimizde mevcut. Mesela yeni basılan Çamlıhemşin Mezar Kitabeleri çalışması da bu gezi esnasında ortaya çıkmış bir çalışma. Vakıf, seyahatnameleri sağlıklı yürütmek için yerel dinamikleri paydaş olarak işe dahil etmeye çalışıyor. Biraz da gönüllülük gerekiyor. Mevcut üç çalışma ciddi bir referans oldu. Mesela Kalkandere kaymakamı ilçesi için seyahatname çalışmasını talep etti, gereken desteği vereceğini taahhüt etti. Keza Çayeli Belediyesi Başkanı da destek sözü verdi. Önümüzdeki yıl bu iki ilçeyi yapmayı planlıyoruz.

Yaptığımız bütün çalışmaların nihai amacı insanlar içindir, onların okumaları ve öğrenmeleri için. Çok güzel bir coğrafyaya ve kültüre sahibiz, bunu insanlara anlatmak, hem de gelecek nesillere iletmek istiyoruz. Onların da uzattığımız bu ele karşılık vererek kitaplarımızı okumaları en büyük temennimizdir.

1928

GÜZELYURT RESTAURANT

80
yılı aşkın
süredir nesiller
boyu kalite ve
hizmet sunar

Cumhuriyet Caddesi No:42 Yakutiye ERZURUM

Tel : 0442 234 50 01 / 234 50 02 Faks 0442 233 10 14

www.guzelyurtrestaurant.com

KARADENİZ LOKANTASI

KARANFİL SOK.11 - TEL:252464-180257 KIZILAY/ANKARA

Karadeniz Lokantasi; 1934 yılın da dedelerimiz tarafından kurulmuş ve zamanında “İçerisinde Hükümetler kurulur, Hükümetler yıkılır” denilecek kadar yoğun bürokratik ve siyasi müşterisi olan, 1994 yılında ise faaliyetleri durmuş olduğu için tarihin tozlu raflarında yerini almış eski bir müessesedir.

Benim çocukluk devrelerimde Rahmetli babam İrfan Gültan iki lokantayı birden işletirdi.

Belki de o kadar genç yaşta kaybetmemizin en büyük sebebi sırtına yüklenen bu büyük yüküdür.

Henüz Çamlıhemşin’de ki köy hayatı daha bitmemiş olan ailenin sıgırları olduğu ve iki yaşlıdan başka evde kimse olmadığı için annem yardıma yazları köye gider, bizlerde annemle beraber köye gelir ve okul zamanına kadar hayvanlar için kışlık ot taşırdık. Daha ziyade annem taşırdı bizde (yaşımız küçük olduğu için) güya ona yardım ederdik. Abim ise bizden yaşça büyük olduğu için yazları Gençlik Parkında ki Lokanta da Kâtip olarak babama yardım ederdi.

Ne zamanki köyde sıgır işi bizde bitti, yazları benim içinde Gençlik Parkında çalışma hayatı başladı. Okullar açılana kadar babamla beraber sabah yedi de işe gider ve lo-

kantayı kapatıp gece yarısı da eve dönerdik.

Gençlik Parkı ile başlayan bu lokantadaki çalışma hayatı, üniversite yıllarımda, Kızılay Karanfil Sokakta ki lokanta da da devam etti. Daha sonra 1978-1982 arası eğitim amaçlı bir Almanya macerasından sonra bu sefer bizzat ortak olarak 1984 yılında 3 Kardeş olarak fiilen çalışmaya başladık.

1994 yılında Lokanta kapanana kadar da devam eden bir işletmecilik hayatımız oldu.

ÖDEV KONUSU

Bilkent de okuyan oğlum bir gün geldi ve eski işletmeler üzerine bir ödev verildiğini ve hangi firmalarla görüşebilirim diye bana sorduğum da “Neden Karadeniz Lokantasını işlemiyorsunuz” diye cevapladım.

“Olur mu? Bir sorayım?” diye cevap verdi.

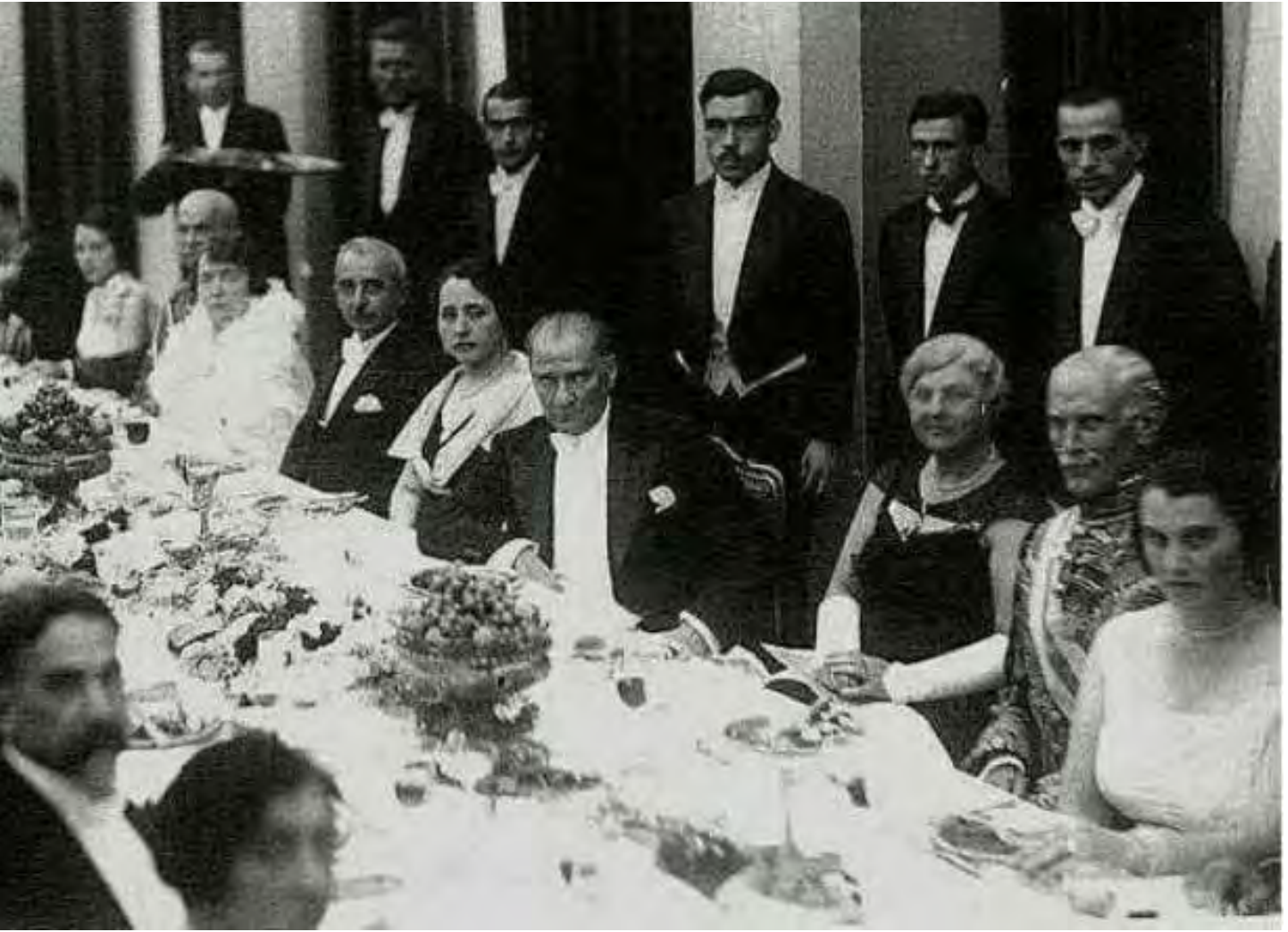
İki gün sonra bana gelip “Baba, Karadeniz Lokantasını yapayım mı diye hocaya sordum”. “Orası kapalı. Yeterince bilgin var mı?” diye hoca bana cevap verdi, “İşletmecileri babamlardı!” deyince de “sen hangisinin oğlusun?” diye sorduğunu söyledi. “Yani baba hoca hem sizi tanıyor hem de konuyu kabul etti” diye sevinçle söylendi.

Hakikaten çok sevinmişti.

Ödev için çalışmalarımız başladı. Bir tarafta oğlunun babaannesi, diğer tarafta da ben, abim ve kardeşim oğlana sürekli bilgi veriyorduk. Fakat bu çalışmalar esnasında anladık ki biz bile Lokantanın kuruluş ve ulus taraflarındaki konumlarıyla ilgili çok fazla bir bilgi sahibi değiliz. Bundan sonra lokanta ile ilgili kimi buldumsa konuşmaya ve bilgileri netleştirmeye gayret ettim.

Oğlum Mete lokantayı ödevinde kullandı, Lokanta başka bir makaleye de konu oldu, Şehir fihristlerin de ve kitaplarda da bahsedilir ve yazılır oldu, Mesela; Çetin Altan’ın

Karadeniz Lokantası kurucularından **Ahmet Gültan** arkadaki hizmetli sırasında en solda elinde tepsi ile

‘Büyük Gözaltı’, Nermin Bezmen’in ‘Kurt Seyit ve Şura’ ve Dündar Kılıç’ın hayat hikâyelerin de olduğu gibi birçok yerde Karadeniz Lokantasından söz edilmektedir. Hatta en son “Dünden Bugüne ANKARA” kitabında 13 sayfa ile yerini almıştır.

KARADENİZ LOKANTASININ KURULMASI

Karadeniz Lokantasının kurucularının temelleri Kırım gurbetçiliğine dayanmaktadır.

Kırım maceralarından Memlekete

dönüldükten sonra büyük ağabey Osman Gültan, Cumhuriyet sonrasında Maliye Bakanlığında çalışmaya başlamıştır. En küçük kardeş olan Ahmet Gültan ise Atatürk’ün servis ve korumalığını yapmaktadır. Kasım Gültan ise gene en yakın arkadaşı ve köylüsü olan Haydar Ertan ile Trabzon da birçok işlerde çalışmakta ve ayrıca köy ile ilgili işlerine de devam etmektedirler.

Osman Gültan çalışmakta olduğu Ulustaki Maliye Bakanlığı etrafında bir Lokanta olmadığı için kardeşlerine Lokanta açmaları önerisinde bulunur.

Bu öneriye kayıtsız kalmayan Kasım ve Ahmet Gültan kardeşler, gene köylüleri ve akrabaları olan Haydar Ertan ile 1934 yılında Ulusta Zincirli Camisinin karşısında Karadeniz Lokantasını açarlar.

Kordiplomatik tavrıyla bilinen Karpıç Lokantasından sonra Karadeniz Lokantası özellikle bürokratik çevreler tarafından çok ilgi görmüştür.

O günleri yaşayanlardan **Ayla Özkan** “Ben o zamanlar 1949 -1952 yılları arasında Ankara da okulda okumaktaydım ve akrabalarımız olduğu için babam yemeklerde ora-

En solda Kasım Gültan, En sağda Haydar Ertan

İsmail amca ile

ya gitmemi söylemişti. Lokanta o devirlerde bile havasıyla farklı bir yapı çizmekteydi. Giriş de insanların Şemsiye, Şapka, Baston ve Paltolarını koyabilmeleri amacıyla bir Portmanto bulunmaktaydı. Girişiyle, Oturma düzeniyle, menüsüyle tam bir bürokrat lokantasıydı. Lokanta ağzına kadar dolu olurdu ve çok güzel yemekler bulunurdu. O tarihlerde menüde İstanbul da görmediğim Kılıç Balığı bulunurdu. Genellikle öğleden sonra yemekler biter ve akşam için tekrar hazırlık yapılmaya başlanırdı. Namık genelde girişte Vestiyer de dururdu, Ahmet Gültan'ın sert bir mizacı vardı ve müşteri ile ilgilenirdi, Haydar Ertan kasada durur ve Kasım Gültan ise kalan tüm işlerden sorumluydu. Osman Gültan da sıkça takım elbisesiyle oralarda bulunurdu.” diye o günleri anlatmaktadır.

TAVUKÇU İSMAİL VE KARADENİZ LOKANTASI

1950 yılının sonuna doğru girdiği Karadeniz Lokantasında 20 yıl çalışan ve sonrasında açmış olduğu TAVUKÇU LOKANTASI, KÖRFEZ LOKANTASI, KÖRFEZ PASTA-

NESİ ve SERENDER PASTANESİ sahiplerinden İsmail Poyraz; “O zaman işsizdim ve Garda arkadaşım ile oynarken trenden gelip birisi yanına çağırıldı ve şu mektubu rica etsem Karadeniz Lokantası'na götürür müsün?” diye sordu. Neden olmasın dedim ve ilk defa Karadeniz Lokantasına o sayede gittim. İçeri girdim. Lokanta çok hoşuma gitti. Zarfı teslim ettikten sonra beni işi alın diye patronlara sorduğumda önce kabul etmediler fakat sonra çok ısrarcı olmam karşısında ise pes edip işe komi olarak aldılar. O zaman 15 yaşındaydım. Kamil Altay ile beraber çalışırdım. Çok çalışırdım ve beni çok severlerdi. 17 yaşında alışveriş için mübaya'ya gitmeye başladım ve 18 yaşında Bahadır Gülay şeflik yapardı beni de yanına şef olarak atadılar. 20 yıl orada çalıştım.

İlk Lokanta 1934 – 1957 yılları arasında faaliyetliydi ve maalesef bir gün tüm eşyayı kapının önüne koydular. O zamanın şartlarında çok iyi bir yerdi. Lavabosu vardı ama Tuvaleti yoktu. 60 tane 4 kişilik masası vardı ve her gün birkaç devir yapardı. Öğlenleri yemek biter bitmez hemen yenisi yapılırdı.

Günde 50 Porsiyon Kefal Haşlama, Kılıç şiş, 100-150 porsiyon kadar Kuzu kızartma ve Kefal pilaki gibi yemekler ilk anda yapılan yemekler olarak aklıma gelenlerdir. Ayrıca günde 10 Kasa Uskumru Izgara da işlenirdi.

Cihan Palas'ın altındaki ikinci yer yer ise 1957 – 1960 yılları arasındaydı. Orada Kasım ağabey yoktu sadece İrfan ve Namık vardı.

Bu süreç de Gençlik Parkı da 1958 yılında açıldı. İki lokanta olunca Namık askere gideceği için Sarıkamış da olan kayınbiraderi Abdullah Yücel ortak alındı. Ama Namık 1959 yılında Asteğmen iken rahmetli oldu.

1962 yılında da İrfan Gültan, Abdullah Yücel ile beraber İzmir caddesindeki 4. Lokantayı açtı.

Ben 1969 yılında Tavukçu Lokantasına ortak olmak için ayrıldım.

LOKANTA MÜDAVİMLERİ

Lokantanın en önemli özelliklerinden birisi de o zamanlar okuyan tüm talebelerin aileleri çocuklarını yemek yesinler diye buraya gönderirlermiş. Ay sonun da Babaları da hesapları kesermiş.

Kasım Gültan personel ile

Ahmet Gültan personel ile

Lokantada çalışırken bazen yaşlı kişiler gelerek “Bizim talebelik devremizde buranın yeri çok büyüktür. Anıları çoktur” derlerdi ve hele hele uzun zaman gelmemiş olanların da gözlerinde muhakkak yaş doluyordu. Hatta o günlerden kalıp halen lokantada müşterisi olanlarda bizlere “Bak şu sütun da benim katkım var!” diye bizlere takılırlardı.

Bir gün abim Hüseyin Gültan, “Lokantaya yaşlı bir adam geldi, ‘buyurun hoş geldiniz’ dedim. Bu lokantanın sahibinin Kasım Ağayla bir ilgisi var mı? Dedi, Dedemiz olduğunu söyleyince çok heyecanlandı. Emekli Hâkimmiş, 1940 lar da öğrenciliğinde, öğle yemeğini burada yiyenlerden, parası aybaşında ödenecek. Bu beyin parası birkaç gün gecikmiş. Utancından gelememeye başlamış. Dedem de arkadaşlarından bu sebeple gelemediğini öğrenince, arkadaşlarına “eşeklik etmesin gelsin yemeğini yesin, elbet bir gün parası gelir o zaman öder” diye haber yolladığını ağlayarak anlattığını bana aktarmıştı

JALE LOKANTASI

Bir müddet sonra Kasım Gültan, Harun Hacıoğlu ve Remzi Tuman Karadeniz Lokantasının biraz daha ilerisinde ikinci bir lokantayı daha açarlar. Jale Lokantası denilen bu yerde çok şık ve lüks tarzı ile o yıllarda sektörde yerini alır ama ömrü çok uzun olmaz.

Lokantanın efsanevi şeflerinden olan ve maalesef yeni kaybettiğimiz Mazhar babamızın yani **Mazhar Karamustafaoğlu**’nun yolu ise ilk olarak aile ile Jale Lokantasında başlar. Jale Lokantası 1945 yılında açılır. 16 yaşında gurbetçiliğe başlayan Mazhar Baba çeşitli işlerde çalıştıktan sonra en son gene bir Bilenköy’lü (Tepan) hemşerisinin yanında iki yıl kadar bakkal da çalıştıktan sonra 1953 yılında Jale Lokantasında çalışmaya başlar.

Daha sonra 1955 yılından itibaren Karadeniz Lokantası ile başlayan beraberlik, İkinci lokanta, Gençlik Parkında, İzmir Caddesinde ve Karanfil Sokak da ki şubelerde de 1979 da devam etti.

MAZHAR BABADAN KARADENİZ LOKANTASI HİKÂYELERİ

“Yenişehir’de ordu evinin karşısında Tepanlıların bir bakkal dükkânı vardı. İki sene orada çalıştım. Bir gün Haydar Bey dükkâna geldi ve benim Karadeniz’e gelmemi istedi. Fakat Kasım abim istemedi ve beni Jale’ye gönderdi. Jalede çok güzel işimiz vardı. Lokantanın vitrinine her gün reklam amaçlı iki tane pişmiş tavuk asardık ve personelden hemşerimiz olan Vice’li birisi iş bitince onları yerdi. Fakat Kasım abi sonra bunu tespit edince çok kızdı.

Jalenin bir odası vardı. 14 tane Turşu Kadel’i (Fıçı) vardı. Biz onu Fasulye turşu zamanında kurardık. Kasım abi o işten iyi anlardı. Sabaha kadar fasulye ayıklar turşu yapardık.

Mübaya işlerini ben ile Kasım amca beraber yapardık. Her gün beraber Tekele giderdik. Aldıklarımızı el arabası ile gönderirdik ve ben Hale geçerdim. Her sabah hale gider ve 3-4 hamalın

çektığı arabalar ile malı dükkânlara taşırdık.

1957 de Karadeniz Lokantasının ikinci şubesine geçtim.

Üçüncü Lokanta olan Gençlik Parkı ise apayrı ekoldü. Günde ortalama 100-150 tavuk satardık. İlk çevirme tavuk orada yapıldı. Rekor kırdığımızda İrfan bizi havuza götürürdü.

Bir gün Bülent Ecevit hanımı ile gelmişti. Partiden onları tanırdım. Öpüştük ve epey hoş beş ettik. Bir ara her gün meclise giderdim. Oralardan birçok siyasiyi tanırdım.

İzmir Caddesi ise Kasımın ölümünden sonra açıldı. Eski bir evi ilavelerle lokanta haline getirdiler.

Ama Namiğin ölümü ve geride kalan gelin birçok problemleri de bir araya getirdi ve en sonunda bir gün İrfan ile Abdullah'ın yumruk yumruğa kavga ettiklerini bile gördüm ve İzmir caddesindeki dükkân da ortaklık bitti."

ULUSTAKİ KARADENİZ LOKANTASININ AKİBETİ...

Demokrat Parti iktidarı, Ankara'ya modern bir camii yapımı için çalışmalara başlamıştır. Kocatepe Camii ile Hacı Bayram Camisinin birbirini görmeleri de istenmektedir ve görünümleri kesen binalar da istimlâk edilir. İçerisinde Lokantanın bulunduğu tüm bölge bir sabah tamamen tahliye edilir ve bizimkiler dükkâna gittiklerinde eşyalarını kapı önünde görürler.

80.000 TL yi suya verdim diyerek hayıflanan dedem Kasım Gültan fenalaşır ve Lokantadan uzaklaşarak köye geri döner. Bir daha da mesleğe geri dönmez ve Kasım dedemin

Mazhar Baba İzmir Caddesindeki Lokantada

Ulus semtindeki 27 yıllık ticareti de bu yıkım ile kapanır.

Kapıya yığılan Lokanta müstemilatı bir müddet için Osman Dedemin o zamanlar sahibi olduğu Akay caddesinde büyükçe bir arazi içerisinde bulunan evinin bahçesindeki bir barakaya taşınır.

Çocuklar daha sonra arkadaşları ve hemşerileri olan bir tanıdıklarının davetini kırmazlar ve Karadeniz Lokantası 1957 yılında bir müddet için Ulus ta ki Cihan Palas'ın altında işletmeye açılır.

Burada artık Kasım Gültan yoktur. Sadece İrfan Gültan ve Nami Gültan vardır. Küçük olan kardeş ise halen Lisede okumaktadır ve 1958 yılında tahsil için Almanya'ya gider.

1958 yılı aynı zamanda Nami Gültan'ın da askere gitme zamanıdır.

Yedek subay olarak askere giden Nami amca maalesef mide kanaması geçirir ve 1959 yılında hastanede yakalandığı zatürreden rahmetli olur. Kasım dedem Nami amcamın ölümünden sonra Kasım dedem, Nami amcamın eşinin kardeşi olan ve o zamanlar Sarıkamış da ayakkabıcılık yapan Abdullah Yücel'i lokantaya ortak ettirir.

Cihan Palas altındaki Karadeniz Lokantası 1960 yılına kadar devam eder. Hatta babam o kadar yoğundur ki son iki sene lokantanın işletmesini dayısı Hayri Güney ve yakın akrabası Zeki Gülay'a bırakır

Cihan Palas altındaki Karadeniz Lokantası

Cihan Palas'ta en sol da İrfan Gltan ve Namık Gltan, en sağda Bahadır Gülay

GENÇLİK PARKI

Bu arada Gençlik Parkı faaliyete geçmiş ve gl kenarındaki yerler ihale ile kiraya çıkartılmıştır.

Bu konuya hevesli olan 2 kardeş hemen ihaleye girerler. Kazanmalarına rağmen ihale başkasına verilmiştir. Bunun zerine birkaç bakan ile görüşürler ve ihale kazanana tekrar geri verilerek 1958 yılında Karadeniz Lokantasının Gençlik Parkı macerası da başlar.

Ankaralıların pek sahil ve yazlık kavramlarını bilmediği o devirlerde Gençlik Parkı; glleri, göllerdeki çeşit çeşit fiskiyeleri, kayıkları, Luna Parkı, Nikâh Salonu, gazinoları, tiyatroları, çay bahçeleri ve Lokantaları ile Ankaralıların yazlık ihtiyaçlarını karşıla-

yacak bir yer olarak yerini alır.

180 masa ve 100 personelle hizmet veren Karadeniz Lokantasında bazı ilklerde yaşanmaktadır. İlk defa o zamanki adı ile enfraruj ışık olan Piliç çevirmeler ile Ankaralıları burada tanışırılar.

Burası benimde çocukluğumun geçtiği yerdir. Yaz demek benim için Gençlik Parkı demektir.

Gençlik Parkında ben joker gibi ek-sik görülen her yerde çalışırdım. Düşünün ki 180 Masa var ve saat 19:00 civarında tüm masalar dolu olurdu. O kadar adama ekmek kesilmesi lazım. Metin hemen işe koyulur ve yaklaşık 600 – 700 kişiye yetecek kadar ekmek kesmeye başlardı. Rakılar içilecek buz lazım.

O zaman buz kalıplar halinde gelirdi. O kadar adamın ikisinin buzu eldeki tokmakla kırılır ve buz kovalara hazır edilirdi. Komi lazım Metin hemen devrede. Neresi için adam lazımsa ben oradaydım. Mazhar Baba da bana günlük 2,5 lira yevmiye verirdi. Tabi o para hemen Lunapark da yenirdi.

Abim, dayım ise kâtiplik yaparlardı. Lokanta da masaların hesaplarını tutmak için 10 tane katip çalışırdı.

Gençlik Parkı o zamanlar ayrı bir dünyaydı ama onun anlatma yeri burası değil.

YENİşEHİRE TAşINMA

Her şehrin ilk kurulduğu yerlere Eskişehir dendiği gibi yeni kurulan yerlere de Yenişehir denmesi adettendir. Kızılay tarafı da böyle yeni kurulan bir bölgedir ve adına o zamanlar sadece Yenişehir denmektedir. Artık Ankara da hayat Yenişehir'e doğru kaymış ve işletmeler Yenişehir de açılmaya başlamıştı. Karadeniz Lokantasının da bir sonraki yeri artık Yenişehir olmalıydı.

Necati Bey Caddesi ile İzmir Caddesinin keşiştiği, tam karşısında Moda çantanın bulunduğu yerde içinde

Babam ve ben Gençlik Parkında Lokantanın Mevsim açılış çalışmalarında

Gençlik Parkı

küçük bir ev bulunan arazi kiralanır ve orası büyütülerek Lokanta haline getirilir ve 1962 yılında Karadeniz Lokantasının İzmir Caddesi şubesi açılır.

Babam bu sıralar aynı zamanda inşaat işlerine girer ve halen oturmakta olduğumuz Çankaya da ki apartmanın inşaatına başlar.

Fakat Namık amcanın ölümü ve akabindeki bazı ailevi gelişmeler bu ortaklığın maalesef sonunu getirir ve yengemden dolayı bozulan ilişkiler Abdullah Yücel ile de arayı açar. İzmir Caddesindeki Lokanta 68 veya 69 senesinde Abdullah Yücel'e devredilir.

Abdullah Yücel "Yeni Karadeniz Lokantası" adı altında faaliyetlerine bir müddet daha devam eder ve sonun da Lokanta kapanır. Abdullah amca daha sonra Karanfil Sokak da bir yer alır ve Karanfil Kiraathanesi adı ile orayı açar. Ticari hayatına bir müddet daha Ankara da devam ettikten sonra Marmaris de Karadeniz Otelini açar.

İzmir Caddesi şubesi

KARANFİL SOKAKTAKİ KARADENİZ LOKANTASI

1972 yılında muhteşem bir kokteyl ile Karadeniz Lokantası, Karanfil Sokaktaki yerinde faaliyete başlar. Fakat Gençlik Parkı da diğer taraftan devam etmektedir. Gençlik Parkı 75-76 yıllarına kadar devam eder. Daha sonra arka tarafta bulunan ve o zaman Pidecilik yapan İzzet amcaya devredilir. İzzet amca Gençlik Parkı yıkılana kadar "Karadeniz Halk Lokantası" adı altında faaliyetlerine devam eder.

Karadeniz Lokantası Karanfil şube-

si 400 m2 salon, 400 m2 mutfak ve 500 m2 bahçesi ile ailenin 5. ci lokantası olarak 1972 yılında çok lüks bir şekilde faaliyetine başlar.

Gerek lokantanın iç dekorasyonu gerekse servis anlayışı, o dönemde Ankara'da bulunan benzer tipte lokantaların bir adım önünde gibidir. Lokantanın iç duvarlarında ve sütunlarında kullanılan ve ünlü seramik ustası Devrim Erbil'in elinden çıkan seramikler için oldukça emek ve para sarf edilmiştir. Ayrıca gene Devrim Erbil tarafından ön cephe tamamen Vitraylarla kaplanmıştır. Uzun yıllar o vitraylar ve seramikler

Ali İrfan, Metin, Hüseyin ve Kasım Gültan

için güzel sanatlarda okuyan çocuklar gelip inceleme yapar fotoğraflarını çekerlerdi.

Çok güzel bir açılış kokteyli yapıldı. Ben o zaman Ortaokul talebesiydim. İlk camlı kapıyı orada görmüştüm. Hatta çiçek taşıyan çocuk camın farkına varmaz ve kapıdan geçer. Allahtan bir şey olmadı ve nazar diye o gün geçirildi.

HÜKÜMETLER KARADENİZ LOKANTASINDA KURULUR

Başkent siyasi yaşamında hükümet kurulan yer olarak isim yapan Karadeniz Lokantası, kurultay dönemlerinin de değişmez adresi, siyasi kulislerin ev sahibidir. Birçok bürokrat ve siyasinin yanı sıra; İsmet İnönü'den, Süleyman Demirel'e, Bülent Ecevit'ten Erdal İnönü'ye Deniz Baykal'a kadar birçok liderin uğrak yeri olma özelliği vardır. Ankara siyasetinde bir devre "Kulisler Bulvarı Palas'ta başlar ve Karadeniz Lokantasında sonlanır", "*Hükümetler Karadeniz Lokantasında kurulur ve yıkılır*" diye adı çıkmıştı. 1934-1994 yılları arasında farklı lokasyonlar da tam 60 yıl hizmet veren Karadeniz Lokantası

1979 yılında, artan işçi sendikaları baskısı ve çalkantılı siyasi dönem yüzünden uzlaşma sağlanamayan lokanta 5 yıl gibi bir süre işçilere kiralandı. Darbe sonrası dönemde de işçiler tarafından işletilmeye devam edilen lokanta, 1984 yılında tekrar aile tarafından devralındı ve 1994 senesine kadar devam ederek kuruluşunun 60. yılında faaliyetlerine son verildi.

Devrim Erbil Seramikleri

Dışarda verilen bir ziyafet hazırlığı. Ortada Yücel Usta

1897 Bütün Rusya Adres Kitabında bulunan

ÇARLIK RUSYASIN'DAKİ GURBETÇİLER

Faik Okan ATAKCAN

Bölge halkının yurtdışı gurbetçiliği konusu ile ilgili Osmanlı Arşivi belgeleri haricindeki en önemli ikincil kaynak, Çarlık Rusyası'ndaki işletmelerin şehirlere ve sektörlere göre indekslenerek kayıt edilmiş olduğu yıllık olarak hazırlanan adres kitaplarıdır. Alt kısımda işletmeler ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiş olan 1897 Bütün Rusya adres kitabının pdf formatındaki hali toplam 672 sayfadan oluşmaktadır. Bu belgelerden bir kısmının bölgedeki aileler ile ilgili olduğu, Osmanlı Arşivi belgelerindeki bilgiler göz önünde bulundurularak

tespit edilmiştir. Bununla birlikte bölge ile bağlantılı olduğu sanılan diğer bazı belgelere de alt kısımda yer verilmiştir. Bu kitap dizisi Çarlık Rusyası'nın tüm şehirlerindeki işletmelere yer vermesi dolayısıyla "Bütün Rusya" adres kitabı olarak adlandırılmıştır. Bu kitapta çoğunlukla işletme sahiplerinin isimlerine, işletmelerin bulunduğu sokaklara ve bu işletmelerin bulunduğu evlerin adlarına yer verilmiştir. Kitaptaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda bölge halkının temel olarak fırıncılık ve pastacılık alanında ticari faaliyette bulundu-

ğu görülmektedir. Kayıtlarda otel başlığında da bölge halkının ticari faaliyeti ile ilgili bazı bilgilere rastlanmaktadır. Bununla birlikte bu kitaplarda özellikle otel başlıklarında işletme sahiplerinin isimleri yerine otel adlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu vesile ile bu kitaptaki bilgilerin bugünkü Beyaz Rusya, Gürcistan, Letonya, Litvanya, Moldova, Polonya, Rusya ve Ukrayna gibi bölge halkının geçmişte ticari faaliyette bulunduğu ülkelerdeki işletmeler ile ilgili bilgileri içerdiğini belirtmek gerekir.

1897 Bütün Rusya adres kitabının giriş kısmı.

Bu bölümde Çarlık Rusya'daki bölgeler Avrupa Rusyası ve Asya Rusyası olarak gruplandırılmıştır. Bu bilgilerden yararlanılarak araştırma yapılacak şehir veya bölge kitapta kolaylıkla bulunabilmektedir.

Европейская Россія.		столи.	столи.	Азіатская Россія.		столи.
Архангельская губ.	1	Херсонская губ. (съ картой)....	2410	Кутанская губ.	8058	
Астраханская губ.	23	Г. Одесса.	2480	Тифлисская губ.	8088	
Вессарибская губ.	58	Черниговская губ.	2478	Эриванская губ.	8112	
Виленикая губ.	91	Эстляндская губ.	2520			
Витовская губ.	124	Ярославская губ.	2541			
Владимирская губ. (съ картой)....	105					
Вологодская губ.	278	Привислинскій край.				
Волынская губ.	800	Общій очеркъ.	2592	Тургайская область.	8127	
Воронежская губ. (съ картой)....	847	Варшавская губ.	2601	Уральская область.	8182	
Вятская губ.	894	Калининская губ.	2602	Средне-Азіатскія владѣнія.		
Гродненская губ.	444	Калужская губ.	2680	Знаменская область.	8140	
Донского Войска Область (съ кар- той)....	408	Ломжинская губ.	2685	Туркестанское генераль-губерна- торство.	8147	
Екатеринославская губ. (съ кар- той)....	561	Люблинская губ.	2700	Хивинское ханство.	8158	
Кавказская губ.	626	Полтавская губ.	2720	Вухирское ханство.	8154	
Калужская губ.	690	Радомская губ.	2771	Сырть-Дарьинская область.	8157	
Киевская губ. (съ картой)....	721	Самарская губ.	2800	Самаркандская область.	8165	
Копенгагенская губ.	796	Сардинская губ.	2814	Ферганская область.	8172	
Костромская губ.	826					
Курляндская губ. (съ картой)....	802	Великое княжество Фин- ляндское.				
Куренская губ. (съ картой)....	806	Общій очеркъ.	2827			
Лифляндская губ.	939	Або-Вьерборгская губ.	2843	(вмѣстѣ со отеннымъ генераль- губернаторствомъ).		
Минская губ.	997	Ваземская губ.	2858	Общій очеркъ.	8182	
Могилевская губ.	1022	Выборгская губ.	2870	Великая Сибирская ж. дорога.	8189	
Московская губ. (съ картой)....	1060	Куопиоская губ.	2882	Степное г.-губернаторство.		
Г. Москва.	1080	С.-Михельская губ.	2880	Акмолинская область.	8181	
Нижегородская губ. (съ картой)....	1327	Нюландская губ.	2892	Семиркалинская область.	8201	
Новгородская губ.	1308	Г. Гельсингфорсъ.	2894	Семиркалинская область.	8210	
Олонская губ.	1409	Таврическая губ.	2906			
Оренбургская губ.	1424	Удмуртская губ.	2915			
Орловская губ. (съ картой)....	1402					
Пензенская губ.	1510	Кавказъ.				
Пермская губ. (съ картой)	1546	Сѣверный Кавказъ.				
Подольская губ.	1608	Общій очеркъ.	2928			
Полтавская губ.	1718	Кубанская область и Чрноморскій округъ.	2926			
Псковская губ.	1655	Ставропольская губ.	2967			
Рязанская губ.	1743	Терская область.	2984			
Самарская губ.	1787					
С.-Петербургская губ. (съ картой)....	1820					
Г. С.-Петербургъ.	1841					
Саратовская губ.	2032	Закавказье.				
Симбирская губ.	2080	Общій очеркъ.	3001			
Смоленская губ.	2110	Викинская губ.	3009	Амурская область.	8303	
Таврическая губ. (съ картой)....	2141	Дагестанская область.	3080	Забайкальская область.	8312	
Тамбовская губ.	2194	Елизаветпольская губ.	3088	Приморская область.	8326	
Тверская губ.	2280	Карская область.	3052			
Тульская губ.	2294					
Уфимская губ.	2328					
Харьковская губ. (съ картой)....	2354					

Daugavpils (Dvinsk)

Bu şehirde Çamlıhemşin ilçesinin Kavak Mahallesi'nden (Mikrun Kavak Köyü) Şamatacioğlu ailesi fırıncılık faaliyetinde bulunmuştur. Buna göre sağ taraftaki 1897 yılına ait belge aracılığıyla aile üyelerinden Şamatacioğlu Halil'in bugünkü Letonya sınırları içerisinde Dvinsk (Daugavpils) şehrinde fırıncılık faaliyetinde bulunduğ u tespit edilmiştir.

БУЛОЧНЫЯ: БОЛДТЪ, Генрихъ, Владимірская ул., д. Гинзбурга; БУДКЕВИЧЪ, Ант. Ив., Шоссейная ул., д. Федулна; ВЕНДТЪ, Августа Готлиб., Рижекая ул., д. Шацкеса; ВОІНО, Павелъ, Мясницкая ул., д. Молчанова; ЖОЛДАКОВЪ, Егоръ, Шоссейная ул., сб. д.; КЛЮЗЕНЪ, Карлъ Ив., Офицерская ул., д. Биркингейма; КУШЛИКЪ, Або Ашеровъ, Постоялая ул., д. Ратнера; ЛАВРАНЪ, Шмуиль Мош., Постоялая ул., сб. д.; МИТРОФАНОВЪ, Пет. Никит., Креславская ул., сб. д.; ОГИНСКІЙ, Вульфъ, Постоялая ул., д. Персона; ЦІЛЬЯНЪ, Тереза, Дворянская ул.; ШАМАТАДЖИ, Огло Халиъ, Рижекая ул., д. Патани.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 37 / 149. sayfasındaki "Vitebskaya Bölgesi'nin" Dvinsk (bugünkü Daugavpils) şehri ile ilgili kısmının "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "fırın" başlığı altında "Samatadzi, Oglo (Şamatacioğlu) Halil, Rizhskaya ul. (Rizskaya Sokağı), d. Pataşi (PataşiEvi)" kaydına yer verilmiştir.

AŞK BOLSUN

Düğün Davet Organizasyon

Rezervasyon :

0 555 361 77 11 - 0 232 443 03 20

www.askolsun.com.tr

Instagram : @askolsundugunsalonlari

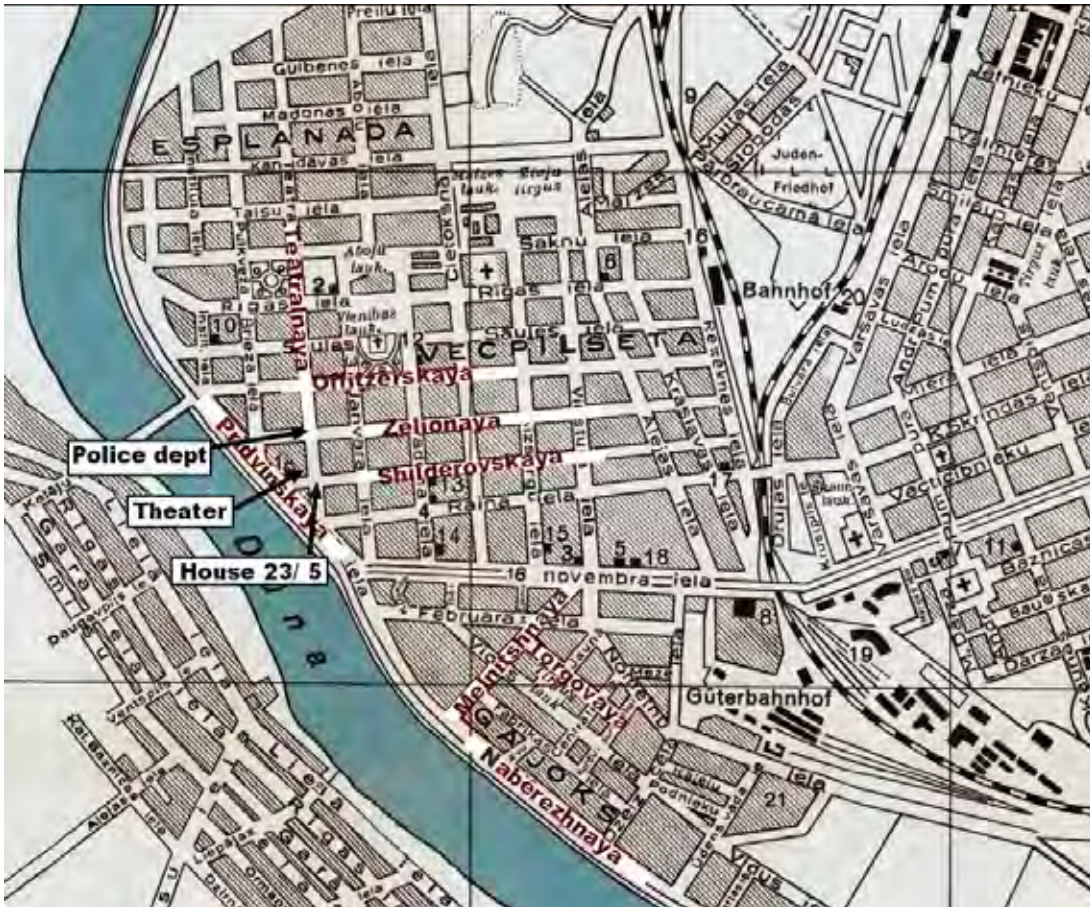
Gölet - Buca / İZMİR

*Kışlık ve Yazlık Düğün Salonları ile
Hizmetinizdeyiz.*

1897 Bütün Rusya adres kitabındaki bilgilere göre Şamatacioğlu Halil'in bir zamanlar fırıncılık faaliyetinde bulunduğu Daugavpils şehrinin Rizhskaya Sokağı'ndan görünüm.

Bugünkü ismiyle Rigas Sokağı'nı gösterir harita.

Novomoskovsk

Melekoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Yukarı Çamlıca Mahallesi'nden (Yukarı Vice / Vice-i Ulya Köyü) olup, aile 1897 Bütün Rusya adres kitabındaki bilgilere göre Çarlık Rusyası'nın Novomoskovsk şehrinde fırıncılık faaliyetinde bulunmuştur.

БУЛОЧНАЯ: МЕЛЕКЪ-ОГЛЫ, Ідрисъ.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının Ekaterinoslavskaya (Dnipropetrovsk) Bölgesi'nin Novomoskovsk şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu pdf ortamındaki birinci cildinin 122 / 614. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "fırın" başlığında "Melek-Ogly (Melekoğlu) İdris" kaydına yer verilmiştir. Bir Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesine (HR.SYS. 2394 / 9) göre adı geçen aileden Halil'in oğulları Yusuf ve İsmail de bu şehirde fırıncılık faaliyetinde bulunmuşlardır ve I. Dünya Savaşı nedeniyle ailenin mallarına Rus Hükümeti tarafından elkonulmuştur.

Riga

Körhanoğlu bir diğer ismiyle Mollaömeroğlu ailesi Pazar (Atina) ilçesinin Ortayol (Meleskur / Meleskür) Köyü'nden olup, aileden Körhanoğlu İbrahim Çarlık Rusyası'nın Riga şehrinde fırıncılık faaliyetinde bulunmuştur.

БУЛОЧНАЯ: КІОРХАНЪ, Оглу Ібрагимъ, Театральныі бульваръ, 6.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının Liflyandskaya Bölgesi'nin Riga şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu pdf ortamındaki birinci cildinin 187 / 957. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "fırın" başlığında "Körhan, Oglu (Körhanoğlu) İbragim (İbrahim) Teatralnyj Bulvar (Tiyatro Bulvarı) 6" adresine yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: АНСОНЪ; ГЕЛІІНКЪ, Ферди- нандъ, Александронская ул., 149; КІОРХАНЪ.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının Liflyandskaya Bölgesi'nin Riga şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu pdf ortamındaki birinci cildinin 187 / 965. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "pastane" başlığında "Körhan, Oglu (Körhanoğlu) İbragim (İbrahim)" kaydına yer verilmiştir.

Körhanoğlu / Mollaömeroğlu İbrahim'in bir zamanlar fırıncılık ve pastacılık faaliyetinde bulunduğu Riga şehrinin Teatralnyj (Tiyatro) Bulvarı'ndan görünüm.

Riga şehrinin Teatralnyj (Tiyatro) Bulvarı'ndan bir başka görünüm.

Minsk

Ofluoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Yukarı Çamlıca Mahallesi'nden (Yukarı Vice / Vice-i Ulya Köyü) olup, alt kısımdaki belgeden aile üyelerinden Ofluoğlu Abdurrahman'ın Minsk şehrinde fırıncılık ve pastacılık faaliyetinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

БУЛОЧНЫЯ И КОНДИТЕРСНІЯ: ² ВЕНГР-ЖЕЦКІІ, Францъ Конст., Захарьевская ул., д. Шенинга; ² ОФЛИ-ОГЛЫ, Абду-Рахманъ, Захарьевская ул., д. Мельцера.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının Minskaya Bölgesi'nin Minsk şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu pdf ortamındaki birinci cildinin 196 / 1004. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "fırın ve pastane" başlığında "Ofli-Ogly (Ofluoğlu) Abdu-Rahman (Abdurrahman) Zaharevskaya Ul. [Zaharevskaya Sokağı], D. Melcera [Melcera Evi]" kaydına yer verilmiştir.

1897 Bütün Rusya adres kitabındaki bilgilere göre Çarlık Rusya'nın Minsk şehrinde fırıncılık ve pastacılık faaliyetinde bulunmuş olan Ofluoğlu Abdurrahman.

Poltava

Melikoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Konaklar Mahallesi'nden (Makrevi Köyü) olup, gerek aile ile ilgili anlatımlar gerekse Osmanlı arşiv belgeleri ailenin Çarlık Rusya'nın Poltava şehrinde fırıncılık faaliyetinde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim ailenin ticari faaliyeti ile ilgili bilgilere alt kısımdaki 1897 Bütün Rusya adres kitabında da rastlanmaktadır.

**БУЛОЧНЫЯ: ВЛАДИМИРЪ, Овсѣя Гершичъ,
Новый баз., д. Ворожейкина; МЕЛИКЪ-ОГЛУ,
Османъ Измаилъ, Александровская ул., д.**

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 319 / 1664. sayfasındaki "Poltavskaya" Bölgesi bölgesinin "Poltava" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "fırın" başlığında "Melik-Oglu (Melikoğlu) Osman İsmail (İsmail), Aleksandrovskaya ul. (Aleksandrovskaya Sokağı) D. Vasileva (Vasileva Evi)" kaydına yer verilmiştir.

**Васильова; ПОРТУГАЛОВА, Сара Абр., Срѣ-
тонская ул., д. Рабича; ЧЕЧУЛИНЪ, Пав.
Никл., Кузнецкая ул., д. Чечулиной; ШТЕК-
НЕЙЪ, Эмил. Фед., Кузнецкая ул., сб. д.**

Üstteki kaydın devamı niteliğindeki bu kayıta (1897 "Bütün Rusya" adres kitabı 319 / 1665) Melikoğlu Osman İsmail'in fırınının, "Aleksandrovskaya Sokağı" "Vasileva Evi"nde bulunduğu belirtilmiştir.

Aleksandrovskaya Sokağı'ndan bir başka görünüm.

Melikoğlu ailesinin bir zamanlar fırıncılık faaliyetinde bulunduğu Poltava şehrinin Aleksandrovskaya Sokağı.

Sumy

Tumanoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Yolkıy (Küşüve) Köyü'nden olup, aileden Tumanoğlu (bir Osmanlı arşivi belgesindeki şekliyle İbişoğlu) İbrahim'in bu şehirde fırıncılık faaliyetinde bulunmuş olduğu gerek Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırma sonucu bulunan bir belgeden ve gerekse alt kısımdaki belgeden yola çıkılarak tespit edilmiştir.

ПЕНАРНІ: ИЗБРАГИМЪ, Туманъ-Оглы; КРИ-
ГЕРЪ, Адол. Фод.; МЕКЕРДІЧЪ, Агонса Ко-
тегла, Николаевская ул., д. Савичевой.

Sumy şehrinde fırıncılık faaliyetinde bulunmuş olan Tumanoğlu İbrahim.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 127 / 2705. sayfasındaki "Harkovskaya" bölgesinin "Sumy" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "İzbragim (İbrahim) Tuman-Oğlu" kaydına yer verilmiştir.

Tumanoğlu İbrahim'in bir zamanlar fırıncılık faaliyetinde bulunduğu Sumy şehrini gösterir harita.

Lublin

Aydınoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Topluca (Çano / Çanu / Sano / Sanu) Köyü'nden olup gerek Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırmadan ve gerekse alt kısımdaki belgeden ailenin Lublin şehrinde pastacılık faaliyetinde bulunduğu tespit edilmiştir.

**ПЕКАРНІ: БЕРЪ, Михаилъ, Намѣстников-
ская ул., 290; ОГЛЫ, Махм.-Абдынь. ул. Кра-
ковское предм., 130; ТРЕЙГЕЛЬ, Михаилъ, ул.
Рынокъ, 13.**

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 184 / 2710. sayfasındaki "Lublinskaya" bölgesinin "Lublin" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Ogly, Mahm.-Ajdyn (Aydınoğlu Mahmut) ul. Krakovskoe Predm., (Krakovskoe Predm. Sokağı) 130" kaydına yer verilmiştir.

1897 Bütün Rusya adres kitabındaki bilgilere göre Aydınoğlu Mahmut'un bir zamanlar pastanesinin bulunduğu Lublin şehrinin Krakowskie Przedmiescie Sokağı'ndan görünüm.

Krakowskie Przedmiescie Sokağı'ndan bir başka görünüm.

Krakowskie Przedmiescie Sokağı'ndan günümüze ait görünüm.

Krasnodar (Ekaterinodar)

Kavalazoğlu belgedeki ve yöredeki söyleniş şekliyle Kovelazoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Zilkale (Koluna) Köyü'ndendir. Alt kısımdaki 1897 yılına ait belgeden aile üyelerinden Kovelazoğlu Ahmet Mustafa'nın Ekaterinodar (bugünkü Krasnodar) şehrinde pastanesi bulunduğu tespit edilmiştir. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırma neticesinde aile üyelerinden Kavalazoğlu Kasım'ın bu şehirde bulunduğu tespit edilmiştir.

ПЕКАРНИ: АГОПЪ-ОГЛЫ, Вартанъ, Красная ул., д. Криштафовича; АГОПЪ-ОГЛЫ, Соронъ, Старый базаръ, д. Мазана; ВАРТАНЪ-ОГЛЫ, Агонъ, Полицейская ул., д. Хаспеновой; КЕВОРКЪ-ОГЛЫ, Усена, Свинной базаръ, д. Кийко; КОВЕЛАЗЪ-ОГЛЫ, Ахметъ Мустафа, Базарная ул., д. Егоровыхъ; МЕХМЕТЪ, Али, Карасунская ул., д. Ерохина; МИКНРТЫКЪ-ОГЛЫ, Бедрозъ Каранотовъ, Полицейская ул., д. Куесковой; ОБУХОВЪ, Мих. Вас., Базовская ул., сб. д.; СИМЕОНЪ-ОГЛЫ, Киріакъ, Новый базаръ, д. Аркаданакаго; ФЕДОРЪ-ОГЛЫ, Харлампій, Старый базаръ, д. Ориценовыхъ. .

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 227 - 2984 sayfasındaki "Kubanskaya Obl. (Oblast) ve Çernomorskij Okr. (Okrug)" bölgesinin "Ekaterinodar (Krasnodar)" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Kovelaz-Ogly (Kavalazoğlu), Ahmet Mustafa, Bazarnaya ul. (Bazarnaya Sokağı), d. Egorovyh (Egorovyh Evi)" kaydına yer verilmiştir.

Kavalazoğlu Ahmet Mustafa'nın 1897 Bütün Rusya adres kitabındaki bilgilere göre bir zamanlar pastacılık faaliyetinde bulunduğu Ekaterinodar (bugünkü Krasnodar) şehrinin Bazarnaya Sokağı'ndan görünüm.

Maykop

Okumuşoğlu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Aşağı Şimşirli (Canuttobira) Köyü'nün Bahçeli Konaklar Mahallesi'ndendir (Habak Köyü). Gerek Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırma neticesinde gerekse alt kısımdaki belgeden ailenin Çarlık Rusya'nın Maykop şehrinde pastacılık faaliyetinde bulunduğunu tespit edilmiştir.

Yazının en üst kısmında da belirtildiği üzere 1897 Bütün Rusya adres kitabında bölge ile bağlantılı olup olmadığı tam olarak tespit edilemeyen kimi belgelere ise alt kısımda yer verilmiştir. Bu belgelere yer verilirken mevcut bilgiler doğrultusunda ticari faaliyette bulunulan yerler ve yurtdışı gurbette bulunan aileler göz önünde bulundurulmuştur. Bir başka anlamda ilgili kitapta alt kısımda paylaşımı yapılan belgeler haricinde Osmanlı tebasından olduğu tespit edilen ancak aile adına bölgede rastlanmayan veya şimdiye kadar yapılan araştırmalarda bölge halkının ticari faaliyette bulunduğu tespit edilmeyen şehirler ile ilgili kayıtlara yer verilmemiştir.

Vitebsk

Sağ taraftaki 1897 yılına ait belgenin Müftüoğlu ailesi ile ilgili olduğu sanılmakta olup, ilgili aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Şenköy (Amukta), Şenyuva (Çinçiva) ve Pazar (Atina) ilçesinin Uğrak (Çingit) köylerinde rastlanmaktadır. Bununla birlikte Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Çamlıhemşin ilçesinin Aşağı Şimşirli (Canuttobira) Köyü'nden Okumuşoğlu Kadir'in bu sokaktaki fırınına I. Dünya Savaşı nedeniyle Rus hükümeti tarafından elkonulduğunu gösteren bir belgenin bulunmasından dolayı ilgili sağ taraftaki belgenin bölgedeki aileler ile ilgili olabileceği sanılmaktadır.

**ПЕНАРНИ: БОРИСОВЪ, Пав. Ал-ѣев.; ОКУ-
МЫШЪ, Оглы Индрисъ (2); ОСМАНЪ, Оглы-
Ибрагимъ.**

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 230 - 2955. sayfasındaki "Kubanskaya Obl. (Oblast) ve Çernomorskiy Okr. (Okrug)" bölgesinin "Maikop" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Okumyş, Ogly (Okumuşoğlu) (2); Osman, Ogly (Oğlu) İbrahim" şeklindeki kayda yer verilmiştir.

**БУЛОЧНЫЙ: АГРАЧЕВА, Залка Гирш., Слю-
денская ул., д. Гуревича; ГУРЕВИЧЪ, Шмуїла
Залман., Замковий ул., д. Витенберга; КАБА-
НОВЪ, Сєрг. Клемент., Вокзальная ул., д.
Синькова; КАНТЕНХЕНЗЕРЪ, Іоаннина-Доро-
тєя, Елагская ул., д. Гайцхоки; КУНЦЪ, Со-
фія-Доротєя, Вокзальная ул., сб. д.; ЛАБРАНЪ,
Слава Берк., Офицерская ул., д. Элинзона;
ЛЕБЕДЕВА, Ек. Адр., Могилевская ул., д.
Бѣлинскаго; 2 МУФТИ, Кладырѣ Махмуд., Зам-
ковая ул., д. Служкој; СВИДЕРСКАЯ, Кази-
мира Вас., Замковая ул., д. Кагана; ХАНЮ-
ТИНЪ, Алзизъ Гершен., Могилевская ул., д.
Клюмберга.**

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının Vitebsk şehri ile ilgili bölümünün pdf ortamındaki birinci cildinin "34 / 131." sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "fırın" başlığı altında "Müftü, Kladyr (Kadir) Mahmud., Zamkovaya Sokağı, Sluckoj Evi" ifadesine yer verilmiştir.

Rostov

Alt kısımda Rostov şehrindeki "Türk Otelі" adlı işletmenin kaydına işletme sahibinin ismi olmaksızın yer verilmiştir. Bununla birlikte 1897 Rostov adres kitabında aynı sokakta ve aynı evdeki otelin Numanoğlu ailesinden Ahmet ve Musa adlı kişiler tarafından işletilmekte olduğu belirtilmiştir. Numanoğlu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Zilkale (Koluna) Köyü'nde rastlanmakta olup, aile üyelerinin Rostov şehrinde ticari faaliyette bulunduklarını belirtmelerinden dolayı ilgili kaydın bu aile ile ilgili olduğu sanılmaktadır.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 106 / 525. sayfasındaki "Donskaya" bölgesinin "Rostov" şehri ile ilgili kısmının "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "otel" başlığında "Turciya (Türk) Policejskaya, D. (Dom) Sarandinaki (Sarandinaki Evi)" kaydına yer verilmiştir.

Taganrog

Sağ taraftaki belgede 1897 yılında Taganrog şehrindeki otellere yer verilmiş olup, Türk Otelі'nin Kibaroglu Reşit ve Cevahir tarafından işletilmiş olduğu belirtilmiştir. Kibaroglu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Şenyuva (Çinçiva) Köyü'nde rastlanmaktaysa da, ilgili belgenin bu aile veya bölgedeki aileler ile ilgili olup olmadığı tespit edilememiştir.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 110 / 544. sayfasındaki "Donskaya" bölgesinin "Taganrog" şehri ile ilgili kısmının "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "otel" başlığında "Turciya (Türk) Kibor - Ogly (Kibaroglu) Reşid - Dzhevagir (Cevahir) Kommerçeskij Per. D. Dmitrova (Dmitrova Evi)" kaydına yer verilmiştir.

ГОСТИНИЦЫ: «АЗОВЪ». Влад. Савельевъ, Тим. Пав., Почтовая, д. Шапошниковой; «АН-ГЛИН». Влад. Дунайца, Бор. Вас. и Елизаветъ, Мих. Мих., Соборный пер., д. Грибанова; «ВОЛОКЪ», Никл. Ив. (9), Б. Садовая ул., д. Тихонова и Московская ул., д. Богословскаго; «ВОРОЖЕНІЙ», Конст. Алдр., Темерницкая ул., сб. д.; «ВОСТОКЪ». Влад. Шепеленко, Пав. Пот., Б. Садовая, д. Богуславскаго; «ГРАНДЪ ОТЕЛЬ». Влад. Петровъ, Серг. Петр., Б. Садовая, д. Петрова; «ДОНСКАЯ». Влад. Никифоровъ, Вас. Ив., Таганрогскій пр., д. Карѣева; «ДУНАЙ». Влад. Сааковъ, Ив. Саак., Б. Садовая, сб. д.; «ДУНАЙНИЦЪ», Багдасаръ Вартаи, Садовая ул., д. Гарина; «ЕВРОПА». Влад. Нактионовъ, З. Я., Б. Садовая, д. Яблокова; «ЕПАЗАРЬ-НИЦЪ», Мукиель Талемосан., Садовая ул., д. Грибанова; «КАПЫЛОВЪ», Гавр. Род., Полцейская ул., д. Степаненка; КУЗНЕЦОВА, Д. А., Б. Садовая, д. Шушпановой; «КУЗНЕЦОВЪ», Никл. Ив., Таганрогскій спускъ, сб. д.; «СЛАВИНСКАЯ». Влад. Ларинъ, Ф. И., Таганрогскій пр., д. Никитина; «ЛОНДОНЪ». Влад. Ханджіева, Уст. Гр., Таганрогскій пр., д. Пустовойтова; «МОСКОЛОНУЛО», Никл. Ив., Садовая ул., д. Черниева; «НАКТИОНОВЪ», Зах. Як., Таганрогскій пр., д. Чернова; «НИКИФОРОВЪ», Вас. Ив., Таганрогскій пр., д. Корѣева; «ПЕТЕРБУРСКАЯ». Влад. Масколонуло, Ник. Ив., Б. Садовая, д. Ткачева; «ПЕТРОВЪ», Серг. Петр., Садовая ул., сб. д.; «РАХТЪ», Пет. Льв., Николаевскій пер., д. Яценко; «РОССИЯ». Влад. Александровъ, Д. Е., Таганрогскій пр., д. Вороженна; «СВЕРНАЯ». Влад. Лившицъ, Илья Абр., Б. Садовая, сб. д.; «ТЕАТРАЛЬНАЯ». Влад. Черныхъ, Макс. Ем., Таганрогскій пр., д. Лагуниной; «ТУРЦИЯ». Полцейская, д. Сарандинаки; «УШАКОВЪ», Полик. Никл., Московская ул., д. Новосельева; «ФРАНЦИЯ». Влад. Рахтъ, Пет. Льв., Николаевскій пер., д. Яценко; «ХАНДЖІЕВА», Уст. Гр., Садовая ул., д. Пустовойтова; «ЦЕЛЮКОВА», Дар. А.Л.-ева, Садовая ул., д. Шушпанова; «ЭМИНЪ», Эфеди Али, Полцейская ул., сб. д. «ЭРИТАЛЪ». Влад. Воловъ, Н. И., Б. Садовая, д. Тихонова.

«Аксенианида», Ив. Дм., Петровская ул., сб. д.; «ДОНСКАЯ». Влад. Антоновъ, Григ. Алдр., Петровская ул., сб. д.; «ЕВРОПЕЙСКАЯ». Влад. Гавихъ, Отто Оттоп., Петровская ул., сб. д.; «КОММЕРЧЕСКАЯ». Влад. Липковъ-Федоровъ, Конст. Вас., Петровская ул., сб. д.; «КОРОЛЕВЪ», Ер. Фед. (2), Гимназическая ул., д. Трахторова и Петровская ул., д. Глинскаго; «КОСТАЛА», Мар. Дм., омерческій пер., д. Хандрина; «КУМУРУЛИ», Вас. Конст., Петровская ул., сб. д.; «ЛОНДОНЪ». Влад. Горбуновъ, Ив. Ил., Петровская ул., д. Похтѣбиной; «НЕКРАОВЪ», Евд. Ив., Александровская ул., д. Плиоти; «ПЯТАКОВЪ», Леонт. Григ., Александровская ул., сб. д.; «РАФТОУЛО», Никл. арлаки, Гимназическая ул., д. Некрасова; «РОССИЯ». Влад. Діаровъ-Ахбевъ, Хасиъ-ухамет., Петровская ул., д. Паллика; «ТУРЦИЯ». Влад. Киборъ - Оглы, Решидъ - Джегиръ, Коммерческій пер., д. Джитрова; «ФРАНЦИЯ». Влад. Кофусъ, Мар. Фед., Петровская ул., д. Миханкова; «ЭЛЛАДА». Влад. Бѣловъ, Ив. Иогг., Юрυσсѣимская ул., сб. д.

Dnipropetrovsk (Ekaterinoslav)

Sağ taraftaki belgede isimleri geçen Ahmet ve Kasım'ın mevcut diğer bilgilerden Çamlıhemşin ilçesinin Mollaveys Köyü Firiloğlu ailesinden olduğu sanılmaktadır. Nitekim bu kişilerin, Ekaterinoslav (Dnipropetrovsk) şehrinde ticari faaliyette bulunduğu ilişkin bilgilere gerek Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgelerinde ve Rus arşivi belgelerinde sıklıkla rastlanmaktadır. Bununla birlikte belgede ismi geçen Firiloğlu Ahmet'in, Firiloğlu Kasım'ın babası olduğu da bilinmektedir. Belgede isim veya isimleri geçen Hüseyin Mustafa kaydının ise bölgedeki aileler ile ilgili olup olmadığı tespit edilememiştir.

Aleksandrovsk

Sağ taraftaki belgede ismi geçen Çamlıoğlu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Yukarı Çamlıca Mahallesi'nde (Yukarı Vice / Vice-i Ulya Köyü) rastlanmakta olup, ilgili belgenin bu aile ile ilgili olup olmadığı günümüze kadar ortaya çıkan bilgiler ile tespit olunamamıştır.

Mogilev

1897 yılına ait sağ taraftaki belgede ismi geçen Ahmet Yusuf adlı kişinin bölgedeki ailelerden olup olmadığı tespit edilememiştir. Nitekim Mogilev şehrinde Çamlıhemşin ilçesinin Aşağı Şimşirli (Canuttobira) Köyü'nden Ape- loğlu Ahmet'in, Kaplıca (Holco) Köyü'nden Nasufoğlu ailesinin ve Kavak Mahallesi'nden (Mikrun Kavak Köyü) Köseoğlu ailesinin ticari faaliyette bulundukları bilinmektedir.

ПЕКАРНИ И БУЛОЧНЫЯ: АМЕТЬ - КАС- СИМЪ, Надгорная слоб., д. Маслашина; АШУРКОВЪ, Вас. Мих., Торговая ул., д. Бого- славскаго; ГУССЕИНЪ, Мустафа, Алексан- дровская ул., д. Трегубова; МИЩЕНКО, Герас. Як., Торговая ул.; РОЗИНОВЪ, Никита Пет. (2), Александровская ул.; СТРЕКОЗОВЪ, Ин. Емельян., Александровская ул.; ШЕНАЙКЕ- ВИЧЪ, Проспектъ.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 116 / 574. sayfasındaki "Ekaterinoslavskaya (Dnipropetrovsk)" bölgesinin "Ekaterinoslav (Dnipropetrovsk)" şehri ile ilgili kısmının "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "pastane ve fırın" başlığında "Amet (Ahmet) - Kasım, Nadrovnaya Slob. D. Maslaşina (Maslaşina Evi)" kaydına yer verilmiştir. Yine aynı başlıkta "Gussejn (Hüseyin), Mustafa, Aleksandrovskaya ul. (Sokağı), D. Tregubova (Tregubova)" kaydına yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: АХМЕДЪ; ВЕРЕНШТЕЙНЪ, Хал Як.; ГЛАДКОВЪ, Як. Мих.; ИБРАГИМЪ; ХАЛІЛЪ; ЧАМЛЫ-ОГЛУ, Ибрагимъ; ШАВІ- НЕРЪ, Элья Экусолов.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının birinci cildinin 117 / 584. sayfasındaki Ekaterinoslavskaya (Dnipropetrovsk) Vilayeti'nin Aleksandrovsk şehrinin "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" bölümünün "pastane" başlığında "Ahmed (Ahmet)" "İbrahim Halil ve Çamly-Ogly (Çamlıoğlu), İbragim (İbrahim)" adlı kişiler ile ilgili kayıtlara yer verilmiştir.

БУЛОЧНЫЯ: АХМЕТЪ, Юсуфъ, д. Сими- вица; КУШНАРОВЪ, Ханъ Мовш., д. Ремеза; ЛАНГУТЪ, Августъ, д. Каца; РАИХИН- ШТЕЙНЪ, Абрамъ, д. Сухаревскаго; ШИТЪ, Леонъ, сб. д.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin Mogilevskaya Bölgesi'nin Mogilev şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu 201 / 1081. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "fırın" başlığında "Ahmet, Yusuf, D. Simhoviça (Simhoviça Evi)" kaydına yer verilmiştir.

Gomel

Sağ tarafta ismi geçen Muçuoğlu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Güroluk (Livikçakışlı) Köyü'nde rastlanmakta olup, ilgili belgenin bu aile ile ilgili olup olmadığı tespit edilememiştir.

Poltava

Sağ tarafta ismi geçen Bedrosoğlu / Pedrosoğlu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Konaklar Mahallesi'nde (Makrevis) Köyü) rastlanmakta olup, aynı köyden ve aynı tarihte Melikoğlu ailesinin bu şehirde fakat farklı bir adreste fırıncılık faaliyetinde bulunmuş olduğuna dair 1897 yılına ait bir belgeye üst kısımda yer verilmiştir. 1915 yılına ait bir Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgesinde (HR.SYS. 2394 / 41) Kherson şehrinde Pedrosoğlu İbrahim'in oğlu Şaban'ın malına elkonulduğu belirtilmektedir. Alt kısımdaki belgede ismi geçen İbrahim, malına Rus Hükümeti tarafından I. Dünya Savaşı nedeniyle elkonulan Pedrosoğlu Şaban'ın babası olmalıdır.

Kremençuk

Sağ taraftaki belgede ismi geçen Bozacıoğlu aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Kavak Mahallesi'nde (Mikrun Kavak Köyü) rastlanmakta olup, belgenin bu köy ile ilgili olduğu Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki 1915 yılına ait bir belgeden (HR.SYS. 2123 / 3) yola çıkılarak tespit edilmiştir.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 323 / 1687. sayfasındaki "Poltavskaya" Bölgesi bölgesinin "Kremençuk" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "pastane" başlığında "Bazadzh-Ogly, Ali (Bozacıoğlu Ali) Hersonskaya ul. (Hersonskaya Sokağı) D. Hmlevskago (Hmlevskago Evi); Bazadzh-Ogly, Hal (Halil) Must. (Mustafa) Konstantino-Zelenaya ul. (Konstantino-Zelenaya Sokağı) sb. D." kaydına yer verilmiştir.

БУЛОЧНАЯ: МУДЖИ-ОГЛЫ, Хифусилихъ (баранки).

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin Mogilevskaya Bölgesi'nin Gomel şehri ile ilgili bilgilerin bulunduğu 202 / 1088. sayfasındaki "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı bölümün "fırın" başlığında "Mudzhi-Ogly (Muçuoğlu) Hifusilim (Baranki)" kaydına yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: БЕДРЫСЪ-ОГЛУ, Эминъ Сулейманъ Ибрагимъ, Новый баз., д. Абрамовой; ВАЙНИТЕЙНЪ, Порля Іос., Новый баз., д. Левандовскаго; ВЕРГИЛЕСЪ, Кондр. Ів., Кобелякская ул., д. Горохова; ГЕРШЕНОВИЧЪ, Ривки Абр., Новый баз., д. Бутенковой; ГРАДСКАЯ, Дар. Ег., Ново-Полтавская ул., д. Куця; СЛЮНИМСКИЙ, Зелихъ Вигдер., Новый баз., д. Лейбовича.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 319 / 1667. sayfasındaki "Poltavskaya" Bölgesi bölgesinin "Poltava" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "pastane" başlığında "Bedrys-Ogly (Bedrosoğlu) Emin Sulejman (Süleyman), İbrahim (İbrahim) Novyj Baz. (Yeni Pazar) D. Abramovoj (Abramovoj Evi)" kaydına yer verilmiştir.

БУЛОЧНЫЯ: БАЗАДЖИ-ОГЛЫ, Мехмедъ, Петропавловская ул., д. Івенсаго; ЗЕЛІНКАМАНЪ, Абр. Изр., Петропавловская ул., сб. д.; КОКИНЪ, Сем. Макс., Харчевая ул., сб. д.; РЕДЬНАУ, Карлъ Вас., Екатерининская ул., д. Клейфа.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki birinci cildinin 322 / 1684. sayfasındaki "Poltavskaya" Bölgesi bölgesinin "Kremençuk" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "fırın" başlığında "Bazadzh-Ogly, Mehmed (Bozacıoğlu Mehmet) Pegropavlovskaya (Petropavlovskaya olmalı) ul. (Pegropavlovskaya / Petropavlovskaya Sokağı), d. Ivenskago (Ivenskago Evi)" kaydına yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: БАЗАДЖИ-ОГЛЫ, Али, Херсонская ул., д. Хмлевскаго; БАЗАДЖИ-ОГЛЫ, Хал. Муст., Константино-Зеленая ул., сб. д.; МУРАВКИНЪ, Шмерко Фроим., Константино-Зеленая ул., д. Лодмана; РАХЛИНЪ, Абр. Берк., Константино-Зеленая ул., д. Кокина; РЯБКИНЪ, Монс. Ханм., Константино-Зеленая ул., д. Ствензона.

Sivastopol

Alt kısımdaki belgede en göze çarpan aile adı Arslanoğlu aile adı olup, ilgili aile adına Hemşin ilçesinin Yaltkaya (Gomno) Köyü'nde rastlanmaktadır.

ПЕКАРНИ: АХМЕТЪ ОГЛУ, Измаилъ Колнокъ Оглу, Базарная п.л., д. Базово; МЕДВЕДЪ, Харлам. Констан., сб. д.; МЕХМЕДЪ, Азисъ Арсланъ Оглу, Базарная п.л., д. Булфа; МЕХМЕДЪ, Ахмедъ Юнусъ Оглу Юсуфъ, Рыбная ул., д. Кефоли; ХАЛИЛЬ ОГЛУ, Али Мустафа, Б. Морская ул., д. Крюкова; ХАЛИЛЬ ОГЛУ, Тевсип Оглу Хуржи, Б. Морская ул., д. Крюкова; ХУРШУДЪ, Эминъ Конуданъ Оглу, 5-я Продольная ул., д. Крюкова; ХУСЕЙНЪ, Моэдлю Хусейнъ Оглу (2), Базарная п.л., д. Лушкановыхъ; ЮНУСЪ ХАДЖИ ДЮРСУНЪ, Земби Яни Оглу, Продольная ул., д. Яковлевыхъ.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 81 / 2160. sayfasındaki "Tavriceskaya" bölgesinin "Sivastopol" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "pastane" başlığında "Ahmet Oglu (Ahmetoğlu), İzmail Kolnok Oglu (Kolnokoğlu İsmail), Bazarnaya pl. (Pazar Meydanı) D. Bazavo (Bazavo Evi); Mehmed Azis Arslan Oglu (Arslanoğlu Mehmet Aziz) Bazarnaya pl. (Pazar Meydanı), D. Bulfa (Bulfa Evi); Mehmed Ahmed (Mehmet Ahmet) Yunus Oglu Yusuf, Rybnaya ul., D. Kefeli (Kefeli Evi); Halil Oglu, Ali Mustafa, B. Morskaya ul. (Büyük Morskaya Sokağı), D. Kryukova (Kryukova); Halil Oglu, Tevsi Oglu Hurzhi, B. Morskaya ul. D. Kryukova; Hurşud (Hurşit), Emin Konudan Oglu, 5-Ya Prodolnaya ul. (Prodolnaya Sokağı), D. Kryukova; Husein (Hüseyin) Moello (Molla) Husein (Hüseyin) Oglu (2), Bazarnaya (Pazar) Pl (Meydanı), D. Puşkanov; Yunus Hazdzhi Dursun (Yunus Hacı Dursun) Zembi Yani Oglu (Oğlu), Prodolnaya ul. (Prodolnaya Sokağı) D. Yakovlevyh (Yakovlevyh Evi)" kaydına yer verilmiştir.

Varşova

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 170 / 2632. sayfasındaki "Varşavskaya" bölgesinin "Varşova" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Mehmed (Mehmet) Vasym-Ogly (Kasımoğlu) Vspulnaya 11 (Vspulnaya Sokağı 11)" ve "Mehmed (Mehmet) David-Ogly (Davutoğlu), Holodnaya, 36" kaydına yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: АНДЕРСЪ, Ром. Пав., Сольная, 13; АНДЕРСЪ, Ферд. Янов., Долгая, 10; ВАЛН-ГУРСКИЙ, Пав. Пав., Холодная, 4; ГРЕГОРЪ, Матвѣй-Флоріанъ, Новолипки, 14; ДИПЪ, Эдмундъ, Мокотовская, 50; КИЦКИЙ, Францъ Шимон., Смочая, 16; КРАПІВНИЦКИЙ, Стан. Альфонс. (2), Лешно, 46 и Медовая, 1; ЛАДА, Карл. Хри-востомов., Холодная, 48; ТАШНИНСКИЙ, Алек-сандръ, Краковское предм., 62; МЕХМЕДЪ, Василь-Оглы, Венульная, 11; МЕХМЕДЪ, Да-видъ-Оглы, Холодная, 36; НЕМИРА, Эдмундъ, Холодная, 46; ПАСШТЕЙНЪ, Якубъ Абр., Простая, 46; ПФЕИФЕРЪ, Эмилія, Лешно, 54; РАДАВСКИЙ, Теод. Пав., Павлиная, 66; РОГАЛЬ-СКИЙ, Генр. Ос., Дикая, 65; СЫКУЛЬСКИЙ, Янгъ,

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 81 / 2160. sayfasındaki "Tavriceskaya" bölgesinin "Sivastopol" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmın "pastane" başlığında "Ahmet Oglu (Ahmetoğlu), İzmail Kolnok Oglu (Kolnokoğlu İsmail), Bazarnaya pl. (Pazar Meydanı) D. Bazavo (Bazavo Evi); Mehmed Azis Arslan Oglu (Arslanoğlu Mehmet Aziz) Bazarnaya pl. (Pazar Meydanı), D. Bulfa (Bulfa Evi); Mehmed Ahmed (Mehmet Ahmet) Yunus Oglu Yusuf, Rybnaya ul., D. Kefeli (Kefeli Evi); Halil Oglu, Ali Mustafa, B. Morskaya ul. (Büyük Morskaya Sokağı), D. Kryukova (Kryukova); Halil Oglu, Tevsi Oglu Hurzhi, B. Morskaya ul. D. Kryukova; Hurşud (Hurşit), Emin Konudan Oglu, 5-Ya Prodolnaya ul. (Prodolnaya Sokağı), D. Kryukova; Husein (Hüseyin) Moello (Molla) Husein (Hüseyin) Oglu (2), Bazarnaya (Pazar) Pl (Meydanı), D. Puşkanov; Yunus Hazdzhi Dursun (Yunus Hacı Dursun) Zembi Yani Oglu (Oğlu), Prodolnaya ul. (Prodolnaya Sokağı) D. Yakovlevyh (Yakovlevyh Evi)" kaydına yer verilmiştir.

Çamlıhemşin ilçesinin Yukarı Şimşirli (Kısmanmaliver / Kısmenmelior) Köyü'nden olduğu düşünülen Mehmet'in Aşçıoğlu Mehmet Kasım'ın pastanesinin bulunduğu Varşova şehrinin Aleksandra Meydanı.

Kelcy

Çamkertenoglu ailesi Çamlıhemşin ilçesinin Topluca (Çano / Çanu / Sano / Sanu) Köyü'nden olup, alt kısımdaki 1897 yılına ait belgede Çamkertenoglu Ahmet Hacı Yusuf adlı kişinin Kelcy şehrinde pastanesinin bulunduğu belirtilmiştir.

Radom

Sağ taraftaki belgede Çzerzhbaoğlu olarak yazılan Çorabacıoğlu ailesi ile ilgili olduğu sanılan belgede ismi geçen aile adına Çamlıhemşin ilçesinin Kavak Mahallesi'nde (Mikrun Kavak Köyü), Mollaveyis, Topluca (Çano / Çanu / Sano / Sanu), Hemşin ilçesinin Nurluca (Sanova) köylerinde rastlanmakta olup, ilgili belgenin bölgedeki aileler ile bağlantılı olup olmadığı tespit edilememiştir. Bu belge dışında Çorbacıoğlu ailesinin yurtdışı gurbet macerası ile ilgili belgelere gerek Osmanlı arşiv belgelerinde gerekse yabancı kaynaklarda sıklıkla rastlandığını belirtmek gerekir.

ПЕКАРНИ: ДЖАМКЕРЖЕНЪ, Оглы-Ахметъ-Хаджи-Юсуфъ, Старый рынокъ, д. Езеровскаго; ЖУХОВСКАЯ, Гонората Франц., Большая ул., д. Кржижановича; ПИТОХМАНЪ, Антон, Франц., Почтовая ул., д. Езеровскаго. ..

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 179 / 2682. sayfasındaki "Keleckaya" bölgesinin "Kelcy" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Dzhamkerzhen (Çamkerten), Ogly-Ahmet Hadzhi-Yusuf (Hacı Yusuf), Strayj Rynok (Eski Pazar), d. Ezerovskago (Ezerovskago Evi)" kaydına yer verilmiştir.

ПЕКАРНИ: ДЗЕРЖБА, Оглы, Люблинская ул.; СКОРЖИНСКИЙ, Людовикъ, Шпитальный ул.

1897 yılına ait "Bütün Rusya" adres kitabının pdf ortamındaki ikinci cildinin 198 / 2787. sayfasındaki "Radomskaya" bölgesinin "Radom" şehri ile ilgili bölümünün "Ticari ve Endüstriyel İşletmeler" başlıklı kısmının "pastane" başlığında "Dzerzhba, Ogly (Çorbacıoğlu ?), Lüblinskaya ul. (Lublinskaya Sokağı)" kaydına yer verilmiştir.

KAÇKAR RESORT HOTEL

AYDER YAYLASINDA BULUTLARA DOKUNMAK

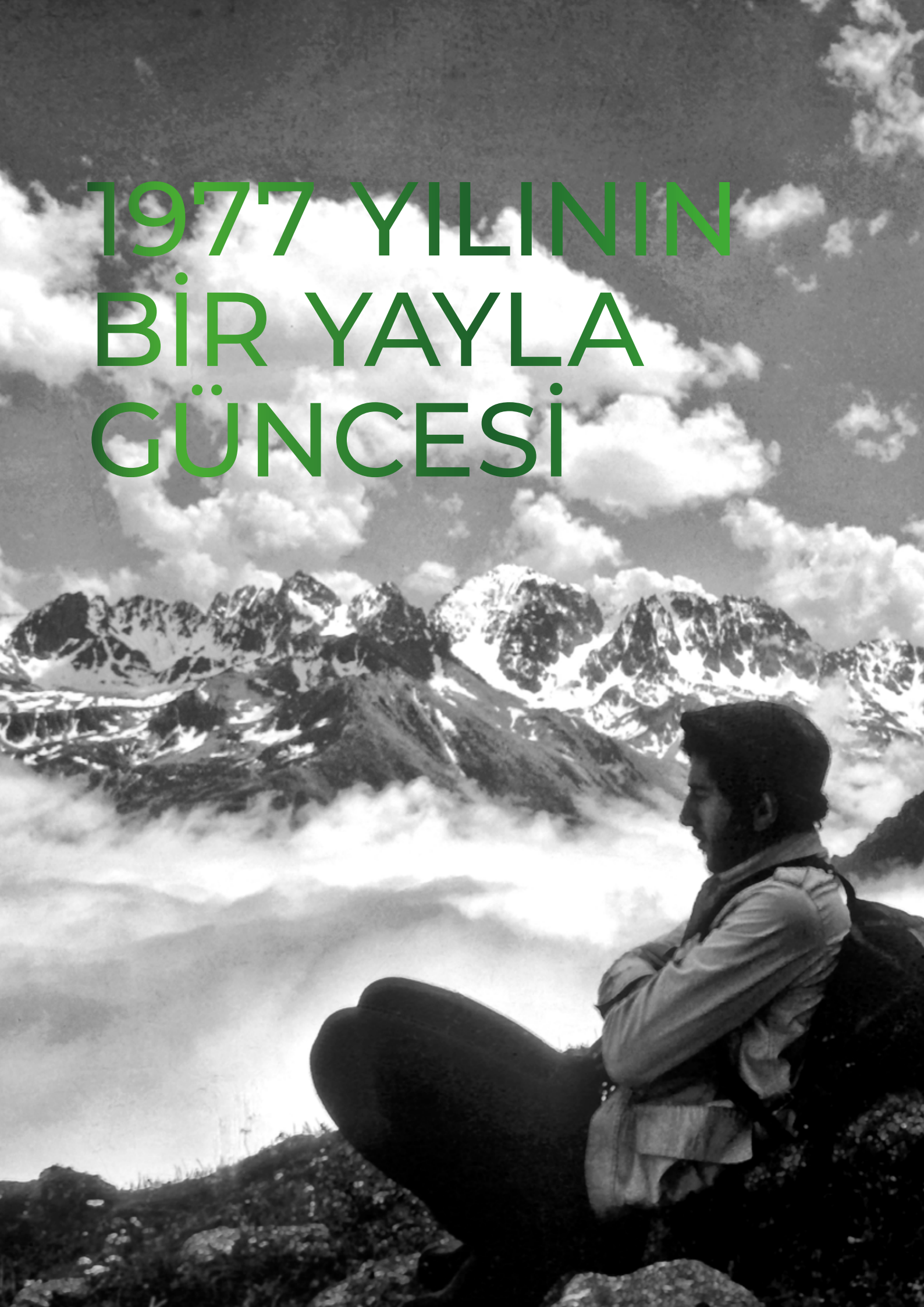
DOĞAYLA UYUMLU
DOĞANIN KEYFİNİ ÇIKARARAK
TATİL YAPMAK İSTEYENLER İÇİN

KAÇKAR RESORT HOTEL
Kaçkar Dağları Milli Parkı
Ayder Turizm Merkezi No:4
Pk: 53750 Çamlıhemşin, RİZE

+90 464 657 20 (53-65)
@ info@kackarresorthotel.com

KAÇKAR
RESORT HOTEL

1977 YILININ BİR YAYLA GÜNCEİ

Fotoğraf ve müzik sanatlarıyla ilgili olan Salim Okumuş, 1977 yılında, fotoğraf makineleriyle ve donanımıyla, belgesel çekimi için ata toprakları olan Çamlıhemşin'e gelmiş. Hava koşullarından dolayı bir hafta kadar Konaklar mahallesinde kaldıktan sonra, küçük bir ekip ve at ile, Pokut yaylasına yedi saatte, bir gün sonra da Samistal yaylasına beş saatte çıkmışlar.

Fotoğrafçı güncesini yazarken, İstanbul'dan yola çıkışını, hem yol, hem yayla izlenimlerini, o günlerin güncel konularını, yaşadıklarını kendi yorumlarıyla anlatmış. Tüm bunları da fotoğraflarıyla yaşadığı günlerin, anların kesitlerini çekmiş ve bu fotoğraflarla anılarını birleştirerek, görsel bir günce yapmış.

Arkadaşı olan ve hepimizin sevdiği, bölgemizin Yorgun ismiyle tanınan koca ozanlarından Yaşar Çelik'ten, bu gezinin fotoğraflarını, şiirleriyle yorumlama isteğinde bulunmuş, o da kabul edip yorumlamış.

Tüm bu masalımsı özgün çalışmalar, aşağı satırlarda, görselleri ve şiirleriyle sizlerin huzurundadır.

Salim Okumuş, kimdir?

Kökleri Çamlıhemşin Konaklar Mahallesi'ne dayanan Salim Okumuş'un fırıncı olan dedesi Halit Okumuş, 1931 yılında ailesiyle, babası Cemil Okumuş 9 yaşındayken Trabzon'a göç etmiş. Salim 1952 de Trabzon'da doğmuş. İlkokula Trabzon'da başlamış, taşındıkları Ankara'da ilkokulu bitirip, Ortaokula başlamış, taşınmalar devam etmiş ve tekrar Trabzon ve ardından 1965 de İstanbul'a göçüp ortaokulu orada bitirmiş. Askerlik görevinden sonra, gündüzleri firmaları "**Hemşen Ticaret**" adındaki tekstil işinizde babasıyla çalışırken, akşamları da Akşam Ticaret Lisesine devam edip, mezun olmuş(1978)

Akşam lisesindeyken, katıldığı Ses Türkiye Liseler arası fotoğraf yarışmasında 2.lik (1976) ve bir yıl sonra Yeni Fotoğraf dergisinin 3 büyük ödülünden birini alınca(1977), bu sanata karşı ilgisi daha da çoğalmış. 1977 de üye olduğu derneği İFSAK'ın 1986 yılına dek bütün kurullarında görev almış. 2012 yılında, 35 yıllık üyeliği onursala çevrilmiş.

Müzik sanatıyla da ilgisi varmış. Fotoğraf sanatında bu güne değin, ödüller almış, ulusal ve uluslararası yarışmalarda sergilere katılmış, gösteriler düzenlemiş ve halen düzenlemektedir. Müzik, şiir klipleri ve albüm çalışmalarını da sürdürmektedir.

Basında, Ses, Hayat, Gösteri, Atlas, Doğa Karadeniz gibi dergilerinde vs. yazıları ve fotoğrafları, kimi kitaplarda fotoğrafları yayımlanmış.

Müzik sanatıyla tanışması, 1975-1976 yıllarında Türk Folklor Kurumu vasıtasıyla olmuş. Türk halk müziği repertuvar çalışmaları derslerini, değerli hocalarımız; Arif Sağ, Mustafa Hisarlı, Ömer Şan ve Mehmet Özbek den almış. Bağlama derslerini de 1981 yılında Yavuz Top dan almış. 2007 ve 2008 yılında İSMEK H. Paşa Müzik ihtisas merkezi Şan bölümü hocası İlknur Yurtmandan şan dersler almış ve yıl sonlarında kurumu solist olarak temsil etmiştir.

Fotoğraf ve müzik sanatlarını kullanarak, sanatsal çalışmalarını, şiir, şarkı, türkü yorumlarını, klip, albüm, sunum ve gösterilerini kendi stüdyosunda hazırlamaktadır. Bu çalışmaları da başta İstanbul olmak üzere, yurdun değişik kentlerinde, sanat merkezlerinde, üniversitelerde, dernek ve kulüplerde, sanat merkezlerinde etkinlik olarak yapmış ve yapmaktadır. Pandemi nedeniyle geçen yıl son gösterisini Anafod derneğine interaktif olarak yapmıştır.

Sanatsal, fotoğraf ve müzik çalışmaları aşağıdaki linklerde bulunmaktadır.

E-posta : salimokumus@gmail.com
 Facebook : https://www.facebook.com/salimokumusoglu
 Youtube : https://www.youtube.com/user/okumussalim/featured
 Instagram : https://www.instagram.com/salim.okumus/
 Soundcloud : https://soundcloud.com/salimokumus
 Smule : https://www.smule.com/salimokumusoglu
 Reverbnation : https://www.reverbnation.com/salimokumu%C5%9F

GÜNCE

21 Haziran - 16 Temmuz 1977

Fotoğraflar ve yazılar
Salim Okumuş

Şiirler: Yorgun (Yaşar Çelik)

Aşağıdaki notlar 1977 güncemden alıntıdır. Hemen her şeyin özgün olduğu günleri yaşıyor ve 25 yaşın gençliği ve umudunu taşıyordum.

İSTANBUL

21 Haziran 1977 Salı
THY İSTANBUL-TRABZON
SEFERİ (AKTARMALI)

Sabah 05:00 de yataktan annem kaldırdı. Hemen kahvaltı yapamadığımdan yola çıktım. Millet cad-desine, Fındıkzade ye indim, gelen

THY otobüsü doluydu. Yeşilköy'e dek ayakta gittim. Bavulum o kadar didik didik aranmadı. İçinde giysilerim ve kimi armağanlar vardı.

Bavul dışında fotoğraf çantam ve ben iki polis tarafından arandık.

Bekleme salonuna geçtik. Bir saat kadar bekledik. Kapılar açıldı ve uçağa kadar yürüdük. O zamanlar uçağa kadar yaya gidilirdi, Bavul uçağın yakınında diğer bavulların yanına konulur, uçakta boş olan yere oturulurdu.

Saat 07.40 da Sivas adlı uçak kalktı. 40 dakika sonra Ankara'daydık. 4.000 metreye çıkıp donma gerçekleşince pek hava fotoğrafları çekemedim.

Ankara dan 08.50 de kalktık ve 10:30 civarı Trabzon'a vardık.

Uçak yolculuğu oldukça rahat ve gü-

venli. Ancak havadayken motorun bir tuhaf çalışması ve uçağın sağa sola yatması insanı biraz kaygılandırıyor.

Havaalanından Yenimahalle'ye, taksiciyle 30 liraya anlaştık ve 20 dakika gideceğimiz yere ulaştık. Berber Ali Osman dayıya bir merhaba dedikten sonra amcaoğlu Ali Kemal Okumuş 'un evine gittim. Rahmetli Kamer kardeşimin hazırladığı kahvaltıyı afiyetle yedim. Ali ve diğer kardeşleri, Osman amcam ve Hafız yengemle sohbetler vs. ile geceyi Trabzon'da geçirdim.

22 Haziran 1977 Çarşamba

Trabzon'dan ayrılış, Rize, Pazar ve Konfor(rahmetli İbrahim Gülay amca) ile Çamlıhemşin'e, mahallemiz Konaklar'a geldik.

Hava çok yağışlı ve bozuk. Dinmesini beklemek için bir süre köyde kaldım.

YAYLAYA, YOLA ÇIKIŞ // ÇAMLIHEMŞİN // RİZE 30 HAZİRAN 1977 S. 06.45 YOLA ÇIKIŞ

Bizim katır Kavrun bölgesinde firarda olduğundan, Durağh Mehmet Kuru abinin atını 400 liraya kiraladık ve yiyecek, kumanya vs. alarak yola düştük.

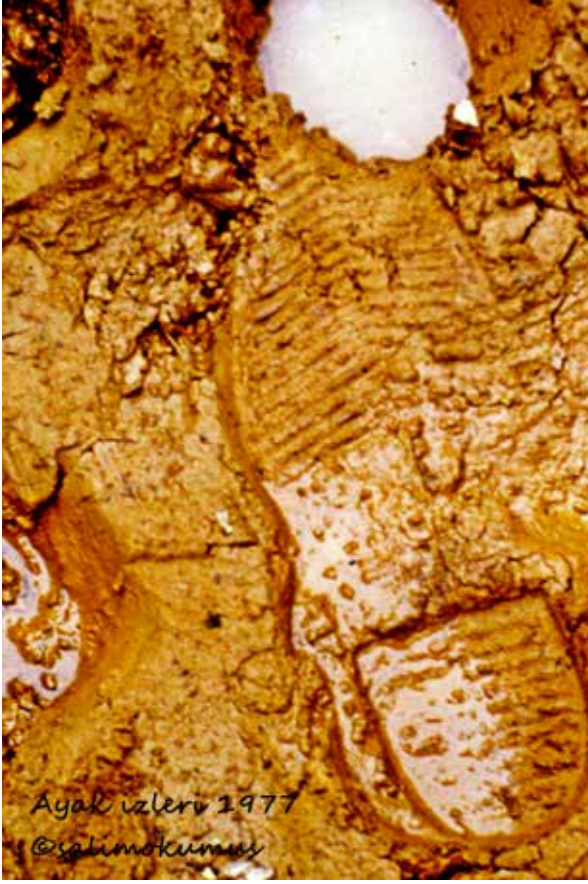
Göç çıkmıştı ve biz beş kişiydik. Ben, bizim İsmail abi, oğlu Ömer, Durağh Mehmet abi ve oğlu Macit Kuru.

30 HAZİRAN 1977
TAP
İlk mola yeri

TAP

30 HAZİRAN 1977
KARA LASTİK (AYAK İZİ)

Çarıktan sonra gelip girdi hayatımıza
Çamura imza atmış, baksanıza
Şimdi giyen var mıdır, bilir mi genç kuşaklar
Terletirdi içinde, ne çekerdi ayaklar.

30 HAZİRAN 1977
PİLUNÇUT'A DOĞRU PAŞORTİ

Bir yol ki niceler geçmiş buradan
Ne olurdu sisler, kalksa aradan
Çamın dallarından, hasrettir akan
İyi bilir yar ile sakız çıkaran.

Küçük Ömer'in küçük şemsiyesi ve babası rahmetli İsmail abimle konuşması, bakma dediğim halde Mecit Kuru'nun bakışı, köpeğin kahveye dalışı, Mehmet abinin atı bağlaması, merdivenin eğriliği, çise, duman ve yıllarrrrrrrr.

30 HAZİRAN 1977
PİLUNÇUT'UN YOKUŞU

Atı vurduk yokuşa, hem otlar hem de gider
Bizim eski yollardan, geçiyor arabalar
Zaman çabuk değişti, erken tükendi yıllar
Ne sığır var ne katır, nerde eski yaylalar.

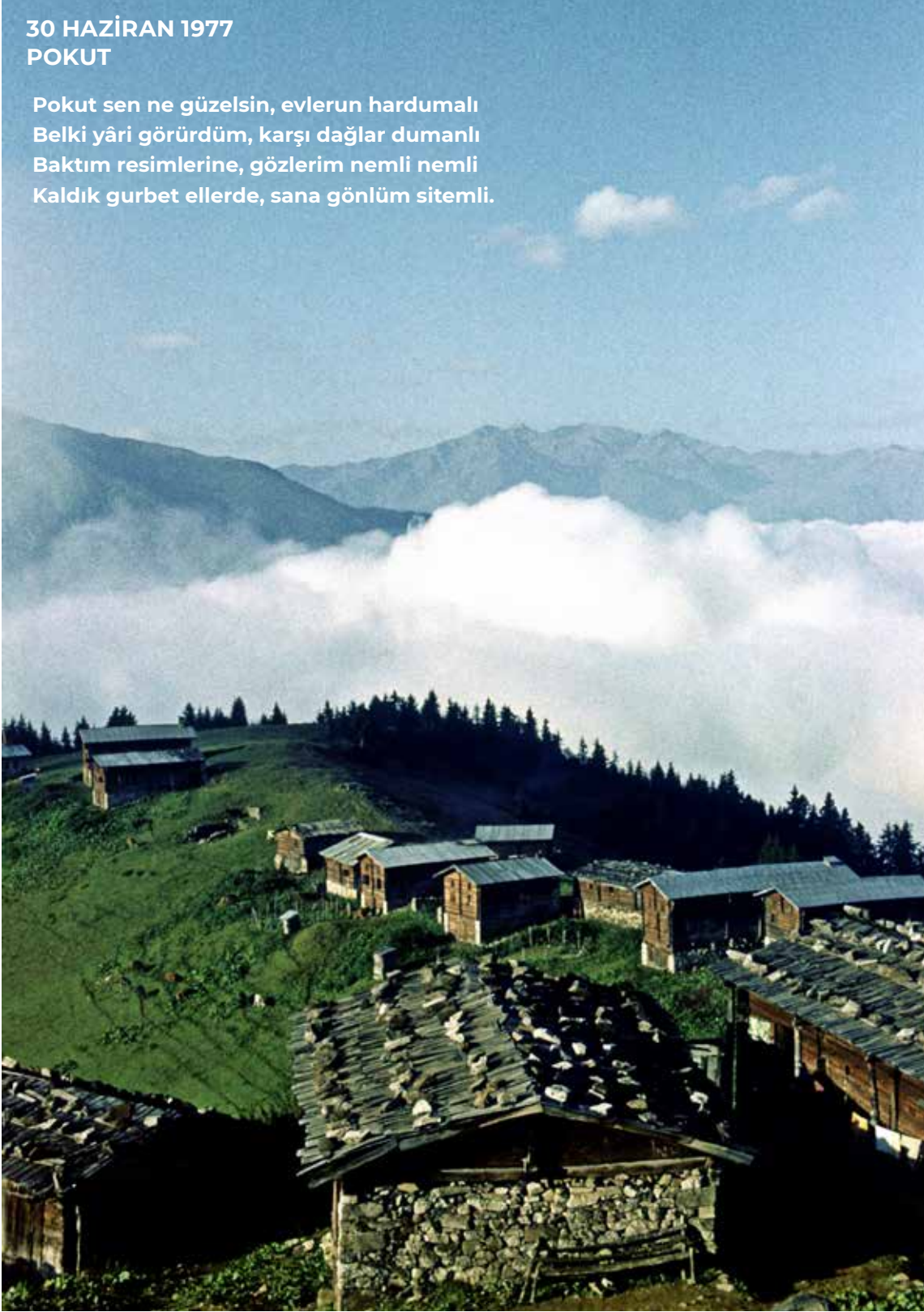
30 HAZİRAN 1977
POKUT

Sisler vadi içinde, buluttan deniz yapmış
Dünyanın güzelliği, Pokut'a mı verilmiş?
Çamlar hep sıra sıra, her tarafını sarmış
O sise o çamluğa, kim bilir kimler girmiş.

30 HAZİRAN 1977
POKUT

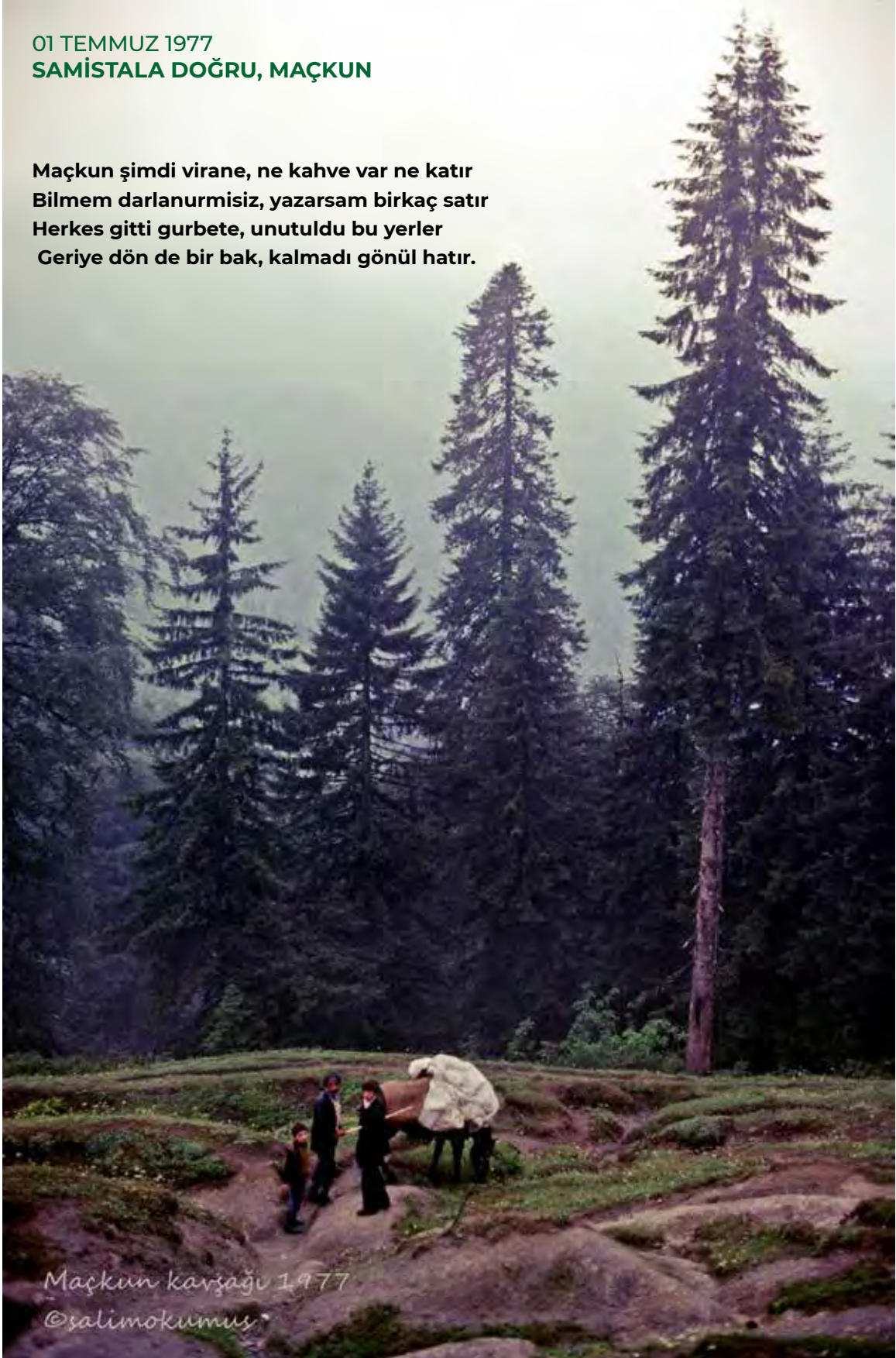
Pokut sen ne güzelsin, evlerin hardumalı
Belki yâri görürdüm, karşı dağlar dumanlı
Baktım resimlerine, gözlerim nemli nemli
Kaldık gurbet ellerde, sana gönlüm sitemli.

Pilunçut da mola verdiğimizden, Pokut a 13.45 de vardık.
Dudi'nin evde kaldık. Mehmet abinin kartoflu, tereyağlı pilavını afiyetle yedik, çayımızı içtik ve yattık.
Yattığımız yatakların içi ot olduğundan, delikli bir gece geçirdim.

01 TEMMUZ 1977
SAMİSTALA DOĞRU, MAÇKUN

Maçkun şimdi virane, ne kahve var ne katır
Bilmem darlanurmisiz, yazarsam birkaç satır
Herkes gitti gurbete, unutuldu bu yerler
Geriye dön de bir bak, kalmadı gönül hatır.

Maçkun karşığu 1977
©salimokumus

01 TEMMUZ 1977
HAZINDAG

Hazındag sırt üstünde, evler korkusuz durur
Kar yağsa ne olur ki, sanmayın ki çığ vurur
Amlakita Pokut'a, geldi geçti niceler,
Eski patikalardan, şimdi araba gider.

Hazındag 1977

@salimokumus

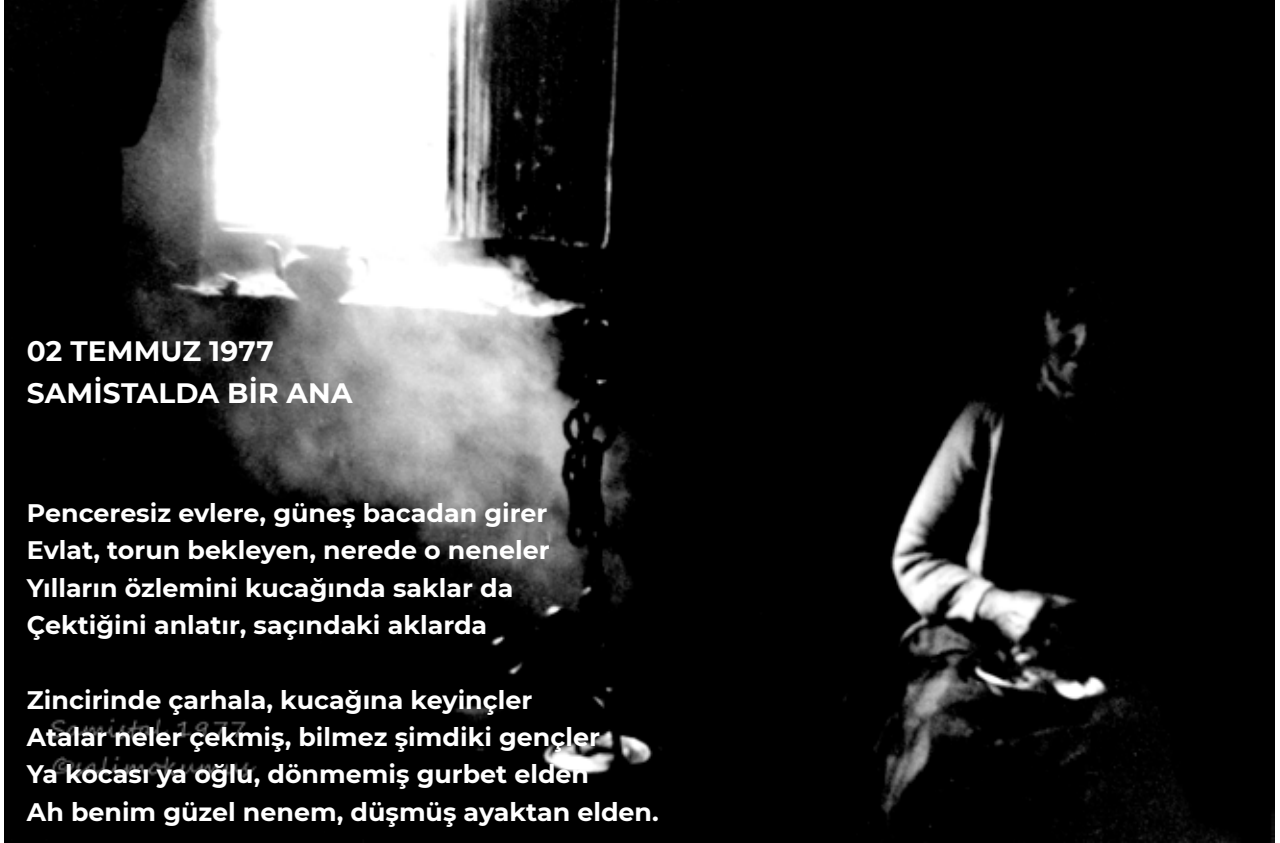
Kadınlar Soldan sağa.
Fatime Okumuş, Kerime Gülay, Asiye Tumanoglu

01 TEMMUZ 1977

Sorunsuz bir yolculuktan sonra Samistal a
ulaştık. Hava kapalı ve soğuk. 10-12 derece
gibi. Ocağa odun yetiştirmek zor.

SAMİSTALDA 3 ANA

Bir devrin tanığı olmuş analar
Ayağında çarık, elde Pandeği
Öyle sağlam durur duvarda taşlar
Ne Samistal küsmüş ne Kaçkar dağı

02 TEMMUZ 1977
SAMİSTALDA BİR ANA

Penceresiz evlere, güneş bacadan girer
Evlat, torun bekleyen, nerede o neneler
Yılların özlemini kucağında saklar da
Çektiğini anlatır, saçındaki aklarda

Zincirinde çarhala, kucağına keyinçler
Atalar neler çekmiş, bilmez şimdiki gençler
Ya kocası ya oğlu, dönmemiş gurbet elden
Ah benim güzel nenem, düşmüş ayaktan elden.

02 TEMMUZ 1977
DORİ

Dori/Samistal 1977

Bizim Dori'yi (katırı) yakalayamadık henüz. Samistala gelmiş ama eve yanaşmıyor. İsmail abimi ya da beni görünce hızla kaçıyor. Fati halama yanaşmıyor. Onun da gücü olmadığından ağıra sokamıyor. Akşam İsmail abimle birlikte ipe yakalamayı denedik yine kaçtı. Ertesi gün Fati halamın bağırmasıyla İsmail ağabeyimle uyandık. Katırımız Dori'yi kandırmış ve evin içine sokmuş. Nihayet kaçak yakalanmıştı. Sabah sütlü, kahvaltıdan sonra İsmail ağabeyim, Dori ile köye gitmek üzere yola çıktı.

soldan sağa Ali Demirci, Ufuk Tumanoglu,
Arif Coşkun, Ali Ataman. Zafer Sönmez. Coşkun Coşkun,
Ömer Faruk Okumuş Hacer Gülay ile birlikte.

03 TEMMUZ 1977 PUBLİK (GÜNEŞ DUASI)

Öğleden sonra bir grup çocuk ellerindeki bir kukla ile evin kapısına gelip bir tekerleme söylediler;

**Publik publik yağ isteriz,
Allahtan güneş isteriz,
Verenler Cennet kuşudur,
Vermeyenler cehennem kütüğü...**

Her evden şeker, yağ ve un istiyorlar ve bir evde de helva yaptırıp diğer evlere dağıtıyorlar. Güneş duası adındaki bu geleneksel eylemle Tanrı'nın acıyıp, yağmuru kesip, Sis'i kaldırıp Güneşi armağan etmesini bekliyorlar.

Hadi bakalım Çocuklar- soldan sağa Ali Demirci, Ufuk Tumanoglu,
Arif Coşkun, Ali Ataman. Zafer Sönmez. Coşkun Coşkun,
Ömer Faruk Okumuş Hacer Gülay ile birlikte.

4/7/77 P. Temi.
Güneşin batışını çektim.
Hava biraz biraz açılır gibi
oldu. Halama bakarsam bir-
kaç uğursuzun yüzündendi
havanın kapalı oluşu, onlar
gidince açılmaya başladı,
ona göre. Bu tür düşünceler-
rini silmeye çalışıyorum. An-
cak can çıkar huy çıkmaz
demişler.
Top oynarken, yolda gelirken
çamurlanan pantolonumu fırsattan
yararlanıp yıkadım.
Havanın kapanmasından ötürü
tüm anlarımla kurur-
turdum. Aşırı süttü.

04 TEMMUZ 1977
NOT VE FOTO

Güneşin batışını çektim. Hava biraz açılır gibi oldu. Fatime halama bakarsam, birkaç uğursuzun yüzündendi havanın kapalı oluşu. Onlar gidince açılmaya başladı, ona göre. Bu tür düşüncelerini silmeye çalışıyorum. Ancak "can çıkar huy çıkmaz" demişler.

Top oynarken, yolda gelirken çamurlanan pantolonumu fırsattan yararlanıp yıkadım. Hava kapalı olduğundan evde kurutuyorum. Aşırı süttü de motorları bozmuşuz. Süte biraz ara vereceğim.

05 TEMMUZ 1977 POKROVİTİN TEPESİ.

Kahvaltıdan sonra, yeğenim Ömer ile Pukrovitin tepesine doğru yola çıktık. Azığımız, domates, peynir, salatalık, ekmek, armut ve pilinadan oluşuyordu. Tepenin (fotonun)sağ tarafı Kavrın vadisi, sol taraf Samistal ve devamında Palovit vadisi.

Buradaki tepelerin en yüksek noktasının kuytu bir yerine bundan 6 yıl önce sakladığım plastik bir tarağı aramaya koyulduk yeğenim Ömer ile ama bulamadık. Havanın bozması üzerine hızlıca çekimler yaptım. Yanıma aldığım filmler Kodak, Orwo ve S.Beyaz filmlerdi. Amacıma uygun tam çekim yapamıyordum, çünkü arkadaşım Adil Murtezaoğlu'nun ödünç aldığı makinesinin pozometresi bozulmuştu.

ÇOCUKLARLA MAÇ 06-07 TEMMUZ 1977

08.30 a değin yattım. Kahvaltıdan sonra Memişefendi dağının altına giderek hem güneşlendim, hem de fotoğraf çektim. Aslında çekmekten de bıktım. Bir bezginlik var, maymun iştahlılık mı yoksa? Yoksa tasarılarımın gerçekleşmemesi mi? Bilmiyorum.

Yüzüm acımaya başladı. Kötü yandı bugün. Öğleden sonra buradaki çocuklarla maç yaptık. Çoğunlukla kalede durdum.

Haberlerde yeni bir şey yok.

Yeni M.C. hükümetini kurmaya çalışıyor.

Yarın havanın açık olacağını söyledi radyo. Günün en sıcak yeri 39 dereceyle Balıkesir olmuş.

Yorgunum, erken yatacağım.

Dün top oynarken ayak başparmağımı ağırtmışım. Gece pekiyi uyuyamadım.

Köyden ve Kavrun yolundan gelenlerle yaylanın nüfusu 20 kişi kadar arttı.

Fatime halam, Andun Hasan Şişman ağabiden duyduğuna göre, evimizin büyüklerinden, İdris ve Mehmet amcalarımın annesi olan Halalı Emine ana vefat etmiş. Yüce Tanrı dan rahmetler diledik. Yaşlı ve rahatsızdı.

Soldan sağa çocuklar
İrfan Demirci
Coşkun Coşkun
Şener Yurtseven
Ali Demirci
Arif Coşkun
Ahmet Akay
Başar Demirci
Köksal Demirci
Ömer Faruk Okumuş
Zafer Sönmez

08 TEMMUZ 1977
YAYLACILAR

Samistal taşlaruni, kena sarmış küremem
İki seğir bir buzak, ben yeylesuz duremem
Pokuttan Hazındaktan, çıkılır Samistala
O ki daha gidemem, bedenum girsun sala.

Yaylanın kurulduğu alana vanak deniyor. Sabahın erken saatlerinde inekler sağılıyor, kimileri başlarında çobanlarla kimileri de yalnız başlarına salınıyorlar. Akşam olunca özellikle yalnız gidip gelen sığırlara dönüş armağanı olarak "maloz" denilen yemek artıklarıyla ve peynir suyundan oluşan sıcak yemek sunuluyor.

Halama göre hayvanların dönme nedeni buymuş.

Bu fotoya 4 mevsim adını verdim.

Andun Hasan Şişman ağabi ve çocuklarla Arkungula gittik. Burası Samistal'ın arkası. Aşağı Kavrın yaylasına denk geliyor. Biraz çekim yaptım, 20 kare kadar.

Arkungul de çiçekler, açılmış sarı sarı
Bir yandan duman sarar, bir yandan kalkmaz karı
Giderde dolanurduk, eskiden o yerleri
Şimdi hep talan olmuş, Samistalun dağları.

09 TEMMUZ 1977
ARKUNGUL

10 TEMMUZ 1977
MEMİŞ EFENDİNİN DAĞINDAN SAMİSTAL

Havalar yine bozdu. Ayağımdaki ağrı için Fatime halam, bal ve tuz karışımı merhem hazırladı. Bayağı iyi geldi. Eline sağlık. Ayağım tam düzeldiğinde köye inmeyi düşünüyorum. Yaylanın insanları bir kısmı çobana giderken kalan kısmı da ev içlerinde işlerini yapmaktalar. Dışarlarda pek insana rastlayamıyorsunuz çocuklar dışında. Yaylanın neredeyse 360 derece açıdan her yönünü çektim. Bir de tepeden çekeyim dedim.

11 TEMMUZ 1977
İZNİMİN 21. GÜNÜ.

Dilediğim gibi geçmemesine karşın yine de çabuk geçen üç hafta.

Burasının rakımı(yüksekliği) 2.700 metre. 2.000 metrenin üstünde ağaç yetişmediğinden yöre halkı yakacak odunu en yakın bir iki saatlik yerlerden çoğu sırtta getirmekte. Bu da çoğunlukla kadınların sırtı olmakta. Ancak ikinci bir yakacak seçeneği de batıda tezek burada keşkur denilen sığır dışkısı. Bunlar toplanıp duvarların taşların üzerine yapıştırılır. İşte güneş çıktığında bunlar kurudu mu, yanarken biraz da dumanlı da olsa olur bir enerji kaynağı. Anadolu'nun çoğu böyle değil mi?

Samistalda odun yok, çile olmuş yukumuz
Biz garip yaylacıyız, gelmez yavrularımız
Bizden sonra bilmem ki, yayla kurulacak mı?
Uşaklar ve gelinler, bizi arayacak mı?

12 TEMMUZ 1977
EVİN ÖNÜ

Osman amcamın radyosunu ödünç almıştım. Samistal'da Erzurum radyosu, Almanya'nın sesi ve Bizim radyo çıkıyor. Erzurum biraz daha iyi çıkmakta. Saat 09.00 Uzun dalga Erzurum radyosunda, Rezzan Yücel "Unutma" adlı parçasını okuyor. Saat 19.00 haberlerinde TÜRKİŞ başkanı bu hükümet (2.MC hükümeti) güvenoyu alırsa genel greve gideceklerini söyledi. AP-CHP koalisyonunun tek çözüm yolu olduğunu da eklemiş.

15 TEMMUZ 1977

Samistaldaki son günüm, yarın dönüyoruz. Dün köyden gelen, İsmail ağabeyimle bir pılav yaptık. Suyundan mı yağından mı, çok güzel oldu. Fatime halamda, Ömer de sevdi. Afiyetle yedik.

(Ancak İsmail ağabeyimizi, ne yazık ki, bir yıl sonra İstanbul'da 34 yaşında yitirdik. Çok sevdiğim bir insandı, çok anılarımız olmuştu. Saygıyla, rahmetle ve özlemle anıyorum onu.)

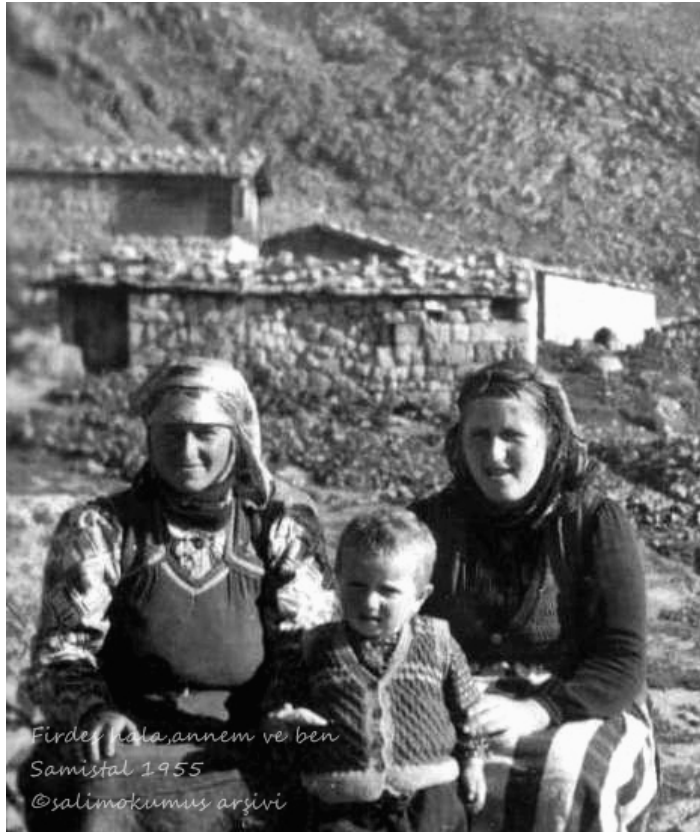

16 TEMMUZ 1977
SAMİSTALA VEDA,
DEVEBOYNUNDAN POKUT

09.15 de benim torpil, İsmail ağabeyimin de 3 el tabanca atışıyla Samistaldan ayrıldık. Hazindag'dan sonra soldan Deveboynundan Maçkun'a geçtik. Yol pek kullanılmadığından biraz zordu ama havanın da güzelliğiyle yolu bitirdik. Deveboynunda çok uzaklarda, aşağılarda, yaban keçileri gördük.

14.15 de Pokuta ulaştık. Yükümüz olduğundan, acelemiz olmadığından.

Pilunçuta gidip, bir şeyler aldık. Hava açıyor gibi, güneşi de gördük.

*Firdes hala, annem ve ben
 Samistal 1955
 @salimokumus arşivi*

1955 YAZ / Samistal
Firdes Ahmetoğlu hala, annem Ayten
Okumuş ve ben..

Ayten, Firdes, Salim, sene elli beş
 Samistalda, hava beleş su beleş
 Bir de duman kalkıp, doğunca Güneş
 Doyulur mu yaylaların tadına doyulur mu?

BUGÜNKÜ (güncel) YORUMUM

44 yıl sonra bugün, artık "çağdaş dünya" adına yeşil yollar, maden aramalar, kornalar, hoparlörler, eksozlar, iç ve dış kirlenmeler, paraya tapmalar.

Kentlerin, yenedünya anlayışının tüm hastalıkları; köylere de yaylalara da yayılıyor. Köylerimizin saf, temiz insanları zehirleniyorlar, paranın pis varlığından.

Çözüm mü? Çözüm ellerimizde.

Salim Okumuş

13.06.2021

Şiirleri ile bu günceye destek veren bölgemiz şairlerinden Yaşar Celik'e (Yorguna) sonsuz teşekkürlerimizle.

Yöresel Kahvaltı;

- Verçenik Tereyağı
- Yöresel Bal

Yöresel Yemekler;

- Muhlama
- Karalahana Çorbası
- Karalahana Sarması
- Fırtına Deresi Alabalığı
- Ev Yemekleri

Ailenizle vakit geçirebileceğiniz nezih bir ortam...

Rezervasyon Tel:
0 312 485 32 04

Adres: Haymana Cad. 144/B
Gölbaşı/Ankara

YALTA DOĞUMLU, SON RUSYA GURBETÇİSİNİN OĞLU

TAKOŞOĞLU ALİ ALTAŞ

Yaşar Yurtseven

Ali amca hem benim köylüm ve hem de benim tanıdığım son Rusya doğumlu gurbetçi oğludur.

9 yaşındayken birçok macera ile memlekete gelmişler.

Kendisiyle hatırlayabildiği kadarıyla Rusyayı, yolculuğunu ve o zamanın Karadenizini konuştuk. O anlattı biz not aldık.

Aslında sohbetimiz daha uzun oldu. Fakat sohbetimizin Türkiye ayağını ikinci bölümü saklayacağız,

Bu bölümü, yani Rusya anılarını, birinci ağızdan dinlemenin sizin de hoşunuza gideceğine inanıyoruz.

Ali Altaş Rus komşusu ile

Ali Altaş.Rusyada.

Abi Ahmet ve kendisi.

TAKOŞOĞLU ALİ...

1923 Yalta doğumlu olan Ali Altaşın babasının adı Pehlül annesinin de adı Firdevs.

O zaman Yalta da Tarakçı ailesine ait Dilber Pastanesi vardı. Babasının da pastanesi ve fırını varmış.

“Yaltadan Azak denizine doğru gittik. Orada da Fırın ve Lokanta vardı. Ağabeyim de oradaydı. 2 ağabeyim iki ablam vardı. Türkiye’ye bir tek ben geldim çünkü babam üç sefer evlenmiş ve en son annemle evlenmiş ve ondan tek çocuk bendim.”

Abileri Ahmet ve Remzi, ablası da Emine ve Havva.

Abisi Ahmet ile aralarında 20 yaş varmış. Annesi Tatar ve Güney Kafkas Türklerindendi.

“Yalta deniz kenarında çok güzel bir yerdi. Yalta da çarın bir yazlık sarayı vardı. Neredeyse şimdiki Antalya gibi

orası Rusyanın yazlığıydı.

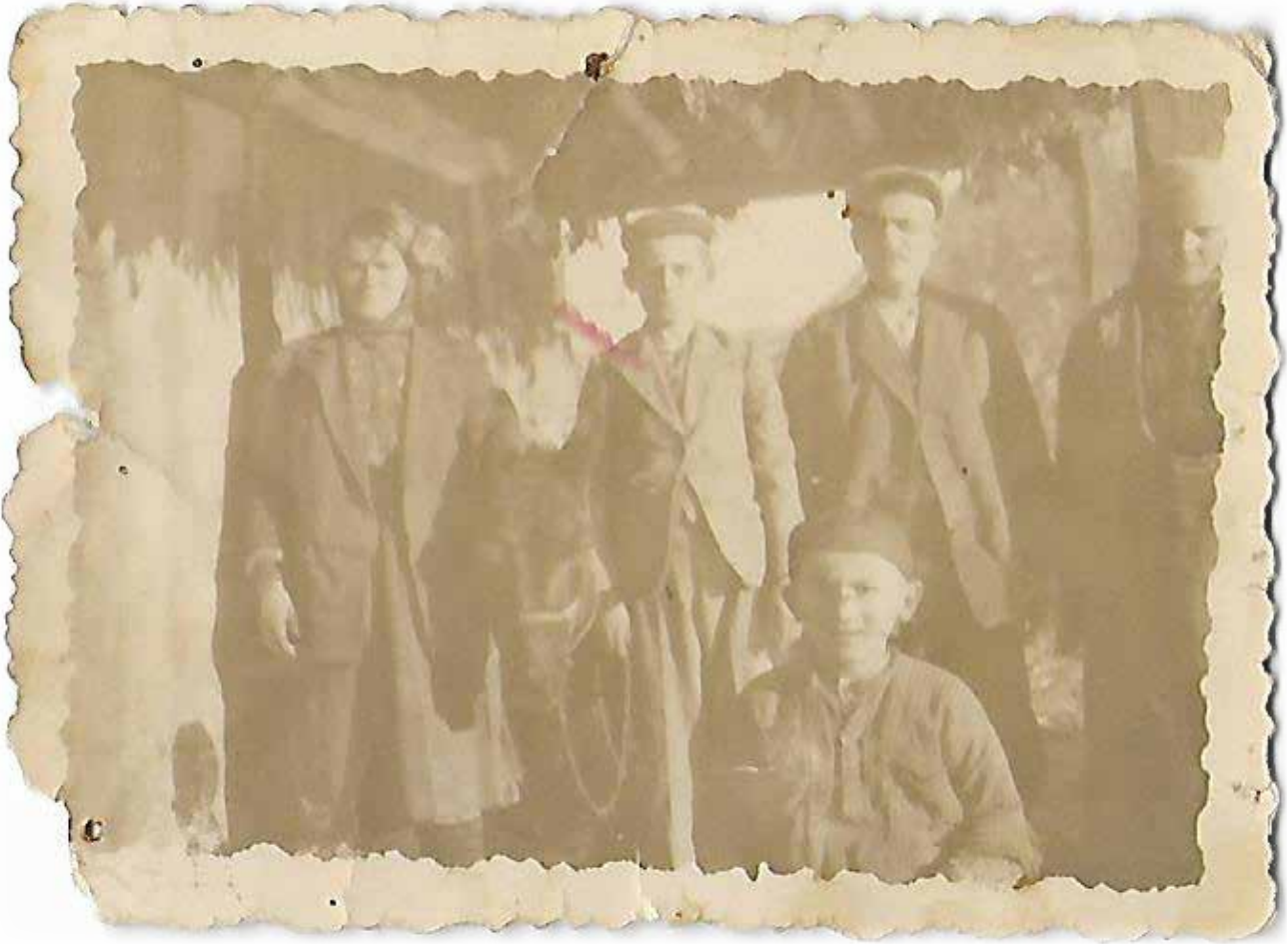
Babam işini Yalta dan Alupka ya nakletti. Beni de Simferopol da okula vermişti. Zaten bizlerde yurda oradan geldik.

5 sene orada okudum ve ilk okulu bitirdim. Okulda birçok toplumlardan çocuklar vardı ama okuldaki tek türk bendim ve beni de okulda çok severlerdi.Oradaki yakınlığı ben hiç bir yerde görmedim.

Komünizm zamanında biz yokluk görmedik. Her şey vardı.

Babam simit yapardı.

Ben simitleri koluma dize gider dışarda çocuklara dağıtırdım. Babam da bir şey demezdi. Hatta hoşuna giderdi. Simferopol daha içerde bir yerdi. Asıl ismi Akmesitmiş

Annesi, kendisi, babası ve ablası.

ama sonra değiştirip Simferepol yapmışlar.

O zamanlar Rusya da bir yerden bir yere gitmek kolay değil di. Babam çok uğraştı ama yurda dönmek için izin alamadı. Abim devreye girdi. Moskova'ya gitti geldi uğraştı derken sadece bize izin çıktı ama abim kaldı.

Diğer kardeşlerim zaten buradaydı. Bir tek ben gelebilirdim.

Büyük abim Ahmet bizimle gelemedi ve orada kaldı.

Biz Simferepol de beklerken bize izin çıktı ve hazırlıklara başladık.

Hazırlıkla başladık ama çok malzeme-memiz vardı. Balvullar ağzına kadar

doluydu. Bir dikiş makinesi bile vardı onu da getirecektik.

Tren yolu geldik ve Batuma ulaştık. Oradan şimdiki gibi gümrük kapısı olmadığından vapurla Trabzona geçmemiz gerekiyordu.

Birkaç gün Batumda kaldık. otelde değil de babam bir yer tutmuştu orada kaldık.

Çok susamıştım. Annem mutfağa git orada su vardır deyince mutfağa koştum.

Duvar da kap kapağın durduğu raflar vardı ve alt taraf ta kovalar içerisinde sular vardı. Ben o hızla hemen bir kepçe daldırıp içmeye başladım ama bir de nee göreyim. gazyağı içiyorum.

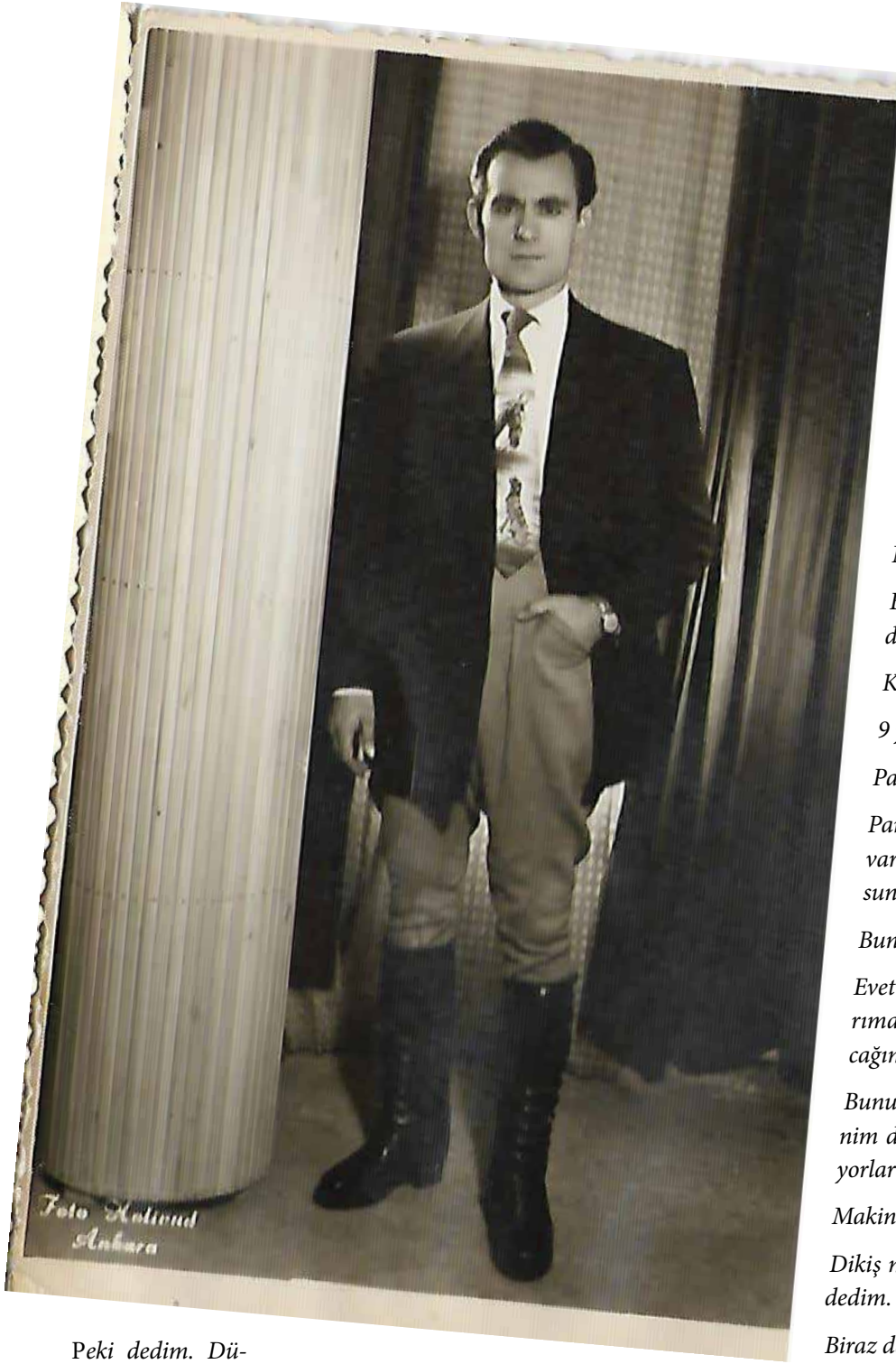
O zamanlar tüm Türkiye'ye gaz yağı Batumdan geliyordu.

İçtim ama ben bu sefer başladım midemden yanmaya.

Bağırmaya başladım. Meğer yukarıda bir doktor varmış. O geldi ve gerekli müdahaleleri yaptı ama bizim hareketimiz on gün kadar benim iyileşmemi bekledi.

Sınıra doğru yürüyecektik ve eşyalarımızı yanımızda taşıyorduk.

Babam vapura doğru giderken sınırda bana dikiş makinasını hiç bırakmamamı ve nereye gidersek oraya dikiş makinasını da sürükleyerek getirmemi sıkı sıkıya tembih etti.

Peki dedim. Düşünün ki daha 9 yaşındayım.

Gümrüğe geldiğimizde kapıda 2 nöbetçinin durduğunu gördüm.

İçerde de 1 masa var ve bir kişi orada oturmuş. Sarışın uzun boylu bir subaydı.

Nöbetçiler bizi yaklaştırmak istemiyordu ama subay bırakın gelsin dedi.

Oraya da dikiş makinesini sürükleyerek götürdüm. Makinayı orada bır-

raktırdı.

Kimsin dedi. O zaman soyadı yok ve biz Takoşoğlu olarak biliniyoruz.

Ali Takoşoğlu dedim.

Ha Takoşov dedi.

Nereye gidiyorsun dedi.

Memleketimize gidiyorum dedim.

Sen burayı beğenmedin mi dedi.

Beğendim...

Niye gidiyorsun o zaman dedi.

Babamın vatanına gidiyorum dedim.

Kaç yaşındasın dedi.

9 yaşındayım dedim.

Parmağındakiler nedir dedi.

Parmağında iki tane dantel yüzük vardı. Hatta babam parmağıma olsun diye arkasını desteklemişti.

Bunlar sana büyük dedi.

Evet ama evleneceğim ve birisini karıma verip diğerini de kendim takacağım dedim.

Bunu duyunca şöyle bir güldü ve benim de 2 çocuğum var ve sana benziyorlar dedi

Makinaya bakın o nedir dedi.

Dikiş makinası, Eve lazım, Babam aldı dedim.

Biraz daha konuştuktan sonra Haydi iyi yolculuklar, Babana selam söyle dedi.

Çıkarken diğer nöbetçiler beni gümrük için durdurmaya çalışırken bırakın gitsin dedi.

Makinayı aldım çıktım ve bir daha arkama bakmadan gittim.

Babamlarda eşyaları hazırlamışlardı.

Bizimle beraber, babam, annem, abimin eşi ve abimin Hüsnü isimli Rizeli bir ortağı vardı.

O günü bir şekilde geçirip ertesi gün vapura bindik ve Trabzona geldik.

Trabzonda gümrükten geçtik ve kalacağımız otele geldik.

Trabzonda yokuştan çıkarken Amedoğlunun yeri vardı ilerde Begi Alinin bir pastanesi vardı ve onun hemen yanında bir otel vardı işte orada kaldık. O otel hala vardır.

Otele gelir gelmez babam bana şidetle bir sarıldı ki şaşırdım.

Sen dedi çok büyük bir iş başardın.

Nedir dedim ama söylemiyor. Annem de gülümseyerek bana bakıyor-

du.

Meğerse dikiş makinasının 3 tane gözü vardı. Bir tane ortada iki tane de yanlarda.

Ortadakinin içi altın doluymuş. Oraya saklamışlar.

Meğerse hem bana ürkemeyeyim diye bilgi vermiyor ama diğer taraftan sakın makinayı hiç bir yerde bırakma diye sıkı sıkıya tembih ediyorlarmış.

Birkaç gün Trabzonda kaldık, sonra köye doğru hareket ettik.

Pazara geldik. Çarşıbaşı denilen bir yerde merdivenleri çıkılan bir kahve vardı, orada çıktık ve orada 2 gün kaldık.

Babam bavulu ilk defa orada açtı.

Bir de bakalım ki bavulu boşaltmışlar ve yerine odun koyarak aynı ağırlığa getirmişler. Yani Rus gümrüğünü geçtik ama bizim memleket de yani Trabzon da bizim bütün eşyalarımızı almışlar.

Benim de bütün eşyalarım gitmiş.

Allahtan dikiş makinası yanımdaydı.

Pazardan da köye o zaman araba yolu yok. Taşıyıcılık yapan Katerciler vardı. Babam 8 tane at kiraladı. Oradan Lamgo üzerinden Kanlıboğazı aşarak köye geldik.

Babam bir daha gurbete gitmedi.

ABİMİN HİKAYESİ...

Sonra bir ara ağabeyim geldi.

Ağabeyim Odesadan sonra İstanbul'a geçti.

İstanbul'da bir fırın tuttu. Bir ortağı vardı Ahmet isminde Rizeli birisi.

O zamanlar Rusyada para geçmiyor ve sadece altın, pırlanta, yakut üzerinden iş yapılıyor. Abim de bir ara o işlere takılmış.

Orada bir askeri subay varmış. Onunla tanışmış. Türkiye'ye geliş vizesini de o zaman almış abim.

Bu subaya içi altın, pırlanta ve yakut dolu şekilde büyükçe bir kese emanet etmiş ve götürübilirsen Türkiye'de senden alırım demiş. Götüremezsen de ananın ak sütü gibi helal olsun demiş ve o şekilde bırakmış köye gelmiş.

Aradan birkaç ay geçtikten sonra Karedoğdan kahveden eve doğru heyecanla gelip babama "Ben İstanbul'a gidiyorum!" dedi.

Babam ne oluyor diye sordu ama o cevap vermedi ve sadece gitmem lazım dedi.

Meğerse buna o subaydan bir mektup gelmiş ve subay buna hemen İstanbul'a gel diye not göndermiş.

Abim hemen İstanbul'a gidip o adamı buluyor.

Biraz sohbet falan ediyorlar ve subay o torbayı çıkartıp abime veriyor.

Abim iş yaptığı için hemen içinden birazını ceplerine aktarıp keseyi ayrı tutuyor ve Kapalıçarşı'da bir kuyumcuya bozdurmaya gidiyor.

Kuyumcuyla pazarlık ediyor ve tam

Abi Ahmet

o sırada 2 sivil kişi geliyor ve kollarına girip abimi karakola götürüyorlar, meğerse polislermiş.

Sorguda 'bunlar nereden geldi, nereye gidiyor' diye epey bir sorguluyorlar.

Bu konu o zaman muazzam birkaçakçı yakalandı başlığıyla gazetelere bile düşmüştü.

Çok uğraştı o zaman paçayı kurtardı ama o servetin çoğu bu işte gitti.

Daha sonra Beyoğlu'nda bir fırın açıyor mal sahibiyle problem yaşayınca bu sefer Çorlu'da bir fırın açıyor.

Ben hatta o zaman yanına gidip biraz tahsil görmüştüm.

Orası kapandıktan sonra askere gitti.

Askerden sonra tekrar gelip Beyoğlunda bir bina almıştı onun altına pastane açtı.

O binayı daha sonra Turgut Özal yol yapmak için yıktı. Ailesi şimdi büyükdere taraflarındalar.

KÖY HAYATI...

Ben mecburiyetten köye gelmeden evvel hiç buralara gelmemiştim. Yani köye ilk defa 9 yaşında geldim.

Düşünsene Pazardan köye gidiyosun yol yok. 8 katırla beraber yükleri köye götürüyorsun.

Orada yaşarken bırak küfürü falan ben babamın kulağını çektiğini bilmem.

Oradayken bizimkilerden çok vardı. Tarakçılardan falan.

Buraya gelince düşün ki Pazar orada bizim kaldığımız yerlerin yanında köy gibi kalıyordu. Pazardan yola çıktık yol yok. Bir taraftan yağmur yağıyor diğer taraftan her taraf çamur içerisinde. Girdik bir ormana. Resmen yol ile orman ile boğuşa boğuşa gidiyoruz.

Karnımız acıktı. Orada girdik bir ağacın altına ama ip gibi yağmur yağıyor.

Biraz ekmek ve ufak tefer bir şeyler vardı onları yedik. Nihayet geldik köye.

Köyde bir baktım ev perişan.

Etraf perişan.

Kimsede bir şey yok. Her şey perişan.

Üst baş perişan.

Ablamı bir gördüm tanıyamadım.

Resmen herkes insanlıktan çıkmış gibiydi.

Düşün ki en az kırk elli yama vardı

bir gömlekte.

Sefalet had safhadaydı.

İpek para ortadan kalkmış herkes aşırı yoksullaşmıştı.

İpek para yani çarın parası çok güzeldi. Yıka yıka bir şey olmazdı o kadar da sağlandı. Ama parayı ortadan kaldırıncı Rusya, buradaki birikimler sıfırlandı gitti.

Bende hala o zamandan kalmış ipek paralar durur.

O zamanlar insanlar çok açtı. Çünkü kimse de para yok. Mısır kimseye yetmiyor. Birkaç hayvan var onlarda aç, yiyecek yok.

Ben bunları yaşamadığım için resmen şok oldum.

Neyse aradan birkaç gün geçti ve ben birkaç da arkadaş edinince köy güzel gelmeye başladı. Bayıldım gitti.

1932 de yurda döndük yurda döndüğümüzde ben gene birinci sınıftan okula başladım ve 1943 de asker oldum.

Buraya gelince kocakarılar evde aman Rusça konuşma cehenneme gidersin diye bizi korkuturlardı ve hiç konuşmadım.

Babam birinci dünya savaşında esirmiş ve onu Sibiryaya sürmüşler.

Sadece babamı değil bütün Türkleri Sibiryaya sürmüşler. Fakat o zaman lokanta, pasta ve fırın tipi yerleri daha ziyade Türkler işlettikleri için bu işleri yapanlar azalıyor.

Bunun üzerine Stalin bunlara izin veriyor.

Babam 6 aylık esaretten sonra hemen fırınına geri dönüyor.

O zaman oralarda Ermeniler çok

varmış.

Daha evvelki iş yerlerinde yanında çalışanlardan çok ermeni varmış.

Bu sebeple biraz da Ermenice bilirmiş.

Neyse geliyor fırına ve hemen hazırlıklarını yapıyorlar. Aynı eski şekildeki gibi fırını açıyorlar. O arada bir gün fırın da uyuya kalıyor.

Bakıyor ki Ermeniler aralarında konuşuyorlar.

Buyaptığının Türkünü öldürelim bu gün. Çok parası var. Parasını da alırsız diyorlar.

Babam güya anlamamış ve bir şey olmamış gibi kalkıyor ve usulca Karakola gidip duyduklarını anlatıp sorunu çözüyorlar.

Niye bunu anlattım çünkü özellikle şimdi bazı şeyler söyleyip duruyorlar.

Bizim zamanımızda Ermenilere ait bir yerlerde bir şeyler saklamışlar gibi bazı duyumları alırdık. Bazısının peşinden koştururduk ama bir şeyde çıkmamıştı.

Bizim oralarda zamanında yaşamışlar ama çok eskiden buraları terk etmişler.

Bazen duyuyorum, Ermeniden dönme veya Ermeniceyi unutturmuşlar diye ama böyle bir şey yok.

Olsaydı bilirdik.

Yaşlılardan da bir şey duymadım.

FIRTINANIN KUŞLARI

Birol Hatinoğlu

Kaçkar dağlarının doğudan batıya uzandığı bölge Doğu Karadeniz Dağları olarak isimlendirilmiştir. Kaçkar dağ silsilesinin kuzey yamaçları, bir kısmı milli park sınırı, bir kısmı da bu alanın dışında olmak üzere 1500 metrenin üzerinde bulunan habitatlar birçok kuş türü için ülkemizdeki en önemli yaşam, göç, üreme ve beslenme alanını oluşturmaktadır. Ülke genelinde yapılan ÖKA (Önemli Kuş Alanı) envanter çalışmalarında 184 alan belirlenmiş olup Doğu Karadeniz Dağları bu alanlardan biridir. Önemli Kuş Alanları, kuş türlerinin nesillerini sürdürebilmeleri için özel anlam taşıyan coğrafyalardır.

Önemli Kuş Alanları uluslararası ölçekte öneme sahip olup, kuşların diğer canlı ve ekosistemlerle birlikte devamlılığını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu alanlar, BirdLife International tarafından geliştirilen bilimsel kriterlere göre seçilmektedir. Önemli Kuş Alanı (ÖKA) kavramı altındaki iki ana yaklaşımdan biri olan hassaslık kriteri, nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan kuş türlerinin önemli popülasyonlarının barındığı alanların belirlemesinde kullanılmaktadır. Diğer kriter

ise benzersizlik kriteridir. Bu kriter dar yayılışlı türler, tek bir biyoma bağımlı türler ve yoğunlaşan türler için önem taşıyan alanları belirlemek için kullanılmaktadır. ÖKA'lar yalnızca kuşlar için değil, barındırdığı diğer canlı topluluklarına da ev sahipliği yapmasıyla Anadolu'nun korumada öncelikli yaşam alanları için emsal teşkil etmektedir.

Fırtına deresinin denize döküldüğü alandan başlayıp Kaçkarların zirvesine ve hatta güney yamaçlarına kadar uzanan farklı ekosistemler yüksek çeşitlilikte kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Belirttiğimiz üzere bölgemiz bazı kuş türlerinin nesillerini sürdürebilmesi için önemli bir alan. Atmacayı kültürel olarak bölge insanının yaşamı ile çok derin bir bağ kurup bütünleştiği için bir kenara koymak gerek diye düşünmekteyim o nedenle onlara burada değinmeyip özel olarak işlenmesi gereken bir tür olarak görmekteyim. Diğer türlere gelecek olursak insana yakın olan ve avcılığı yapılan birkaç tür haricinde çoğu kuş türü bölgemiz insanları tarafından farkında olunmasa da kuş gözlemcileri, doğa fotoğrafçıları ve ülkemizde kuşlar üzerinde çalışmalar yapan

akademisyenler için özel ve nadir türlerdir. Bölge dünyanın en büyük ilk dört yırtıcı göçünün bir tanesinin gerçekleştiği Doğu Karadeniz Göç Yolu (2014 yılında yapılan yırtıcı göçü sayımında 1 milyon 350 bin yırtıcı tespit edilmiştir) üzerinde olması nedeni ile Çamlıhemşin civarında da hem ilkbahar hem de sonbahar göçünde ciddi sayıda ve çeşitlilikte yırtıcı kuş türü gözlemlenmesine neden olmaktadır. Bilhassa sonbahar göçünde uygun hava şartlarında yaylalarımızdan akın akın geçen binlerce şahin, kartal, delice, atmaca, doğan ve kara çaylağın süzülüşünü seyretmek ve bu mükemmel görsel şölene ev sahipliği yapmak ayrıcalıklı bir durum teşkil eder. Bu çeşitlilik ve barındırdığı özel türler nedeni ile ülkemiz haricinde başta Avrupa ve diğer bölgelerde yaşayan kuş bilimciler, doğaseverler ve fotoğrafçılar tarafından bilinen bu alan, yeterli rehberlik ve tanıtım hizmeti verilememesi vb alt yapı yetersizlikleri nedeniyle bölge turizmimize ekoturizm açısından kazandırılmamıştır. Yaşam alanları ve canlıların korunup gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak ve değer katacak bu önemli faaliyetler

ne yazık ki yapılamamaktır.

Umudumuz bu doğal güzellikler ve canlıların insanlarımız tarafından tanınması, korunması ve tanıtılmasıdır. Bu sayede hem doğamız korunmuş, hem de bölge turizmine ciddi bir katkı sağlanmış olunacaktır. Son yıllarda komşumuz Gürcistan benzer habitatlara ve benzer kuş türlerine sahip olmasının yanı sıra başarılı tanıtım faaliyetleri ve düzenlenen etkinliklerle ekoturizm üzerinden bölgenin bu pastadaki payının hemen hemen hepsini almaktadır. Biz ise ne yazık ki turizm yatırımı olarak halen her yere beton oteller ve modern restoranlar yapmaktayız ve turizminde bundan ibaret olduğunu zannetmekteyiz. Bölgemiz kuş türleri açısından önemli olduğu gibi birçoğu endemik dünya çapında önem taşıyan kelebek, amfibi, sürüngen, memeli

ve bitki popülasyonuna da ev sahipliği yapmaktadır.

Dünyada her yıl yaklaşık 40 milyon kişi kuş gözlemi yapmak için ülkeleri geziyor ve gittikleri bu ülkelerde milyonlarca dolarlık katma değer sağlıyorlar. Turizmde son yıllarda doğa turizmi ve ekoturizm kavramları önemli bir yer almaya başlamıştır. Kuş gözlemi ve doğa fotoğrafçılığı yapan kişiler ekonomik düzeyi yüksek insanlardan oluşuyor ve bu insanları bölgemize çekmek turizmden elde edilen geliri de artıracak aşıklar bir gerçektir. Doğu Karadeniz bölgesine şu ana kadar yaklaşık 354 kuş türü gözlemlenmiştir. Bunlardan bir kısmı yıl boyu bölgemizde yaşayan bir kısmı ise göçmen türlerdir. Ülkemizde gözlemlenen tür sayısının 490 olduğu düşünülürse bu rakamın hatırı sayılır bir rakam olduğu anlaşılıyor. Bu sayı-

nın oluşmasındaki en önemli nedenlerden birisi bölgemizin önemli bir kuş göç yolu üzerinde olmasıdır.

Tüm bu eksikliklere birde bölgemiz ve dünya kuşçuluğu açısından önemli türler olan ve ülkemizde tüm yıl koruma altında bulunması gereken nadir türler Dağ Horozu ve Urkeklik yaşam alanlarının ava açılması eklenmiştir. Bu serbestlik bazı kötü niyetli kişilerce kaçak olarak av köpekleri de kullanılarak dağ horozu ve urkeklik avı yapılmaktadır. Umudumuz odur ki yeni av sezonunda bu konuda bir düzenleme yapılacaktır. Dünya ölçeğinde kuş türlerinin sayılarının azalması ve türlerin tehdit altında olacak seviyeye düşmesinde en önemli etkenlerden ilk üçü olanlardan pestisit kullanımı, yaşam alanlarının yok edilmesi, istilacı türlerin olumsuz etkileri gibi etmenler bölgemizde

alpin kuşağında görülmemekle beraber 4. etmen olan kaçak av baskısı dar bir yaşam alanına sahip bu türler için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır, bu baskıyı ve yok oluşu belli bölgelerde yaptığımız gözlemlerde net olarak görmekteyiz. 2016 yılında 34 adet dağhorozu sayımı yaptığım bir alanda bir yıl sonra 6 birey ve bol miktarda boş kovan gözlemlemem buna bir örnek teşkil edebilir. Bölgemiz doğal yapısı itibarı ile koruma yapılması çok zor alanlara sahip olduğu için burada asıl görev bölge halkına düşmektedir. Bu konuda bölge halkının göstereceği koruma faaliyetleri bu türlerin gelecek nesillere aktarımı ve sağlıklı bir ekosistemin bölgemizde devam etmesi için çok önemli olduğu aşikardır.

Bu konuda bize düşen görevde kuşları halen öldürülecek hayvanlar olarak gören insanlarımıza, bilhassa yerelde yaşayan vatandaşlarımıza özellikle de öğrencilere yönelik eğitim programları oluşturarak kuş türleri ve doğa bilincinin oluşturulması olacaktır. Bu amaçla bölgemizde yaşayan türlerin tanınması, tanıtılması ve kılavuz bir eser olması için Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü'nün desteği ve sayın Prof. Dr. Ahmet Karataş hocamızın editörlüğü ile gözlemci arkadaşlarım Hakan Kahraman ve Taner Şeremet ile Doğu Karadeniz Kuşları isimli bir kitap çalışmasında da bulunduk.

Şimdi biraz da bölgemizi ÖKA kriterlerine sokan bu kuş türlerini tanıyalım. Ve bu değerlerimizi tanıdıkça tanıtalım. Bölgemizdeki bu çeşitliliği arkadaşlarım yazdığımız Doğu Karadeniz Kuşları adlı kitap ve fotoğrafladığımız türleri paylaştığımız sosyal medya hesapları-

mızda gören bir dostumuzun ifade ettiği gibi "Rize muhlamadan ibaret değilmiş" sözü çok güzel özetliyor ;

Bölgemiz için en önemli kuş türü ülkemizde sadece bölgemizde yaşayan Dağhorozu, dünyada Kafkas coğrafyasına endemik bir kuş türü olması, Urkeklik ise dünyada sadece ülkemiz, Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan ve İran'da gözlemleniyor olması, dünya genelindeki Sürmeli dağ bülbülü popülasyonunun % 95'inin ülkemizde ve bölgemizde

bulunması ile dünya çapında kuş gözlemcileri ve araştırmacılarının bu türleri görebilmeleri için bu coğrafyaya gelmelerini zorunlu kılıyor. Çamlıhemşinde, Kaçkar dağları ve eteklerinde çoğu alpin türleri olarak bilinen, 1000 metre ile 3500 metre arasındaki yüksekliklerde bazıları yaz boyu gözlemlenebilen, bazıları yıl boyu buralarda bulunan ve bazıları da üremek için Afrika'dan, güney batı Asya'dan yaz göçmeni olarak gelen ve önem arzeden türlerimizi sıralayalım.

- 1 - Dağ Horozu / CaucasianGrouse / Lyrurusmlokosiewiczii
- 2 - Urkeklik / CaspianSnowcock / Tetraogalluscaspicus
- 3 - Kızıl akbaba / GriffonVulture / Gypsfulvus
- 4 - Sakallı akbaba / BeardedVulture / Gypaetusbarbatus
- 5 - Kara akbaba / CinereousVulture / Aegypiusmonachus
- 6 - Atmaca / EurasianSparrowhawk / Accipiternisus
- 7 - Kaya kartalı / Golden Eagle / Aquilachrysaetos
- 8 - Kara ağaçkakan / Black Woodpecker / Dryocopusmartius
- 9 - Boğmaklı ardıç / Ring Ouzel / Turdustorquatus
- 10 - Duvar tırnaşıkkuşu / Wallcreeper / Tichodromamuraria
- 11 - Derekuşu / White-throatedDipper / Cincluscinclus
- 12 - Kafkas çıvgını / MountainChiffchaff / Phylloscopussindianus
- 13 - Yeşil çıvgın / GreenWarbler / Phylloscopusnitidus
- 14 - Şakrak / EurasianBullfinch / Pyrrhulapyrrhula
- 15 - Çütre / CommonRosefinch / Carpodacuserythrinus
- 16 - Alamecek / Eurasian Crimson-wingedFinch / Rhodopechyssanguineus
- 17 - Çaprazgaga / RedCrossbill / Loxiacurvirostra
- 18 - Kara iskete / Red-fronted Serin / Serinuspusillus
- 19 - Kar serçesi / White-wingedSnowfinch / Montifringillanivalis
- 20 - Sürmeli dağbülbülü / Radde'sAccentor / Prunellaocularis
- 21 - Büyük dağbülbülü / AlpineAccentor / Prunellacollaris
- 22 - Dağbülbülü / Dunnock / Prunellamodularis
- 23 - Taşkızılı / CommonRockThrush / Monticolasaxatilis
- 24 - Sarıgagalı ketenkuşu / Twite / Linariaflavirostris
- 25 - Paçalı baykuş / BorealOwl / Aegoliusfunereus
- 26 - Kulaklı toygar / HornedLark / Eremophilaalpestris
- 27 - Dağ incirkuşu / WaterPipit / Anthusspinoletta
- 28 - Sarıgagalı dağ kargası / AlpineChough / Pyrrhocoraxgraculus
- 29 - Kırmızıgagalı dağ kargası / Red-billedChough / Pyrrhocoraxpyrrhocorax
- 30 - Orman tırnaşıkkuşu / EurasianTreecreeper / Certhiafamiliaris

Sakallı Akbaba

Kara Ağaçkakan

Şakrak

Kızıl Akbaba*

Boğmaklı Ardıç

Çütne

Kara Akbaba*

Duvar Tırmaşıkuşu

Alamecek

Atmaca

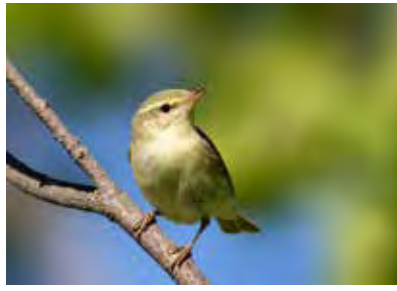
Derekuşu

Çaprazgaga

Kaya Kartalı

Yeşil Çıvgın

Kara İskete

* Fotoğraf: Metin Cenkçiler

Bu 30 türün hepsini ayrı ayrı ele almamız zor olacağı için şimdilik bölgemiz için üzerinde durmamızın önemli olacağını düşündüğüm dört türü ele alıp bunları ayrıntılı olarak inceleyelim.

Dağhorozu / Caucasian Grouse / Lyrurus mlokosiewiczii :

Ülkemiz yaban hayatında yaşayan tek paçalı tavuk türüdür. Erkeğin giysisi yeşil parıltılı, beyaz omuz lekesi dışında kopkoyudur, çatalı kıvrık bir kuyruğa sahiptir. Dişisi ve gencinde tüylerdeki desenler belirsiz kahverengi tonlarda, kuyrukları düzdür. Bölgemizde 2000 – 3000 m yüksekliğindeki yaylalarda beyaz orman gülleri ve huş ağaçları ile kaplı yamaçlarda yaşar. Ana besinlerini bitkiler, çiçekler ve bunların meyve ve tohumları oluşturur. İlk 15-20 gün genç bireyler böcekler ve salyangoz gibi canlılarla beslenir. Ortalama ömrü 9 yıl olan türün ortalama kuluçka süresi 20 -25 gün olup 8 -12 adet yumurta yaparlar. Yerleşik bir tür olup yıl boyunca aynı alanda yaşarlar. Dünya ölçeğindeki yayılımı Türkiye, Rusya, Gürcistan ve İran ile sınırlıdır.

Urkeklik / Caspian Snowcock / Tetrao gallus caspius :

En iri kekklik türüdür. Boyları 60 cm. civarında, görüntü olarak bir hindi büyüklüğündedir. Tüylerinde kül rengi hakimdir. Baş ırice, alın ve yanakları krem rengi, tepe ve ense kül rengidir. Gerdan gri beyazdır. Gaga dibinde başlayan ve gerdanın iki yanında boyna inen koyu gri bir leke vardır. Kursak kısmı, sırtı ve karnı koyu gridir. Sırtında ve karnında ise boyuna soluk renk lekeler vardır. Kanatların saklandığı gövde yan tüyleri ise açık kül rengi, üzerleri kahverengi lekeli. Kanat uçma tüyleri beyaz, uçları üstten siyah, alttan gri renktedir. Kuyruk koyu gri kahverengi, kuyruk altı tüyleri beyazdır. Uçarken gri- beyaz görünümü vardır. Gaga iri, üst gaganın ucu hafif aşağı kıvrıktır. Gaga boynuz rengi, ayaklar donuk kirli sarıdır. Erkek ve dişi aynı görünümde olup dişiler biraz daha küçüktür. Erkeklerin ayaklarında mahmuz bulunur. Bölgemizde 2000 metrenin üzerindeki yüksek çalılık ve kayalık yaylalarda yaşarlar. Taze otlar, yosunlar, tohumlar ve böceklerle beslenirler. Ülkemiz dışında Kuzey İran, Azerbaycan ve Gürcistan'da bulunduğu bilinmektedir.

**Sürmeli dağbülbulü
/ Radde's Accentor /
Prunellaocularis :**

Dağ bülbüleri familyasından, dağ bül-
bülünden boyut olarak iri olan alpin kuş
türüdür. Tepe ve yanaklar koyu renklidir,
ismini gözlerinin üzerindeki beyaz sürme-
den alır. Göğüs ve karın hardal rengidir.
Dişi ve erkek arasında görünüş farkı yok-
tur. Bölgemizde 2000 metrenin üzerindeki
alpin çayırlarda ve kayalıklarda görülür.
Kışları daha alçak rakımlarda görülebilir.
Boy : 15,5 cm, kanat açıklığı: 22 – 25 cm,
ağırlığı 18 – 22 gramdır. 11 -12 gün olan
kuluçka süresinde 3 – 4 adet yumurta ya-
parlar. Dünya genelinde Türkiye, Ermenis-
tan, Azerbaycan, Gürcistan, Rusya ve Su-
riye'de görülebilir. Dünya popülasyonunun
% 95 i ülkemizdedir.

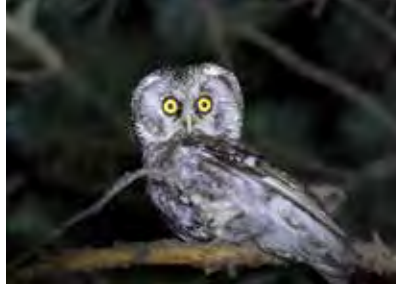

**Kafkas çıvgını /
Mountain Chiffchaff /
Phylloscopus indianus :**

Kafkasya bölgesine özgü bir çıvgın olan
türün üst tarafı grimsi kahverengi, alt ta-
rafı gümüş beyazdır, el bileğinin alt tarafı
haricinde sarı ya da yeşil bulunmaz. Çıv-
gından daha saf bir yüz ifadesi vardır. 1500
ile 2500 m aralığında dağlarımızdaki ladin
ormanları ve ağaç sınırı üzerindeki bodur
ağaçlarda bulunur. 11 cm boyunda küçük
bir tür olan Kafkas çıvgını bölgemiz için
yaz göçmenidir. Türün ana besin kaynağı
böceklerdir.

Kar Serçesi

Paçalı baykuş

Sarıgagalı dağ kargası

Dağbülbülü

Kulaklı Toygar

Kırmızıgagalı Dağ Kargası

Büyük Dağbülbülü

Dağ İncirkuşu

Orman Tırnaşıkkuşu

Taşkıızlı

Sarıgagalı Ketenkuşu

Görüldüğü gibi bölgemizde pek tanınmamakla beraber dünya çapında bilinirliği ve önemi fazla olan birçok özel kuş türü yaşamaktadır. Bunların bazıları yerleşik (yıl boyu gözlemlenen) bazıları göçmen (sadece göç dönemlerinde gözlemlenen geçit kuşları) bazıları da ya yaz göçmeni ya da kış göçmeni (yazları üreme amaçlı gelen ve kışları geçirmek amacı ile gelenler) olarak gözlemlenmektedir. Tüm bu türleri korumak ve kollamanın yolu ilk önce bunları tanımak ve tanıtmaktan geçiyor. Tüm dünyanın ortak mirası olan bu türlerimizi koruyalım ki hızla yok olup gelecek nesillerin göremeyeceği ve bu yüzden hikâyelerde kalan gizemli kuşlar olarak tanınmasınlar. Ne kadar garip ve acıdır ki bölgemizde bolca gözükmesi gereken Dağ horozları için bu gizemli ifadesi şimdiden kullanılmaya başlamıştır. Umarım ki bu yazımız bölgedeki kuşları tanıtmak, sevmek, kuşları ve yaşam alanlarını korumak, yöremizde yaşayanlar başta olmak üzere insanların doğaya olan ilgisini arttırmak, bölgemizdeki eko turizm, kuş gözlem ve fotoğrafçılığı faaliyetlerinin geliştirilmesinde küçük bir katkı sağlayacaktır.

PALOVİT VADİSİ'NDE BULUTLARA DOKUNMAK...

Yazı ve fotoğraflar: Uğur Biryol
ubiryol@gmail.com
Instagram: ugurbiryol

Palovit Vadisi; Fırtına Vadisi'nin kalbi denilecek bir bölgeyi kapsıyor. Doğal yaşlı ormanların varlığı, yabani yaşam sahası olması ve geleneksel mimarinin korunduğu yüzyıllık evleri ve yaylalarıyla Palovit, Fırtına Vadisi'nin en önemli yaşam alanlarına ev sahipliği yapıyor.

Kaçkar Dağları eteklerinde kurulmuş büyüklü küçüklü onlarca Hemşin yaylasının içinden bir tercih yapmak çok zor. Ancak benim için Palovit Vadisi üzerinden yükselen Sal, Pokut, Hazındağ, Hamlakit ve Samistal yaylalarının ayrı bir yeri var. Kaçkar Dağları ekosistemi içinde yer alan yaylalar gurbetçi Hemşinliler'in büyük bir bölümünün yazlarını geçirdiği, eskiden çokça hayvanlarıyla birlikte göç ettiği bir alanken şimdilerde sayfiye olarak kullanılıyor. Çamlıhemşin ilçe merkezinin içerisinden geçip sola sapıldığında Hala Deresi boyunca uzanan köylerin yukarısında adını kaplıca turizmiyle duyurmuş Ayder'in yanı sıra Kavrun, Ceymakcur, Paakçur, Huser ve Avusor gibi yaylaları görmek mümkün. Çamlıhemşin'den Fırtına Vadisi'ne doğru devam edildiğinde ise Çat'tan başlayarak Elevit, Haçevanak, Karunç, Trovit, Palovit, Apevanak gibi yaylaları dolaşmak mümkün. Bir de Verçenik tarafı var ki, o daha da ulaşılmaz görüntüsüyle insanı cezp ediyor. Yaklaşık 50 km.lik bir yolla ulaşılan bu masalsi güzergâhta Başhemşin, Başyayla, Kale, Çiçekli gibi yerleşkelere ulaşmak, o yükseltilerde bir yaşam kurulabildiğini görmek insanı büyütüyor.

Yayla yolları

Pokut

Vadinin incilerine yolculuk

Bu kısa girizgâhtan sonra benim için önemli olduğunu belirttiğim Palovit Vadisi güzergâhını anlatmak istiyorum. Çocukken yaylaya çıkmak hepimiz için çok erken bir saatte kalkmak ve zorlu bir yolculuğa hazırlık yapmak demekti. Katırlara yüklenen erzaklar, üç ay yayladan dönmeyeceği düşünülürse iyi seçilmeliydi. Gerçi katırcılık da o zamanlar bir meslekti ve erzağı bitenlere çoklukla gönüllülük esasına dayalı erzak getirilirdi. Biz sabah erkenden hayvanlarımızla birlikte yollara düştükten sonra artık düşünecek bir şey kalmazdı. Ne ilginçtir ki bütün bir kış ahırında geçiren inekler de bir müddet sonra yayla kokusunu alıp yolları ezbere gider olmuştı.

Pokut Yaylası Makrevis, Ortan ve Pogina köylülerinin ortaklaşa kullandığı, 2100 metre yükseklikte bir yayla. Biz de yaylada bulunan evimize ulaşmak için sabah erkenden yola çıkardık. Çünkü yaylada elektrik olmadığından gündüz gözüyle her şey ayarlanmak durumundaydı. Sabahın mahmurluğunda ilk etapta zor olsa da belli bir mesafe kat ettikten sonra şölene dönüşen yolculuğun en güzel taraflarından biri buz gibi pınarların yanı başında mola verip, evde hazırlanan kumanyayı tüketmek olurdu. Genellikle sabah pişirildiği için sonradan buz gibi olan yumurta, domates, salatalık, ekmek bazı yolcularda da karalâhna sarması bu çeşitlemeyi tamamlardı. Bu tadını başka hiçbir şeyde bulamadığımız yemek ritüelinden sonra yollara koyulurduk. Asırlık

çam ve gürgen ağaçlarının arasından yukarılara doğru tırmanmak zor olsa da yer yer düzleşen orman patikaları bir nebze olsun yorgunluğumuzu atardı. Bu yolculuğun bittiğinin işareti Pokut'a artık yarım saat mesafedeki Pilunçut Hanı'na ulaşmamızdı. Pilunçut Hanı, çok eskilerden kalma ve bir zamanlar neredeyse Palovit Vadisi'ndeki yaylalara giden 20'ye yakın köyün uğradığı bir yolgeçen hanıydı. Orada içilen çayları bugün hala sevgiyle ananlar var. Pilunçut'a vardığımızda artık dizlerimizin bağı çözülmüş olur ancak bir sonraki tepenin ardından yaylamıza kavuşacağımızı bilerek adımlarımızı hızlandırırdık. Pilunçut düzlüğünü geçtikten sonra sağ tarafta kalan Sal Yaylası'nı doyasıya izler, kendi yaylamız olan Pokut'a doğru yol alırdık.

Hazindag

Adı gibi düz yayla: Sal

Sal Yaylası da sadece Çinçiva köylülerinin kullandığı, ortasında geniş bir düzlüğün yer aldığı, o geniş düzlüğün etrafında da geleneksel ahşap evlerin kurulduğu ismiyle müsemma bir yaylaydı. Çocukken Sal'daki arkadaşlarımızla futbol oynamaya gider ama nedense hep kaybederdik. Eskiden iki yayla arasında hayvanlar yüzünden anlaşmazlıklar çıkıp, büyükler tarafından sınırlar çizilmiş olsa da şimdiler de hayvancılık da kalmadığı için böylesi bir anlaşmazlık da ortadan kalktı. Artık günbatımlarını birlikte izler olduk. El ele tulum eşliğinde horonlar oynayıp, birbirimize türkü atmak da en güzel adetlerimizden biri. Sal, geniş panoramasıyla diğer Hemşin yaylalarında olmayan bir özelliğe sahip. Hem Karadeniz'i hem köyleri

hem de Kaçkarlar'daki birçok yaylayı görebilme olanağı var Sal'da. Aynı durum Pokut için de geçerli. Palovit Vadisi'nin hemen üzerindeki tepelerde yükselen bu iki komşu yayla görsellik açısından gelenleri doyurmaya yetiyor. Sal ve Pokut'tan Kaçkar zirvesiyle beraber Kito, Hazindag, Hamlakit, Marsis, Altıparmak, Meğö Meşesi, Huser, Kemerli Kaçkar, Ayder... gibi birçok yerleşkeyi izlemek, akşam Pazar ilçesinin ışıklarını ve eski limanı görmek mümkün. Sal ve Pokut bir zamanların en kalabalık yaylalarıyken son yıllarda araç yolu da olmasına rağmen bu kalabalıklığını yitirdi. Ancak yerli turistler oldukça ilgi gösteriyor bu iki yaylaya. İlgi göstermelerinin çok sebebi var tabii ama Hemşinli eski yaylacıların kalmaması bizim gibi çocukluğu oralarda geçmişler için hüznü yaratıyor.

Göz alabildiğine manzara

Sal ve Pokut'ta evler geleneksel ahşap ev yapımına uygun, genellikle ladin ya da kestane ağacından yapılan, mimari olarak da özenilmiş evler olarak göze çarpar. Alt katında ahırların yer aldığı, en fazla üç odası bulunan, çok eskileri alçak tavanlı ama son dönemde yapılanları iki katlı olan bu evler artık çoğu Hemşinli için sayfiye evi özelliği taşıyor. Turistlerse bu yükseltide bu kadar özenli bir mimarinin sebebini sormadan edemiyor haliyle. Bunun sebebi Hemşinliler'in gurbetçiliği aslında. Hem köylerinde hem de yaylalarında gurbette kazandıkları paralarla iyi evler yaptıran Hemşinliler, o dönemin ustalarına ince işçilikler yaptırmaktan geri durmamış. O nedenle birçok Hemşin yaylası

özellikle içinde yer aldığı coğrafyaya göre şekillenmiş. Pokut ve Sal yaylaları geniş ladin ormanlarıyla çevrili olduğu için evin ana malzemesi ladin ağacından temin edilmiş. Fakat şimdiki gibi hemen evlerin yakınında bulunan ağaçlardan değil evlere çok uzaklıktaki ormanlardan ilkel yöntemlerle temin edip, kurmuşlar evlerini. O nedenle hala yayla içerisinde ladin ağaçlarında bir seyrelme söz konusu değil. Fakat son yıllarda bu durum biraz değişmiş gibi görünüyor. Hem yayla yollarının yok edilmesi hem teknolojinin bazı nimetlerinin(?) yaylaya ulaşması ağaçları kuruttuğu gibi ev yaptıran bazı kişilerin de teknolojiyi kullanarak ağaçları yok etmesine sebep oldu. Pokut'tan ileriye doğru devam edildiğinde konum olarak hemen hemen aynı yükseltideki Hazındağ Yaylası'na varılmış olur. Hazındağ, yayla içinde ilkel su kanalı sistemi olan tek yayladır. Evleri de en az Sal ve Pokut kadar özenli bir mimari üsluba sahip olan yaylaya eskiden Pokut üzerinden iki saatlik bir yürüyüşle varılabilirken, geçtiğimiz yıl açılan bilinçsiz yol çalışması yaylanın ilerleyen yıllarda dengesinin bozulacağını işaret. Hazındağ yaylasını Hemşin ilçesinin Tecina ve Podol Köyleri kullanıyor. Yaylalarına gelmek için önce Çamlıhemşine geliyorlar, sonra da Elevit üzerinden Hamlakit'e gelip yaylalarına ulaşıyorlar. Şimdi ise yeni yaptıkları yolu kullanarak ulaşıyorlar. Aynı köyler Makrevis ve Orta'nla Doğu Karadeniz'in en yüksek yaylası Samistal Yaylası'nı da kullanıyor.

Sal

Antik kent gibi sessiz

Samistal Yaylası, 2600 metre yükseklikte, etrafında numunelik bir tek ağacın olmadığı, çok taşlık bir alanda kurulmuş değişik bir yayla. Evleri alçak tavanlı ve tamamen kesme taştan yapılmış en az yüz yıllık evler. Samistal'da artık eskisi gibi kalabalık bir Vartevor şenliği yapılmısa da nostalji takıntısı olanlar kendi imkanlarıyla yaylayı yaşatmaya çalışıyor. Samistal, hem konum itibarıyla hem de havasıyla diğer yaylalardan kolaylıkla ayrılıyor. Genellikle kapalı seyreden tipik Karadeniz yaz aylarında Samistal'da açık hava görmemek neredeyse imkânsız. Samistal yaylasına Hazındağ'dan ulaşılabilirdiği gibi Yukarı Kavrun yaylasından ulaşmak da mümkün. Samistal etrafını çeviren dağların ve yaylaların ortasında müstesna bir yere sahip. Bir tarafında Kaçkar zirveleri ve Kavrun yaylası diğer tarafında Apevanak yaylası, geçitler, aşitler... Ama o hep yalnız ve ulaşılmaz. Yıllarca büyüklerimizin türkülerinde "Viran kalsın" demelerinden olsa gerek Samistal bugünkü görüntüsüyle geçmiş şaşaalı günlerinden uzak. İnsanların çok sık gelmemesine rağmen evleri tüm görkemiyle ayakta duruyor. Tabii birçoğunun doğa şartlarına ve bakımsızlığa dayanamayıp yıkıldığını da hatırlatmak gerek. Samistal'a bir iki saatlik yürüyüş mesafesinde olan Hamlakit yaylası ise içinden sırlı sırlı akan deresi, etrafı çevrili ladin ormanları ve tepelerindeki kayalıklarla bütün yaylaların toplamı gibi bir görüntü arz ediyor. Hamlakit'in en büyük özelliği Vartevor denilen şenliklerin hemen hemen her yayladan daha gösterişli kutlanması. Ağustos ayının ikinci haftasında

Amlakit

başlayan şenliklerde memleketin dört bir yanına dağılmış Hamlakitliler buluşup hem hasret gideriyor hem de Hemşin yaylalarının artık snkleşmiş Vartevor’unu en canlı biçimde kutluyor. Vartevor, yazın Ağustos ayının ikinci haftasından itibaren irili ufaklı Hemşin yaylalarında kutlanan bir şölen aslında. Bütün bir yılı birbirinden ayrı geçiren arkadaşların, komşuların, akrabaların buluşmasına vesile olan, yayladaki günlük yaşamlarına bir süreliğine ara verdikleri, tulumun coşkulu sesiyle doluştukları horon ardaklarına sabahlara kadar eğlendikleri, sabaha karşı tatlı bir yorgunlukla evin yolunu tuttukları keyifli bir buluşma ayini Vartevor. Eskiden hemen hemen bütün Hemşin yaylalarında geniş katılımla ifa edilen bu buluşmalar ne yazık ki g ve gn getirdiği kent hayatının insanlara dayattığı ekonomik döngü sebebiyle sekteye uğradı ve artık çok az Hemşinli bu buluşmalara katılabiliyor ya da yaylasına gidebiliyor. Yolunuz düşerse Hamlakit dışında Ayder, Yukarı Kavrun, Elevit gibi yaylalarda da coşkulu Vartevor’lara tanıklık edebilirsiniz.

Samistal

Hamlakit'ten Apevanak'a

Hamlakit yaylasından yukarıya doğru gidildiğinde Palovit ve Meleskur yaylaları ile Apevanak yaylasına ulaşılmış olur. Apevanak, Palovit vadisinin sınırdaki yaylasıdır, ondan sonra yine Kaçkar dağları silsilesinin içinde yolculuğa devam edilir. Apevanak yaylasındaki mini taş köprü, bu yükseltide mimarinin bir ihtiyacı karşılamaktan öte bir şey olduğunu sembolü gibidir. Palovit grubu yaylaları ve güzergâhları bir zamanların en gözde yürüyüş mekânları olmasına rağmen son yıllarda gözünü hırs bürümüş kimi yöre insanının marifetiyle ne yazık ki bu özelliğini kaybetmeye başlamıştır. Palovit şelalesinin olduğu mevkiden Hamlakit yaylasına, Pokut'tan Hazındağ'a, Palovit yaylasından Samistal'a açılan yollar bir zamanlar dağcıların seve-

rek yürüdüğü patikaları ve dahi bir yaşam kültürünü yok etmekle kalmamış, geri dönüşü olmayan zararlar vermiştir. Tüm çabalara rağmen engellenemeyen bu çalışmalar ileride pişmanlık yaratacaktır çünkü yaylada yaşamak özgür olmaktır. Bu özgürlüğü kısıtlayan tek şey zamandır. Çünkü güz zamanı yayladan inme zamanıdır ve Hemşin'de "Huzman-cuk" denen vargıt çiçekleri açtığında artık yayladan yavaş yavaş gitmenin zamanı gelmiş demektir. Yaylada elde edilen katıklar 'kadin' denilen ahşap kaplara doldurulur ve kışın tüketmek üzere köye indirilir. Katıkların bir bölümü de gurbetteki akrabalara gönderilir. Yayladan inmek gerçekten zordur çünkü "Yayladan ki yurudum/Hava güneşli idi/Arduma bakamadum/Gözlerum yaşlı idi"... Koskoca bir yıl bu kavuşmayı bekler. Ta ki mayıs başına kadar karla kaplı yaylalara dağcılardan başka giden

olmaz ama yaz başı yayla zamanı gelince o kıyıların ardı yine sahiplerini ve misafirlerini bekler.

Fırtına ve Palovit vadilerinin ekolojik değeri

Fırtına ve Palovit vadileri, içerdikleri doğal yaşlı ormanlarla, hem bölgenin, hem de ülkenin en bozulmamış birkaç orman ekosistemi arasında değerlendiriliyor. **Palovit Vadisi** kendine özgü endemik bitki çeşitliliğinin yanı sıra barındırdığı hayvan türleriyle de doğa koruma açısından büyük önem taşıyor. Türkiye'de en yoğun bozayı popülasyonun bulunduğu bölgelerden biri olan alanda, yaban domuzu, çengel boynuzlu dağ keçisi, yaban keçisi, kurt, tilki, çakal, yaban kedisi, vaşak, karaca ve porsuklar yaşıyor.

An aerial photograph of a forest. The trees are mostly green, but there are several distinct, elongated patches of brown, dead-looking trees interspersed among the green ones. The text is overlaid on the lower half of the image.

BİR TARİH ÖLÜYOR BİR DOĞA YOK EDİLİYOR!

Ahmet Derekaya

ÇAMLIHEMŞİN; ata yurdu-muz, yaşam alanlarımız, do-yamadığımız ama doğduğumuz dünya mirası, güzide coğrafya parçası kendine özgü biyo çeşitliliğiyle, henüz kirlenmemiş olan su kaynaklarıyla, az ama verimli toprak yapısıyla, havasıyla, insanıyla bir yaşam oluşturabilmiş, süregelen vazgeçilmezimizdir.

Özü insan ve doğa sevgisine dayalı, emekle, üretkenlikle sanata dönüştürülerek sürdürülen Hemşin kültürü bu gün her yönüyle ciddi yapısal bozukluklara uğramaktadır. Bu bozuklukların en başında yaşadığımız bölgeleri çeşitli nedenlerden dolayı boşaltmaya başlayınca bu kültüre ve doğaya yabancı insanların, bölgeden maddi çıkar sağlama amaçlı yaklaşımları günümüze ve geleceğe yönelik ciddi sorunlar ortaya koymaya başladı. Yaşamın üç temel sac ayağı olan su, hava ve toprak döngüsünde yer alan unsurlardan su kaynaklarımız ve ormanlarımızda bu olumsuz süreçten ne yazık ki paylarına düşeni almaya başladılar.

Son yıllarda bölgede birçok yerde kara ağaçlar, şimşir ağaçları ve akabinde çam ağaçları yoğun şekilde, gözümüzün önünde kuruyup yok olmaya başladı. Hepimizin içini sızlatan bu durum karşısında sorumlular gerekli koruma önlemlerini yeteri kadar alamadığı için bu üzücü durumun yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Yaşama gözlerimi açtığım coğrafyada meydana gelen bu üzücü sorunlara yönelik üç ciddi alan çalışması yaparak, bu çalışmalarımı lokal alanlarda araştırma, gözlem ve laboratuvar bulgularına dayandırarak tamamladım. Bunlardan ilki, birkaç asırlık çam ağaçlarında meydana gelen ve artarak devam eden kurumalardır. 2016 yılında başlattığım çalışmayı 2019 kasım ayında tüm yönleriyle sonuçlandırdım. Elimde olan, bilgi, belge ve görüntüleri yapılması gerekenlerle birlikte çeşitli yazılı ve görsel basın yayın kuruluşlarında dile getirdim, köy muhtarlarını bilgilendirerek kaymakamlık nezdinde girişimde bulunmalarını önerdim.

ÇALIŞMANIN PROJELENDİRİLMESİ

KONU:

Hızla yayılarak devam etmekte olan çam ağaçlarındaki kuruma olayı .

ÇALIŞMA SAHASI

RİZE –ÇAMLIHEMŞİN – Meydan, Goboca ,Çat bölgesi

ÇALIŞMA SÜRESİ:

Eylül 2016 başlama – Kasım 2019 bitiş .

AMAÇ:

Sözü geçen alanlarda yoğun şekilde artarak devam etmekte olan çam ağaçlarının kurumalarının nedenlerini araştırıp, ciddi iklimsel geçişlerin tetiklemesi sonucu meydana gelebilecek heyelanları önleme, hayvan ve bitki popülasyonlarındaki olası değişiklikleri engelleme, oksijen kaynaklarımızın azalmasına seyirci kalmamak .

BULGULAR:

Canlı ağaç kurdu(izole edilip resimlendirildi)-Gövdelere ve kabuklardan alınan kesitlerde rastlanan larvalar (resimlendirildi)

ÇALIŞMAYI YAPAN:

Biyolog – Kimyager Ahmet Süha DEREKAYA

ÇALIŞMA SEYRİ VE İZLENİMLER :

Özellikle yoğun çam ormanı bulunan Goboca lokasyonunda 2016 yılında gözlemlediğim alan taramasında başlangıçta %10 olan hastalıklı ağaçların 2019 gelindiğinde %45 oranına dayandığını üzümlerle tespit ettim. Kuruyan çam ağaçlarının kabuklarından ve gövde iç kısımlarından aldığım çok sayıda kesitte canlı ağaç kurtlarına ve larva kalıntılarına rastladım .

Dış menşei olan bu ağaç kurtlarının bölgeye ulaşması büyük oranda ormanlara gelişi güzel, hiçbir kontrole ve izne tabi tutulmadan yerleştirilen seyyar arıcıların kovanlarıyla gelmiş olup reçinesinin aromatik yapısı ve yumuşak dokusu itibarıyla beslenmeye, üremeye uygun özelliği dolayısıyla çam ağaçlarına köklerinden itibaren yerleşip, kısa sürede ağaç gövdesine delikler açarak derinlere kadar inip beslenme ve konaklama alanı oluştururken kabukla gövde arasındaki yaşamsal ilişkiyi sonlandırarak ağaçların kurummasına neden olmuşlardır .Kuruyan bu çam ağaçları her yıl ilgili orman idaresi ve muhtarların bilgisi dahilinde tüm ikazlarımıza rağmen gelişi güzel kesilerek ağaç kurtlarının ve larvalarının hızla çevreye yayılmalarına neden olunmuştur.

ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER:

Beş yıllık bir rehabilite süreci başlatılarak ;

1-Bu süreç içerisinde bölgede bulunan seyyar arıcılar bölgeden derhal uzaklaştırılarak, bölgeye girişleri tamamen yasaklanmalıdır .

2-Bölge köylüsü süreçle ve fiili durumla ilgili bilgilendirilip bölgede geçim kaynakları güçlendirilmelidir.

3-Hastalıklı alanlarda Mart, Nisan, Mayıs aylarında ve Ekim, Kasım gibi sonbahar aylarında olmak üzere yılda iki kez hava araçlarıyla yoğun şok ilaçlama yapılmalıdır .

4-Kullanılacak ilaçlar hedef ağaç kurduna, larvalarına ve diğer haşerelere endike olan biyokimyasal içerikte olup, çalışmalar sonuç odaklı sürdürülerek zararlıların varlığı tamamen sonlandırılmalıdır.

5-İlaçlama sürecinde her türlü önlemin önceden alınarak çalışma alanlarına hiçbir şekilde insanların ve evcil hayvanların girmelerine izin verilmemelidir.

6-İlaçlanmış kuruyan ağaçlar bölgeden uzaklaştırılarak köy sakinlerinin odun ihtiyacına sunulmalıdır.

7-Bölgede özellikle haşere ve larvalara karşı biyolojik dengeyi sağlayabilecek kuş tür-

lerinin sayısını artırıcı ve koruyucu çalışmalar ivedilikle başlatılmalıdır.

8-Beş yıllık çalışma sürecinde çalışma alanı ve çevresine hiç bir şekilde turist ve piknik amaçlı girilmesine izin verilmemelidir.

9-Bu ve benzeri çevre sorunlarıyla ilgili ilde ve ilçelerde görev yapan kamu personelinin eğitilip, denetlenmesi sağlanmalıdır.

10-Uzun vadede, bölgede su ve toprak döngüsünde çalışmalar yürütülebilecek bir bölge araştırma enstitüsü kurularak ilgili kamu görevlileri ve halkın bilinçlenmesi sağlanırken, bir yandan da bilimsel çalışmalar yapabilecek araştırma laboratuvarlarıyla donatılmalıdır.

Yaptığım bu çalışmalar sürecinde siyasetin bu tür ciddi sorunları çözmeye ne niyetinin olduğunu, ne de bu sorunları çözebilecek bilgi birikimi olan kadrolarının bulunduğunu ne yazık ki göremedim. Dolayısıyla iktidarda olanları sorunun önemini kavrayıp ivedilikle çözüm üretmeye, muhalefet partilerini de bu ciddi sorunlara duyarlı olmaya, çözüm önerilerinde bulunmaya, yasal süreçleri başlatmaya davet ediyorum.

DURSUN ALİ SAZKAYA

ÖZGEÇMİŞ

1972 yılında Çamlıhemşin Topluca köyünde dünyaya geldi. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi Çamlıhemşin'de okudu. Gazi üniversitesi Eğitim Fakültesini bitirdi ve halen MEB'de Rehber Öğretmen olarak çalışmaktadır. Yazarın FARZ ET Kİ DÖNEME-DİM, GECELEYİN BİR YOLCU, PETERSBURG-DA ÖLÜM adlı kitapları yayınlandı. Özellikle Laz ve Hemşin bölgesini tema olarak seçen yazarın kitapları Princeton, Colombia ve Harvard gibi dünyanın en iyi üniversite kütüphanelerinde yer almıştır.

ESERLERİNİN İÇERİĞİ:

FARZ ET Kİ DÖNEMEDİM adlı eserinde Sazkaya memleketinde geçen çocukluğunun ve ilk gençliğinin izlerini sürerken geleneksel yaşamın, gurbetçiliğin, yayla göçlerinin, eski konakların, deli horonların, yağmurlu eski günlerin hüznüne çağırıyor okuru. Artık bir daha geri gelmeyecek olan zamanların, eski yaşam biçimlerinin yeni kuşaklara aktarma derdini taşıırken beraberinde derin bir umutsuzluğu da hissettirir bizlere. Kitap baştan sona bir ağıt diliyle sarmalar bizi. Öyle ki sayfalar arasında ilerlerken çocukluğunuzun pencereleri birer birer açılır. Eski dünyanın yaşam ritüelleri dile gelir kederli bir ezginin eşliğinde. Kayıp cennetiniz ve çocukluğunuz bulur sizi ve sitem dolu bakışlarla “nerede kaldın” diye sorar.

GECELEYİN BİR YOLCU da ise; modern hayat ile geride bırakmış olduğu geleneksel hayat arasında arafta kalan, bellegi bölünen, kişilik çatışması yaşayan bir Psikoloğun düşmüş olduğu korkunç trajediyi gözler önüne serer. Karlı bir gece vakti belleğine düşen meçhul bir çağrı üzerine kendini Kaçkar Dağlarına vuran karakterin başına gelen olaylar bilinçaltımızda yer eden çocukluğun ve geleneksel hafızanın ayyuka çıkmasıyla delirmenin sınırlarını zorlayan içler acısı halini ortaya döker. Yol boyunca karşılaştığı gerçeküstü olayları mesleği gereği pozitif bakış açısıyla yorumlamaya çalışırken kişiliği ikiye bölünür. Bir yönüyle pozitivist kalmaya mücadele eder öteki yönü ise çocukluğunda büyüklerinden dinlemiş olduğu perili cinli masalların etkisinde kalır ve böylece akıl sağlığını kaybeder. Tek amacı mezradaki dede evine sığınmaktır fakat bunu yapabilmek için büyük bedeller ödemek zorunda kalır. Geçim derdine düşmüş bizlerin gurbet ellerde para biriktirip tekrar çocukluğumuzun yurduna dönme hayallerinin suya düşme olasılığını hatırlatır gibidir bizlere.

PETERSBURG’DA ÖLÜM ise; bir öykü kitabıdır. Bu öykülerde gurbetçiliğin derin hüznüleri, yaban ellerde verilen mücadeleleri, gidenleri ve geride kalanları melodik bir dille anlatmaktadır. Hemşin ve Laz halkının Rusya gurbetine götürür okurunun. Orada her birimiz kendi köklerimizden bir parça buluruz. Dedelerimizin gurbet yaşamlarına tanıklık ederiz.

FIRTINA'NIN ÇETİN KADINLARI

Firdevs Subay

Karadeniz'de kadın olmak fırtına kafa tutmak gibidir; Fırtına ve Karadeniz nasıl bir bütünlük sağlıyorsa; Karadeniz ve kadında benzer bütünlüğü sağlar çünkü çetin akan bir derenin kadını da çetindir. Türkiye'nin hatta dünyanın her yerinde kadın olmak ve yitip giden yaşamların arasında ayakta tutunabilmek, kendini ifade edebilmek ve yaşam koşullarıyla mücadele edebilmek bir ayrıcalıktır ve pek çok kadın ve yaşamları, kendini gizleyerek giderken, Karadeniz kadını öyle değildir; çünkü onun mücadelesi sadece erkeğe, çocuğa veya topluma karşı değil aynı zamanda kendine ve doğanın çetin kavgacı ruhuna karşıdır.

Doğa hata kabul etmeyen ve ne verdiyse onu geriye isteyen bir sistemdir. Çoğu yerdeyse sadece bir kadını kendinden uzaklaştırıp, yenemiştir... Yaz ayrı bir yaşamdır; kış ayrı bir yaşam ve bir sene dönüşümündeki mevsimler, kendi çetinliklerinin dönüşümüyle çıkar kadınların karşısına. Hani öyle düz bayırda değil; yamacı, uçurumu, ağacı, deresi, tepesiyle karşı koyar, insanların kendine hükümran olmasına. Ekmeği almak da kolay değildir. Yemek yiyecekse dik ve sabanla sürülemezken arazide ekin yapacaksın, ineğini besleyecekse yazın dağdan biçecek, ağaca yığacak ve kurutup sırtınla taşıyacaksın. Okula gönderecekse sebini, merkezdeki okula sabahın yedisinde kaldırıp servise vereceksin ki oda yeni bir lükstür

veya sana gelmiyorsa arabada sırtın alıp asfalta veya şoseye taşıyacaksın. Odun istiyorsan ya gidecek dağlardan bulacak, kesecek ve sırtlanıp geleceksin veya derelerin cömertliğine sığınıp kıyısına taşıdığı odunları sepetleyip, sırtlayıp taşıyacaksın evine. Eğer kadınsan; ahırının ve evinin temizlikçisi, yemekçisi, çocuğu, eşini, kaynananı, ananı, komşunu, misafirini velhasıl hemen hemen herkesi razı etmesi gereken bin bir türlü marifetlisi olacaksın...

Evet, yaz işleri ve kış işleri, başlı başına iki ayrı dünya... Köyde yaz, kışa hazırlık dönemiyse; kışta, yaza hazırlık gibidir... Üstelik yazın o kadar çalışmışken, kışın yatıp uyumak da yoktur. Bundan dolayıdır ki kadınlar, günlük işlerin yanında birde yaz için gelirlerini artırmak amacıyla el işi yapmak durumundadırlar. Ama Kadınların marifetleri neredeyse sınırsızdır çünkü sadece bir tek becerileri yoktur veya tek becerili olma lüksleri yoktur. En bilmeyeni bile beş şişle çorap örmesini bilir veya şifon kenarı, her çeşit el işi ve dikiş dikmeyi... Turizm sezonu satmak için kıştan başlarlar marifetlerini sergilemeye; yaptıkları peyniri, yoğurdu, yağı satarak elde ettikleri paranın birazıyla elişlerinin malzemelerini alarak, çeşit çeşit şifon kenarı, bin bir renkten ve otantik desenlerden yaptıkları çorapları örmeye veya özenerek işlemeye. Başka pek çok süs eşyası, yemeni oyalarlar boyun için, başka pek çok

el işi ve yöresel yiyecek, turşu vs. diğer katkılarıdır ekonomilerine...

Bu işlerin hemen hemen hepsi kadına bakar. Pratik zekâlı olmalı ve her şeyle başa çıkmalı yoksa ezilip geçildiği gün gibi aşıkârdır. Üstelik Karadeniz'in kadını, sade doğaya karşı mücadele etmekle kalmaz; aynı zamanda gelişen rekabetçi zihniyetin içerisinde de yerini bulmaya çalışır çünkü aynı zamanda işletmecidir de... Gidin bir Karadeniz köyüne, yaylasına veya dağına. Karşınıza çıkacak olan size hizmet eden gene bir kadındır. Yediğiniz yemekten içtiğiniz suya, yattığınız yataktan, oturduğunuz sedire kadar hep kadının elleri değer. Bilmek durumundadır ve yapmak zorundadır çünkü başka bir şansı da yoktur.

Kadının eğlencesi mi? Kocasıdır, çocuğudur, belki bazen dağlarda

coşup attığı naralarıdır veya bildiği kadarıyla dizelediği manilerle söylediği türkülerdir; belki bir kınada, düğünde veya bilmem hangi eğlence de çevirdiği horonudur... Basit sıradan ve sanki her şeyi tereyağından kıl çeker gibi halleden; güçlü ama kendi gücünün farkında olmayan bu savaştı kadınlar Karadeniz'in görünmeyen neferleri gibidir. Ama her şeye rağmen öyle de mütevazıdırlar ki bakarsınız sanki tüm o işleri onlar yapmamış gibi ve sanki o kadar marifetli değillermiş gibi kendilerini kenara çekmeleri hep aldıkları ataerkil terbiyeden, görgüden. Çünkü bilmek ve marifetli olmak ne kadar güzelse; mütevazı ve ağırbaşlı olmak da onlar için doğal bir şeydir. Bunun ne kadar doğru olduğu sorgulanabilir bir şeydir; ama ayrıca kadın kendi başına mücadele

ederken, erkeğin yerini de belirler ve hatta zaman zaman doldururda çünkü erkek ve kadının eşitliği söz konusu bile olamaz ve hangi işi yaparsa yapsın hep kendini arka plana çeker, gururundan erkeğine paye biçer... Karadeniz kadını olmak ve Karadeniz'in ruhunu taşımak, fırtınayla, zamanla, doğayla, kendiyle yarışmak, çetin yaşamda kendine yer açmak. Bunlar; kadınların adeta doğuştan gelen bir yeteneği ve bu yeteneğin getirdiği bir hırçınlık ve sağduyu ve beklide bilgelik...

Evet, Fırtına ve kadın... Fırtına'ya karşı da yarışır, erkeğe karşıda, doğanın diğer çetinliklerine karşıda ama hiçbir zaman kadın kimliklerinden asla taviz vermezler. Yaşadıkları tüm duyguları doğaldır. Sade çalışkanlıklarıyla değil aynı zamanda kıvrak zekâlarıyla da kendilerini gösterirler. Sevdaları içten ve dürüsttür. Ne yaşıyorlarsa yaşasınlar "kol kırılır yen içinde kalır" hesabı yaşadıkları hep kendi yüreklerinde gizlidir. Affetmek, en öncelikli marifetlerindendir aslında. Affetmek ve hep affetmek çünkü affetmenin en güçlü erdem ve silah olduğunu bilirler düşmanlarına, erlerine ve diğer muhataplarına karşı.

Bazen de affedemedikleri şeylerdendir; Fırtına'sına el, dil uzatan ve yıkmaya çalışanların hoyratlığını. Doğanın yapısına uymayan ve içinde yaşayan canlılara büyük oranda zarar verecek olan HES'lere karşı verdikleri mücadelede bile erkekleri geçen güçlü bir yürekle mücadele etmeleri de analık güdüsünden kaynaklanır çoğu yerde. Kendilerini bağrında büyütüp besleyen, aş olan, ev olan, su olan, yol olan bu yaşamın ellerinden alınacağını ve geleceğe taşınması gereken hayat-

ların baltalanacağını anlayınca doğrudan atalarından gelen Amazon kadın damarları tetiklenir ve harekete geçerek verdikleri mücadele sonucunda vadilerinin kurtulmasını sağlarlar. HES'ler bilindiği gibi; projelerinin şimdiki şekliyle Karadeniz'in geleceğini olumsuz yönde etkileyecek pek çok büyüklü küçüklü santrallerdir. Bu santraller sadece doğanın tahrip olup ciddi boyutta yara almasına neden olmayacak aynı zamanda biyolojik çeşitliliği olumsuz yönde etkileyerek, zarar görmesine neden olacak. Oysa Fırtına buna nasıl izin vermediyse; Fırtına'nın kadını da buna izin vermezdi ve mücadelesi de kendi istediği sonucu verdi. Çünkü kendisine ait olanın; yani ekmek kapısı, ocağı, tüm dünyası olan vadisinin asla heba edilmesine göz yumamazdı.

Karadeniz kadını tamamlayan birkaç ifade daha eklersek; bunu, Karadeniz'e yönelik bir deyimle ifade etmek daha da kolay olur: "Köyde köylü göçte birinci" bu söz nasıl köyde kadını, tam yerine oturtuyorsa; şehre de kendini kabul ettirmesini anlatıyor. Yapısal bir şey gibi sanki... Ya kanından ya suyundan beklide Karadeniz'in, Fırtına'nın doğasından aldıkları değişken ve hareketli, uyumlu yapısından kendilerine kattıklarıyla, gittikleri her yere kendilerinden bir şeyler vermesini de bildiklerinden... Hiç hayatı boyunca, vahşi doğanın kucağından, şehre inmeden yaşamış olsalar da tam bir bu kalemin, yani doğal bir uyum sağlama yeteneğiyle hemen girdikleri çevreye hâkim olmasını, kültürüne uyum sağlamasını başarırlar. İşte Fırtına ve Fırtına'nın kimliklediği Karadeniz kadını ve çetin yaşamın gerçek savaşçıları...

KAFAYI DEĞİŞTİR İKLİMİ DEĞİL

Dünyayı tehdit eden 5 sebepten biri gıda israfıdır

[TURUNCUBAYRAK.ORG](https://www.turuncubayrak.org)

TURUNCU BAYRAK®

GIDA DOSTU

YEPAS EKMEK

ZENGİN ÜRÜN ÇEŞİTLERİYLE
TÜM ANKARA'DA HİZMETİNİZDE

TAM BUĞDAY EKMEĞİ
SAĞLIKLI BESLER

0.312 276 30 70 www.yepas.com.tr

EŞSİZ DOĞASI İLE AKDENİZ'İN KALBİNDE

Güvenli Tatile Hazırız

MIRAGE
PARK RESORT

GÜRİŞ

1958